פרשת **משפטים-שקלים** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתפ"ו שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ב
קדוש יאמר לי ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות חכמה - דורש טוב ..... ה
פיטת יקרת ..... ו
הילולא רבא ..... ז
שיחת קודש ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שרתך ..... י
שרת שקלים בעל העמר ..... יא
פשולחן מלכים ..... יב

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

אור פניך עלינו אדון נשא

בלבבות מלאים התפעמות ואהבה, מעורב בעצב ודאגה נתיישבו שני הידידים למסיבת פרידה, כל אחד מביט בחבירו ומתבונן בדומיה, הנה כבר עשרות בשנים הם קשורים א' לחבירו בקשר אמיץ וחזק, ימים ולילות העבירו בצוותא ובידידות עמוקה, ועתה אחד מהם נאלץ לנדוד למרחקים, והנה ההכרח לא יגונה ולא ישובח ואת הנעשה אין להשיב, אמנם שניהם מוטרדים מלהמציא איזה רעיון איך ששניהם ישארו קשורים ואגודים אחד באחד לנצח, והמים הרבים אשר יפסיק ביניהם לא יוכלו לכבות את האהבה, א' העלה הצעה שכל אחד יתן לחבירו את תמונתו, וכך יישאר חקוק בזכרונו, וכשירצה להיזכר מצורת ידידו הוותיק יעיין בתמונה המונחת בחיקו.

נענה חבירו בחכמתו – לא ולא, אין בזה די כדי להנציח ידידותינו כמאז ומקדם, אלא עצתי היא איפוא – שניקח את שני התמונות שלנו, ונקרע אותם לחציים, וכל אחד יקבל רק חצי מכל תמונה, ונניח אותם בגנזי אוצרותינו וכך יעמוד למשמרת, וכל חיינו נזכור ולא נשכח שהחצי השני של התמונה נשאר אצל ידידי, ומבלעדו אני רק כחצי תמונה.

משל זה מתאמרא משמי' דהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שביאר בזה ענין היחין בליל פסח, דהנה הקב"ה הגלה אותנו בין האומות ונתפזרנו בכל קצווי תבל, אבל היחין בא לרמז כלשונו הק' "אז מיר בלייבן אגעקניפט אין בורא כל עולמים, און ער בלייבט אנגעקניפט אין אונז", עכתודה"ק.

ובבחינה זו איתא בספה"ק לבאר ענין מחצית השקל, שהוא כמים קרים על נפש ישראל עייפה, על שעם ישראל נודדים מגלות לגלות דווים וסחופים כשקללה רודפת חברתה רח"ל, וגלו מעל שולחן אביהם ונתקיים מאמה"כ ואנכי הסתר אסתיר פני, אעפ"כ ימצא נוחם לנפשו ע"י שיחשוב שאנו נתקשרנו בקשר אמיץ וחזק אשר לא במהרה ינתק, וזה הרמז בנתינת מחצית השקל להורות שחציו השני יושלם על ידי כביכול ית"ש בבוא הגואל.

אמנם דברים אלו אמורים רק בזמן הגלות כאשר כלל ישראל נתגרשו כבן שגלה מעל שולחן אביו על כן צריכים המה להתחזק ולמצוא רווחה, אך לעתיד לבוא כאשר נשיב לציון ברינה ושוב לא יפרדו איש מעל אחיו לעולם אז יתנו שקל שלם, ועל כן אנו אומרים אור פניך עלינו אדון נשא – ושקל אשא בבית נכון ונשא – כי אז יבואו האובדים מארץ אשור ונשתחווה לה' בהר הקודש, ואז יושלם התמונה והמטבע בשלימותה בביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

לבקש על הגאולה שלימה בכל עת וזמן

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנושה. "דרכן של בני אדם בגלות החל הזה, כי בעת אשר יוטב להם וכספם וזהבם ירבה, וכל אשר להם ירבה, אזי לא יזכרו ולא יעלו על לב כלל לבקש על הגאולה ועל הפדות. כי אם בצר להם, ובכובד ראש ממשא מלך ושרים, אז יעקו אל ה'. **והזהיר הכתוב על זה ואמר: 'אם כסף תלוה',** כסף כפשטיה, וגם חסדים, יתלוו ויתחברו **'את עמי'** בגולה ויוטב לך, עם כל זה **'את העני עמך',** רוצה לומר משיח צדקנו הקרוי (זכריה ט, ט) 'עני ורוכב' וגו', וגם הוא בעוני ועינוי בין סובלי חלאים (סנהדרין צח.), והוא עמנו בכל דור ודור, **'לא תהיה לו כנושה'** כשוכח (מלה"כ בראשית מא, נא 'כי נשני אלקים'), רק תזכור תמיד לבקש רחמים על עריכת נרות במהרה אמן סלה".

נועם מגדים

חשיבות המצות גם בשאר ימי הפסח, למצוה יחשב

את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך. יש לפרש **"כאשר צויתיך" כאילו צויתיך,** כי מצינו לפעמים שהאות כ"ף הוא במקום כאילו. ורוצה לומר, **דהנם שאין מצוה לאכול מצות כי אם בלילה הראשון, ולכן אין מברכים 'על אכילת מצה' כי אם אז,** כידוע, עם כל זה מצד מה שאמרו חז"ל (קידושין לט:): "ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה", אף לא פעלו עולה כאילו בדרכיו הלכו (ע"פ תהלים קיט, ג), **אם כן מה שאוכלים מצות מצד הרשות שבעת ימים הוא כאילו נצטוינו על זה במצוה, כיון שאנו שומרים חג המצות,** "את חג המצות תשמור וכל השמר אינו אלא לא תעשה" (עירובין צו.) **מה שנזהרים מחמץ הוא כאילו היתה מצה מפורשת לאכול מצה.** ועל דרך זה מפרשים העולם: "יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" (תהלים לג, כב), הגם שיש נרדמים מלייחל להשי"ת, מכל מקום ייחשב לנו כאילו יחלנו לך. וכן כאן: **שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך, כאילו צויתיך לאכול מצות שבעת ימים.**

מחזה אברהם
להגה"ק מבוטשאטש זללה"ה

החשק והרצון שבאדם הוא סימן שעבודתו רצויה

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת וגו'. דהנה, האדם בעבודתו להשי"ת בתורה ובמצות מביא תענוג גדול למעלה, **וכשאדם רוצה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, הבחינה הוא על זה, אם אדם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא,** אז בוודאי מוכח שהשי"ת יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסייעין לו מן השמים ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. לזה אמר: **ומראה כבוד ה'** כו', שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה' והקב"ה נהנה ממנו, ולזה: **'כאש אוכלת' אם לבו בוער כאש,** וק"ל.

קדושת לוי

הקדמת דיבור ומחשבה לש"ש, מקדש מעשי הרשות

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אמו. דהנה איתא, נראה לי בספר "שבט מוסר" (פ"כ אות לז), **לומר האדם בפה מלא, קודם עניני עולם הזה, כמו אכילה ושתיה וכדו' לו, לומר בפה מלא:** הריני מוכן לאכול להיות לי כח לרצון א–ל ולקיים מצותו, **שצוונו** (דברים ד, ט): השמר לך ושמור נפשך מאד, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך (שם ח, י), וכיוצא בזה. וכן בשאר עניני גשמיות, וכמו שאיתא בחובת הלבבות (שער עבודת האלקים פ"ד). **וכן כשנוסע לסחורה יאמר בפה מלא:** הריני נוסע לסחורה להיות לי ממון לכבוד השי"ת, לשלם שכר לימוד בני, להיות בני תלמידי חכמים עוסקים בתורה ובמצות לשם שמים, וכן להשיא בנותי לתלמידי חכמים, ולכבד את השבת ויתן צדקות ומעשר וכיוצא בזה, **"וכזה מקשר עסקיו בו יתברך".** והגם שבא אחר כך הנאות גשמיות זה רק במחשבה, **והעיקר היה במחשבה ודיבור. וכן הכל הולך אחר המתחיל, ויש לו על ידי דרך זה עזר וסיוע להיות כוונתו לשמים, ושלא תבטל אותו הנהגתו מדבקותו ית',** וזה יש לומר: **'ראשית בכורי אדמתך',** פירוש הראשית הוא המחשבה, **'בכורי'** הוא דבור, י"ל שבא מחשבתו לגמר **'אדמתך'** של הגשמיות [שיתקדשו גם מעשי הגשמיות, וזהו –] **'תביא בית ה' אלקיך'** (ועיי"ש עוד)

זכרון זאת

גדול כח התפלה אפי' לשנות מזלו לשפע פרנסה טובה

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה מקרבך. יש לפרש, מפני שאמרו חז"ל (מו"ק כח.): "בני חיי ומזונא לאו בזכותא תליא מילתא, אלא במזלא תליא מילתא", ואף שאמרו (שבת קנו.) ד"אין מזל לישראל", כבר פירשו דהיינו, **שעל ידי תפלה יכולים הם לעלות למעלה מן המזלות,** וכענין דכתיב אצל אברהם אבינו (בראשית טו, ה): "ויוצא אותו החוצה", ופירשו חז"ל (שם) שהגביהו למעלה מן המזלות. וכן מצינו בגמרא (עירובין מא:) **שהעניות מעבירה את האדם על דעתו וכו', ואיתא שם: "למאי נפקא מינה למבעי רחמים עליו".** וזהו שאמר הפסוק: **"ועבדתם את ה' אלקיכם"** עבודה זו תפילה (תענית ב.) רוצה לומר, שעל ידי התפלה, **"וברך את לחמך ואת מימיך"** דהיינו מזונא. ואח"כ אמר: **"והסירותי מחלה מקרבך",** והוא על דרך שאמרו (ב"ב קמו.): "כל ימי עני רעים", ומקשי: "והא איכא שבתות וימים טובים", ומשני: "שנוי וסת תחילת חולי" (פירש"י: עני שבימות החול אוכל פת חריבה ובשבת אוכל בשר, ועי"ז בא חולי מעיים), וזהו: **"והסירותי מחלה מקרבך" שתנצלו מן העניות.**

פנים יפות

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים רבוחות איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

כשהאדם עוסק בתורה כפי כוחו, באהבה וכונה ראויה, אז גם מה שלא השיג בעוה"ז חפשט הנכון, ילמדוהו בעוה"ב

ורצע אדוניו את אזנו כו', גם ירמוז אל מה שנתבאר בספר הזוהר **כל מי שטרח בעוה"ז בעסק התורה ולא השיג לדעת סודותיה שם** (בעוה"ב) **מלמדין אותן לו**, וז"ש '**ורצע אדוניו**' וישמיעוהו סודות התורה (והיינו '**את אזנו**') שלא הבין בחייו בעוה"ז, ('**ועבדו לעולם**' היינו לעולם הבא הנצחי).

עין הדעת טוב, להרח"ו ז"ל

רבינו ישראל בעל שם טוב זלה"ה אמר אדם שהוא קורא בתורה ורואה האור של האותיות שבתורה, אעפ"י שאין מבין הטעמים כראוי '**כיון שהוא קורא באהבה גדולה ובהתלהבות אין השי"ת מדקדק עמו אף שאין אומרם כראוי**', **משל לתינוק שאביו אהבו מאד ומבקש דבר מאביו, אעפ"י שהוא מגמגם ואין אומר כראוי אביו נהנה מאד, כן כשאדם אומר דברי תורה באהבה השי"ת אוהבו מאד ואין מדקדק אחריו אם אומרם כראוי כמארז"ל ודגלו עלי אהבה אל תקרי 'דגלו', אלא 'דלגלוגו' עלי אהבה.**

הרה"ק המגיד ממעזריטש זללה"ה – לקוטי יקרים

כי כשאדם יושב ללמוד בכוונה ראויה ממשיך המוחין מהעדן שהוא בחי' תענוג העליון מקור המוחין להבן שהוא התורה ג"ן סדרים דאורייתא וכו' בחי' ונהר יוצא מעדן וכו' ומשם יפרד והיה לארבע ראשים בחי' הדלת מוחין ונמשכין לתוך האותיות וכשאדם מסתכל בהן נמשך בשכלו ועי"ז הוא מבין בחכמה ואה"כ בא לכלל דעת וכו', **ואפי' מה שאינו יכול להבין על בוריו אף אעפי"כ הלימוד בעצמו הוא תועלת שאחר פטירתו שיזדכך חומרו אז יזכה להבין וכו'. לכך ילמוד אדם אעפ"י שאינו מבין לתועלת זה הנ"ל.**

מאור עינים חי' שבת

מותר ללמוד שלא לשמה עבור לכבוש את יצרו

כי יריבון אנשים פי' היצ"ט והיצה"ר כשיתגברו זה על זה '**והכה איש**' היצה"ט שזה בודאי נקרא איש, '**את רעהו**' היינו היצה"ר, כי אחר שיכבוש אותו לכפות אותו גם אל הקדושה נקרא 'רעהו' של היצ"ט וכו', וע"י איזה דבר יוכל לכבוש את יצרו, ואמר הכתוב '**באבן**', פי' ע"י התורה כאשר כתבנו לעיל דאותיות התורה נקראים אבנים דע"י התורה הוא מתיש כח היצה"ר, וכו' דעיקר הלימוד צריך להיות לשמה פי' לשם ה' אחרונה היא השכינה ליחדא וכו' **אך אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יכול ללמוד אף שלא לשמה פי' שיכול להיות כוונתו כדי לכבוש היצה"ר** וכו'.

נועם אלימלך

תפילה

כח התפילה בקרבנות להמתיק הדינים ולהפכם לרחמים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו' נ"ל דבזמן שביהמ"ק הי' קיים נתייסדו לנו הקרבנות להמתיק כל הדינין לרחמים וכו' והן עתה שאין לנו ביהמ"ק ולא מזבח כפרה ישולם פרים שפתינו ונתייסדו לנו התפלות במקום הקרבנות שע"י התפלות של שחר ומנחת הערב שהאדם מתפלל ג' תפלות בכל יום, **או בכל עת שהאדם עומד ומתפלל תפלתו בהשפיך שיחו לפני הבורא ית"ש בכוונת לבו מעומק חלב. בודאי שהיא רצוי' לפניו ית' כהקרבת הקרבן ממש וכאלו נפשו הקריב לה' ונמתקין כל הדינין לרחמים וחסדים גדולים ע"י התפלות הקדושות שאנו מתפללין.**

וזה שאה"כ '**ואלה המשפטים**' כשיהי' לפעמים איזה בחי' משפטים ודינים ר"ל אזי '**אש"ר**' רמז לתפלה מלשון אישור ושבח דהיינו ע"י התפלה שישראל מתפללין בכוונה בזה '**תשים לפניהם**' תעלה לכל הדינים ותשים אותם לפניהם דהיינו שתביאם לפנימיות הרחמים שימתקו לרחמים וחסדים גדולים אמן. [בפשטות כונתו ז"ל **שתשיב את המשפטים** '**לפניה"ם**' **היינו לשורש הדינים שהוא ג"כ , ע"י 'אשר' שהוא התפילה**, לפי הידוע דשורש הדינים עצמן הם מקור הרחמים, ולכן המתקת הדינים הוא בהבאתם לשרשם, וזה נעשה ע"י תפילה (עי' פרי עץ חיים, שופר א', וסליחות פרק ה'; ועי' קהלת יעקב ע' 'מק'), והיינו 'לפניהם' במה שלפני הדינים, היינו שורשם לשם יובאו ע"י התפילה].

באר משה

תפילה צריך לחיות בהכנעה, אך הסגולה והדרך שתתקבל הוא כאשר מתפלל בעד הכלל

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך וגו'. בהקדים פי' הפסוק '**ויאמר את רכבו ואת עמו לקח עמו**' וגו', כי העומד בתפלה צריך להיות בהכנעה וכמאמר חז"ל '**אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש**' ופירש"י '**הכנעה**', **וצריך לעמוד על מעמדו ולא יפנה לכאן ולכאן רק כעבד לפני רבו ואז יפיק רצון מה'** עבור עמו ישראל, וזהו פי' הפסוק '**ויאמר את רכבו**' הוא הגוף, שבעת התפלה הוא אסור כעבד לפני המלך, אבל מזהיר הכתוב '**ואת עמו לקח עמו**' היינו שיהיה כל מגמותיו עבור בנ"י להמשיך עליהם רחמים ושלו' וכו'.

ובזה נפרש הפ' '**ועבדתם את ה' אלקיכם**' וגו' ולא נאמר לשון יחיד '**ועבדת**' פי' שמתפלל על עצמו אבל אמר לשון רבים, ואז מבטיחה לו התורה שהבוי"ת יברך '**את לחמך**' וגו' היינו **על חצטרכותו ומחסורו הפרטי אני אשגיח בזכות תפילתו עבור בנ"י להמשיך עליהם רחמים ושלום.**

אור לשמים

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. ובמדרש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלבם, ויי"ל דהנה מצד הסברא אינו מצווה ועושה עדיף, והא דמצווה ועושה עדיף הוא משום דמגרי ביה יצר הרע וכמו שכתבו התוס', והנה כאן אמרו ישראל נעשה ונשמע משמע נעשה קודם שנשמע, וקשה למה לא אמרו נשמע ונעשה דמצווה ועושה עדיף. לזה אמר המדרש בשעה שאמרו נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלבם, אם כן אינו מצווה ועושה עדיף, ושפיר הקדימו עשיה לשמיעה.

(ישמח משה)

☆

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא. יתבאר עפי"ה שפי הכתוב לא יהיה בך עקר, עפ"י דברי הנועם אלימלך לפרש אלה תולדות נח נח, כי אמרו ז"ל כל המלמד את בן חבירו כאילו ילדו וכ"כ המלמד את עצמו תורה ועושה מעשים טובים כאילו הוליד את עצמו, וז"ש אלה תולדות נח נח עצמו, כי איש צדיק תמים היה, ע"כ הוליד את עצמו ע"כ, וזש"ה לא יהיה בך בעצמך, עקר ועקרה כ"א תוליד א"ע במצוות ומע"ט, וז"ש לא היה משכלה ועקרה בארצך, אפי' בעת שאתה עוסק בענינים ארציים וגשמיים כמו אכליה ושתיה ומו"מ, שגם בזה צריך לעבוד את הבורא יתי כדכתיב בכל דרכיך דעהו וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ואז את מספר ימיך אמלא, כי כולן שוין לטובה ולא נחסר ולא נפקד ממנו אפי' שעת אכילה ושתיה ומו"מ כי מחשבתו דבוקה תמיד בהי.

(ויטב לב)

☆

על כל דבר פשע וגו' אשר יאמר כי הוא זה עד האלקים יבא. יובן כי הנה אמרז"ל בכל יום ב"ק יוצאת שובו בנים שובבים חוץ מאחר, ופי' המפרשים עפ"י דברי הגמי אשרי איש, אשרי שעושה תשובה כשהוא איש שחטא בעודו בכחו והתאוה גוברת, והיא גובר וכובש את יצרו וזה דבר חשוב, משא"כ כשיש בימי זקנתו שכבר תש כחו ופסקו תאותיו הרי הוא כאיש אחר ולא זה שחטא, וז"ש שובו בנים שובבים חוץ מאחר, היינו שחטא

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותינו"ק עצי התמרים

דברות קדשו של מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע בליל שב"ק פרשת משפטים תרס"ד לפ"ק

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו', סיפר לנו הגאון הגדול רבי מענדל זילבער אב"ד פריימאן, שבשנת תשכ"ח ליל שישי פרשת משפטים נכנס אל הקודש פנימה אל רבינו הגה"ק זצוקללה"ה, ביחד עם אביו אב"ד פריימאן זצ"ל, ובתוך הדברים של שיחות ת"ח, התחיל רבינו לספר מגדולת אביו הגה"ק בעל קדושת יו"ט זצ"ל, אשר היארצייט שלו חל באיזה ימים הבאים, והאב"ד פריימאן זצ"ל שאל את רבינו זצ"ל כמה הי' שנותיו של אותה צדיק בעל הקדושת יו"ט זצ"ל בעת פטירתו, ורבינו השיב לו, כמנין ס"ח. ואח"כ שאל את רבינו "מתי אמר הקדושת יו"ט את התורה הידוע על הפסוק עה"פ ואלה המשפטים, ותרגומו 'ואילין דיניא די תסדר קדמיהון', (שאמר ע"ז הקדושת יו"ט בתוד"ק 'ואילין דיניא די תסד"ר' היינו הדינים של שנת תרס"ד, יהיו קדמיהון, שבשנה זו נתעלה לגנזי מרומים)

מיד הי' נראה כי רבינו איז געווארן גאר ערנסט און פארטראכט, ונענה לו שטאטלעך **"פרייטאג צו נאכטס פרשת משפטים, פרייטאג צו נאכטס פרשת משפטים"...** ואח"כ אמר רבינו ז"ל כי באותה שבת הי' שבת שבע ברכות, ובשעה שסיימנו את השבע ברכות, ואז לא הי' אלא הקדושת יו"ט ובניו הקדושים באותה חדר, ואז אמר התורה ההיא, זייענדיג גאר אפעשוואכט און מוטל על ערש דוי.

ואז סיפר לו רבינו, מה שאמר לו (לרבינו) הקדושת יו"ט לפני שהלך להחופה שלו, וכך אמר לו "יהודי אחד בא להדברי חיים זי"ע ושאלה בפיו, מה יעשה לפרנס את עצמו ובני ביתו, אם יהיה מלמד תינוקת של ב"ר, או יהי' סופר, או יבטח בשם ה' ולא יעשה כלום, והשי"ת בוודאי יעזור לו באיזה אופן שיהי', וע"ז ענה לו הגה"ק בעל ה'דברי חיים זצ"ל **"דו גאלגאן, אז מען איז א מלמד אדער א סופר דארף מען זיך שוין נישט פארלאזן אויפן אייבערשטן?!"** ואמר לו אביו הגה"ק בעל קדושת יו"ט, כי הגמרא אומר בתחילת מסכת סוכה כי כתוב (ישעי' ד') 'סוכה תהי' לצל יומם מחורב' והקשה בגמרא אמאי כתבו 'וסוכה' הי"ל 'וחופה', ואמאי כתיב כאן סוכה?, אלא כי סוכה היא צלא דמהימנותא, **כי האדם יוצא מן הבית, אין לו על מי לסמוך אלא על הקב"ה, וכן הוא בחופה, כי יוצאים מן העולם הזה,** וסמכינן אלא על הקב"ה בלבד, וסיים הקדושת יו"ט : דו גייסט איצט אונטער די חופה, זאלסט וויסן דו קענסט זיך נישט פארלאזן אויף מיר (ואמר רביה"ק 'דער טאטע איז שוין זייער נישט געזונט געווען') קענסט זיך נישט פארלאזן אויף דיין שווער, **"נאר אויפן אייבערשטן זאלסטו זיך פארלאזן".** עד כאן סיפר לו רבינו זצ"ל באותה שיחה.

מבצר תורה ויראה (ח"ב עמ' רי"א)

בילדותו ושב בזקנותו כשהוא אי אחר ע"כ, וז"ש על כל דבר פשע, וצריך להתודות על חטאיו, בעת אשר יאמר עליו כי הוא זה שחטא, ולא איש אחר.

(קדושת יו"ט)

☆

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. יבואר לפמש"כ בדברי' כי כאויא הישראל קיבל מסיני חלק בתורה כפי שורש נשמתו, ומה שראוי שיתגלה ע"י חכם זה אי"א שיתחדש ע"י אחר, וע"כ אמרו חכמים חכם שמת אין לו תמורה, דאפי' יש בעולם חכמים גדולים ממנו, מ"מ כיון שאין עבודת האדם דומה לחבירו והכל תלוי בשורש נשמתו, אי"א שישתלם חלק התורה השייך אליו ע"י זולתו, והנה כתב הרמב"ן שבתואר פניו וצורת פרצופו של אדם ניכר מהותו ובחינת נפשו ע"כ, ולפי"ז יתפרש הכתוב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כי אמרו חז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, ובכן י"ל שנצטוה משה רבינו בזה ללמוד עם בני ישראל חלק התורה ששייך לכל אחד כפי שורש נשתו, והו הכוונה אשר תשם לפניהי"ם, היינו כפי מה שנחקק בפניהם ופרצופיהן.

(ברך משה)

☆

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. וברש"י כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, וי"ל בהקדם מ"ש בדברי' בביאור דרשת חז"ל ע"כ והודעת להם זה בית חייהם, ופירש"י תית, ובמק"א פירש"י על דרש זה בית חייהם ללמד להם אומנות להתפרנס בו, דהנה בני אדם חושבים שמי שיש לו אומנות טוב ופרנסה בהרחבה, ע"י"ז יוכל להחזיק תית ביד רחבה כברכת הי אשר נתן לו, הנה גם זה אמת שמי שחננו הי בעושר ישיג ידו להחזקת התורה, אמנם גם להיפוך המשתדל בהחזקת התורה יותר מיכלתו, השי"ת משלם שכרו בעוה"ז ויזכה לאומנות טוב ופרנסה בהרחבה, שיוכל לעשות המצוה בשלימות, נמצא דשני הפירושים שברש"י כחדא נינהו, כי האחד מביא לידי חבירו, וע"י האומנות להתפרנס בו יגיע לתי', וע"י התורה יזכה לפרנסה ע"כ, וזש"ה ואלה נהמשפטים אשר תשי"ם לפניהם, היינו שישומו ויחזיקו בהתורה, ולזה פי' רש"י כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, דכאשר מצויה הפרנסה בבית אדם אז יוכל להחזיק התורה, אבל באמת הפי' הוא גם להיפך, שבאם הוא מחזיק תורה ולומדיה, אז יהיה ביתו כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, ויעזרהו השי"ת בשפע פרנסה בהרחבה גדולה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

הש"י נתן טבע קמצנות לעשירים, כדי שיהיה להם נסיון וירבה שכרם

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימון עליו נשך. שמעתי שאבי זקיני הרבני הצדיק מו"ה משה ליב גינצלער מאוהעלי ז"ל הי' דרכו תמיד ללכת לאסוף עבור עניים ואלמנות ות"ח, ונכנס אל גביר אחד וביקש ממנו ולא נתן לו, והי' כואב לבו מאד על הקמצן שהעיז כ"כ שלא ליתן אפילו פרוטה אחת, וזקיני ז"ל הי' אדם מפורסם חשוב ומכובד מאד בעירו, **והלך זקיני לספר הדבר לפני רבו הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל, ואמר הישמח משה: כי תמיה בעיני למה האיש הזה קמצן כ"כ, כי אחז"ל 'וסמניך עשירים מקמצין', ולמה באמת העשיר הוא קמצן, אך הוא מחסדי השי"ת, כדי שהצדקה שנותן להעני יהי' חשוב כלפי שמי', דהא באמת יש לו כסף הרבה מאד, ואין הכסף נחשב בעינו מאומה, וע"כ נותן לו הקב"ה לב קשה וכבד שיהיה קמצן, ואם אעפ"כ יתן אז הצדקה יש לו חשיבות,** וכ"ז אם הוא נותן, אבל אם אינו נותן כלום, למה הוא קמצן עכ"ד הישמח משה זללה"ה וש"י.

ולפי זה יש לאדם עשיר שהוא קמצן להתבונן וללמוד מעצמו איך שהוא צריך לעשות גמילת חסדים וצדקה, דאל"כ למה הוא עני בעיני עצמו שמחזיק את עצמו תמיד לעני, כאלו אין לו מאומה, הלא הוא עשיר ויש לו באמת רכוש גדול, אלא ודאי דהטביע הקב"ה בו טבע ומדה זו, כדי שיתגבר ע"ז ויתן צדקה שיהיה חשוב לפני הקב"ה, ובזה נראה לפרש מש"כ בפ' משפטים **"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך"** דהאי **"אם"** הוא ציווי, כמ"ש רש"י והיינו שילוה ויעשה טוב וחסד, דיש לך ראיה שצריך אתה לעשות צדקה וגמילת חסדים, דהרי **"את העני עמך"**, ר"ל שאתה מחזיק עצמך לעני, והוא למען שתהי' צדקה שלך חשוב, והבן.

אגרת הטיול (תשי"ז, עמ' ב' טו"א)

דייקא כאשר כל אחד הסיר נגיעותיו מלבו, והתבונן בדעתו לבקש האמת לאמתו, אז יש חשיבות להמנין

לא תהיה אחרי רבים לרעות ולא תענה על ריב לנטות אחרי רבים להטות. מעשה במרן הרה"ק בעל ייטב לב זללה"ה, שהיה יושב באסיפת רבנים, והיה א' הרבנים משמיע דעתו, וכולם ענו ואמרו אחריו: "גם אני, גם אני!. מיד עמד הרה"ק בעל "ייטב לב" על רגליו, ואמר: כתיב **"עדת חנף גלמוד"** (איוב טו לד) ופי' המילות הוא שחבורת חנפים אינם חשובים אלא כיחיד, וביאור הענין אמאי הוא כך הוא דהנה התורה אמרה (שמות כג, ב) "אחרי רבים להטות", אבל זה נאמר דווקא כשיושבין אנשי מעלה יחדיו וכל אחד שוקל את הענין בדעתו, ומביע ואומר דעתו, אז יש להם סייעתא דשמיא שלא יצא חלילה משפט מעוות, כי כל אחד מבקש אחרי האמת, וממילא מסדר הקב"ה שיצא האמת. ברם, כאשר כל אחד אומר אחר אנשי חברתו המחניפים אחד לחבירו "גם אני, גם אני" **הרי אין בזה אלא שכולם כאחד לא שקלו בדעתם כלל את הענין לבקש האמת, ואין זה אלא חנופה שרוצה לשאת חן בעיני חבריו, ועל כך אמר הנביא "עדת חנף גלמוד", רק דעה אחת היא, ולא יותר, ופשוט שאין כאן שום חשיבות למנין האומרים כן שכולם כאחד חשובים. ולכן 'עדת חנפים - גלמוד'.**

(שמעתי מפי הרה"ח ר' ברוך פלדברנד מעיר לעסין, ת"ח וחסיד גדול, נלב"ע בירושלים ת' תשרי תש"א).

בישישים חכמה (דף רמ"ד)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א). פירש"י לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים, ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני עובדי כוכבים מחלל את השם ומייקר את שם האלילים להשביחם. ולכאורה יש להבין להא דעכו"ם דנים דיניהם על פי שכלם, וכבר אמרו (מיכ"ל פ"ב פי"ג) שם יאמר לך אדם יש חכמה בגויים תאמין, אם כן למה כשמביאים דיני ישראל בערכאותיהם מייקרים בזה שם האלילים, ובפרט בדין שהם דנין כדיני ישראל. אך יש לומר דהנה השפעת הדעת של בני ישראל נתה מהקב"ה בעצמו, וכאמרינו בתפלה (מעריב למוצ"ש) אתה חונן לאדם דעת, אבל השפעת הדעת של האומות העולם מקורה מהסטרא אחרא והעבודה זרה. ולכן כשהולכים בערכאות עכו"ס, אף שהם דנים על פי שכלם וחכמתם, מכל מקום כיון שדעתם מקורה מהסטרא אחרא והעבודה זרה, לפיכך מייקרים בזה שם האלילים.

ס"ג דברים תשכ"ו

כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבער את הבערה (כב, ה). נראה על פי הידוע כי בעת המלחמה שערך נתפלגו"ן עם מדינת רוסלאנ"ד, רצה הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זללה"ה לקרב גיות האומות, אבל הרה"ק מראפשין זללה"ה טען לפניו שאם כן יתמלאו כל ההריס בדם ישראל רמ"ל, אולם הרה"ק מרימנוב זללה"ה אמר דאף על פי כן ההכרח לזה יגונה, שצריכים למהר גאולתן של ישראל מיד ונגזר אף שזה יגרום שפיכות דם ישראל ח"ו.[1]

אך בעוה"ר בעוון העתים האלו, כאשר רואים מבלי מעיל הקשיים העוברים על בני ישראל, אז רואים כי הרה"ק מרימנוב זללה"ה היה צודק בשיטתו.[2] ומלמלי מירע כזאת בימים ההם כשהיה עדיין דור של צדיקים, היו מתמיהים אומה שלא יהיו קשיים כל כך, אבל לדאבוננו שנשתרנו בדור יתום, המה קשיים מנשוא.[3] וזה יש לרמז בפסוק, כי תצא אש, שיבואו דיניס מליצה (אוה"ח הק'), ומצאה קוצים, שיבואו הדיניס בדור חלוש כזה שהוא בחינת קוצים, ונאכל גדיש או הקמה או השדה, על דרך שפירשו בגמרא (בבא קמא ס.) שנאכל גדיש כבר, והיינו בדור שכבר נעדרו הצדיקים, ואין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים.

ס"ג פ' משפטים בעיר פאטמאר יצ"ו (בעת שהתחילו הזמנים הקשים לבוא על עם ישראל), וס"ג ואתחנן תשכ"ב

---

1. ועי' בספר עשר צחצחות (מערכת ו אות יז) וז"ל, בעת מלחמת נאפאליא"ן הראשון (בשנת תקע"ג) רצה הרה"ק ר' מענדל מרימנוב זללה"ה לעשות אותו גוג ומגוג, והשתדל בתפלה שינצח במלחמה כדי שיהיה גאולה, ואמר כי לדעתו טוב שישפכו דם ישראל, ומ'פריסטיג' עד 'רימנוב' ילכו עד ארכובותיהם בדם ישראל, כדי שיהיה הקץ לגאולתינו. אמנם הצדיקים מקאזניץ ומלובלין זללה"ה לא הסכימו על זה, והם התפללו שיפול במלחמה, כי ראו בחזיון קדשם כי עדיין לא בא הקץ, עכ"ל ועי"ש עוד.

2. ווען מען זעט וואס פאר א שוועריגע חבלי משיח מען גייט א דורך, זעט מען אז רבי מענדעלע מרימנוב זללה"ה איז גערעכט געווען.

וכדאי להביא מה שאמר רבינו אצל דרשת הושענא רבא שנת תשי"א לפ"ק בתוך הדברים: ידוע שהיה מחלוקת בין הרה"ק מרימנוב זללה"ה עם הרה"ק מראפשין זללה"ה באיזה אופן יהיה הגאולה שלימה, כי הרה"ק מראפשין זללה"ה רצה שיהיה רק מתוך רחמים וחסדים בלי שפיכות דמים, ואף אם זה יגרום אריכות הגלות, אבל הרה"ק מרימנוב זללה"ה אמר, טוב שילכו ישראל מוטבלים בדם מ'רימנוב' עד 'פריסטיג', כי הכל כדאי ובלבד שכבר יבוא משיח צדקינו, והגם שצועקים ישראל מן הצרות, מכל מקום רק הגופים צועקים, אבל הנשמות חפצים שכבר יהיה תיקון השלם.

ועל זה צעק רבינו: מיר זענען דאס שוין אויך א דורך, מיר זענען שוין געגאנגען אין אידיש בלוט וואס איז אנגעקומען ביז'ן האלדז, אבער מיר האבן נאך אלץ נישט זוכה געווען אז משיח זאל קומען.

והמשיך רבינו בשאגתו שאגת ארי: רבי יוחנן אמר ייתי ולא איחמיניה (סנהדרין צח:), שיבוא משיח אבל אינו חפץ לראות אותו הדור שיגיע בו, מחמת גודל הצרות שיהיה אז מהחבלי משיח, אבל אנחנו שואגים ייתי ואיחמיניה, כי אנו כבר סבלנו כל אלה חבלי משיח, ולכן מפילים תחנינו לפני אדון כל שכבר יבוא משיח צדקינו, ונזכה ונחיה ונראה ביאתו במהרה (הגה"צ מפאריע ז"ל - דולה ומשקה עמוד שכא).

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא (כג כו). כתב בעל הטורים ג' בתורה, את מספר ימיך אמלא, ואילך (משלי ג כא) ואולרותיהם אמלא, ופי אמלא תוכחות (ישע' כג ד).

ונראה על פי מה שכתב החתם סופר (בהקדמת פתוחי חותם לשו"ת יו"ד) לפרש הכתוב (דברים כח יא) והותירך ה' לטובה בפרי בטנך, להיה הרמב"ם כתב לבנו, אשרי מי שחתמו ימיו בחכרה, ומעתה יפלא הלא עיניו רואות השרידים אשר ה' קורא כי גם החם יעוטן בשיבה, ובלי ספק כי השלימו נפשם בימי נעורם, ומדוע יתהלכו עדיין על אדמות, אמור מעתה כי הש"ת מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם שיהנו מאורם ויגלימו גם הם נפשם, וזה שאמר והותירך ה' לטובה בעולם הזה, בעבור פרי בטנך, עכ"ל.

וזהו ניחוד המקרא, לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, כלומר שתזכה להוליד בנים ובנות, ועל ידי זה את מספר ימיך אמלא, שיהיה לך אריכות ימים בעבור שתוכל לגדלם ולחנכם לתורה וליראה, אמנם כיון שזכו לצרכת הבנים הרי נריכים להקים להם מוסדות התורה ובתי חינוך, ופי אמלא תוכחות, הלא אנו מתריעים בשער בת רבים דיבורים כאלו שאין העולם רוצים לשמוע,[4] וממילא אינם רוצים לתמוך בחינוך שלנו ולדרכה החה לנגדינו,[5] ואם כן אין מוכל לכלכל הוצאות המוסדות העולים למעלה מרחש, לזה אמר הכתוב ואולרותיהם אמלא, שיהי ה' את ברכתו וימלא אולרותיהם של ירחי ה' בשפע רב, שישפיע לאנשי שלומינו שיהיה להם ממון רב, ויהיו יכולים בעצמן לתמוך ולהחזיק המוסדות הקדושים, מבלי שנצטרך לתמיכת האנשים שמחוץ למחנינו.

דרשה להחזקת המוסדות מוצש"ק משפטים (בערך שנת תשי"ח), מפי הגה"ח ר' אלימלך שווארץ שליט"א שו"ב.[6]

---

3. ועי' מה שהביא בספר שיח זקנים (ח"ו עמוד רמו) בזה"ל: סיפר לי הרה"ח ר' ברוך בערקאוויטש נ"י, ששמע פעם מהרה"ק מסאטמאר זצ"ל בסעודה שלישית באחד משבתות השובבי"ם, כשדיבר מהמחלוקה שהיה בין הרה"ק ר' מענדעלע מרימנוב זצ"ל עם צדיקים אחרים אודות המלחמה בין נאפאליאן לבין הצאר ממדינת רוסיא, ואמר לבסוף, הלואי הלואי וואלטן זיי געלאזט, מ'האט געזאגט אז ס'וועט פאלן, ס'איז שוין געפאלן א סאך מער, דעמאלט זענען געווען שטארקע ענגעראלן און א שטארקע מיליטער (הכוונה צדיקים וחסידים גדולים), היינט איז נישט דא, נישט קיין ענגעראלן און נישט קיין מיליטער.

4. ובאמת מטעם זה שמוכיחים את העם, יכול גם מי שאין לו בנים לזכות לאריכות ימים, ואף אחרי שכבר השלים את נפשו, ועל דרך שכתב ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' פינחס ד"ה באופן אחר) בשם ספרי המקובלים שכל צדיק שאינו מניח בנים הוא ראיה שאינו מאותו הדור ובא רק לאשלומי דרא, עיי"ש. וזה נרמז גם כן בכוונת המסורה, את מספר ימיך אמלא, שתזכה לאריכות ימים, והטעם ופי אמלא תוכחות, כדי שתוכל להוכיח את העם ולהדריכם על דרך התורה והמסורה.

5. ואליבא דאמת הרי זה חסד ה' שאינם חפצים ליתן לנו ממון לחיזוק המוסדות, שאם היו חפצים ליתן לנו אז היה לנו נסיון ליקח מהם, ומוטב לנו שלא לקבל תמיכה מהם, וכידוע מה שכתב באגרא דכלה (פ' שופטים עה"פ כי הגיעם האלה) בענין כח הפועל בנפעל, עיי"ש. ובכן ברוך ה' שאינם חפצים ליתן לנו תמיכה שעל ידי זה אין לנו נסיון בזה.

6. וסיפר בשם אביו ז"ל כי באותה השנה ראו הכל שברכת רבינו נתקיימה במילואה כאשר הרבה מאנשי שלומינו גדלו והצליחו במסחרם למעלה מן המשוער ונעשו גבירים אדירים, ובתוכם הנגיד ר' ישראל זופניק ע"ה ועוד, ואחר זמן עמדו כולם לימין רבינו לחזק מוסדותיו הקדושים שיהיה להם קיום לעולמי עד.

ומן הענין לציין מה שכתוב בספר עזר מקודש (פרק יג עמוד שכו) מה ששמע מפי מרן הברך משה זללה"ה, כי היה מרגלא בפומי של אביו הקדוש מרן העצי חיים זללה"ה כי כמו שכל רופא מצטיין באיזה דבר ביותר, כמו כן כל צדיק וצדיק יש לו איזה דבר מסיום שבו הוא מצטיין ביותר להשפיע ישועות. ועל זה אמר: מיין ברודער דער ארשיווער רב איז א מומחה מיט'ן מאכן עשירים. כי מקודם שנעשה הוא רב העיר, היה העיר ארשיווא ידוע לעיר דל, אבל לא עברו יותר מכמה חדשים מאז שנסע שמה אחי, וכמה מיושבי העיר הלזה נתעשרו. ועל זה סיים מרן העצי חיים זללה"ה כי הסיבה לכך הוא, לפי שאחי הוא בעל צדקה גדול, והוא צריך כסדר לממון רב בכדי שיוכל לחלקם לבני ישראל, על כן משפיע עשירות לבני עירו.

וכענין הזה הביא שם (פרק יג עמוד שכז) עוד מה ששמע מהגאון רבי חיים קרייזווירטה ז"ל אבד"ק אנטווערפן יצ"ו, כי בשנת תשי"ד ערכו הפגנה גדולה נגד הגזירה הנוראה של גיוס בנות, ואז הופיע מעיר אנטווערפן בכדי ליקח חבל בהפגנה זו, ובהזדמנות זו הלך לבקר את רבינו ז"ל, ונתהוה שיחה ארוכה ביניהם, ובתוך הדברים טען רבי חיים לרבינו ז"ל, כי הלא ברצון רבינו הוא להעמיד הדת על תילה, ולהעמיד ולבסס מוסדות הקדושים, אמנם כיון שרבינו שואג תמיד נגד כת הציונים, מי יתן מעות לרבינו ולמוסדותיו הקדושים. וכגון הפגנה זו שעושים כעת נגד גזירת גיוס בנות, הלא כל השנאה ששורר ברחוב אודות זה, הכל הולך לחשבונו של רבינו ז"ל, אם כן מה הוא דעתו של רבינו מאין יהיה לו מעות לביסוס המוסדות.

כששמע רבינו את דבריו, נשאר בחשאי ושקוע ברעיונותיו הקדושים איזה זמן, ואחר כך אמר: תקותי כי בזכות אבותי ורבותי ישפיע השי"ת שיהיה לנו עשירים מאנשי שלומינו, ולא נצטרך לתמיכת האנשים שמחוץ למחנינו.

וסיפר רבי חיים כי דברים הללו היו בעיניו לפליאה, כי הלא הוא אמר מילתא בטעמא, ורבינו השיב לו ענינים טמורים. אמנם ברבות הימים נתברר לו דברי רבינו יותר ויותר, לפי שהוא נוסע בכל העולם לקבץ מעות לצדקה, והוא רואה כי באמת הצליח רבינו לעשות עשירים מאנשי שלומו, ועוד זאת שלימד את בני קהילתו לפיור מהונם לצדקה ביד רחבה, עד שאפילו אנשים ממחנות אחרות מקבלים סכומים הגדולים ביותר מקהילת סאטמאר.

שוחל היוך
קוקטיגט
סדר ימי
ההילולא קדישא
כ"ט שבט הילולת רבינו הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע
בראשות אידן אדונינו כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בעיר האבות סיגוט יע"א
שבת שקלים
פרשת משפטים, מבה"ח אדר
דער געהויבענער און לעכטיגער שבת שקלים איגנם עיר האבות סיגוט איז אויסשליסליך מיוחד פאר די טייערע בחורי חמד, תלמידי ישיבתינו הק' פון איבער ארץ הקודש און אייראפע. וועלכע וועלן האבן די היסטארישע זכיה זיך צו דערוואַרמען לאורו פון כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א אויף א פערזענלכן פארנעם, און די פרטים פונעם שבת וועלט עקסטער נתפרסם פאר די רבנן ותלמידיהון.
יום ב' - באשמורת הבוקר
עליה לציון הקדוש
די מקוה מהודרה "מקוה ר' לייבעלע בערקאוויטש" וועט זיין אפן פון די פריע פארטאגס שעה"ן, וען דאן וועט דער גאנצער ציבור עולה זיין בדחילו ורחימו צום ציון הקדוש פון רבינו הגה"ק בעל קדושת יו"ט אין שפיץ פון כ"ק מרן רבינו שליט"א, וואו מען וועט זאגן תהלים מיט השתפכות הנפש און פועלן ישועות ורפואות אין זכות פונעם הייליגן בעל ההילולא. דער רבי שליט"א וועט זיך משתטח זיין אויפן ציון הקדוש און ליינען די קוויטלעך פון אנ"ש, און ממשיך זיין השפעות טובות ישועות ונחמות פאר כל הקהל הקודש.
יום א' - אחצ"ה
לברך ולהתברך
די חשוב'ע נעסט נדיבים ונגידים בעם החשובים פון איבער דער וועלט און אנ"ש תושבי ארה"ק און אייראפע, וועלן אנהייבן אנצוקומען קיין סיגוט צום הילולא קדישא זונטאג נאכמיטאג, און לעת ערב וועט געגעבן ווערן די געלעגנהייט אריינצוגיין אל הקודש פנימה לברך ולהתברך ביים רבין שליט"א. אריינטרעטענדיג איגנם נעהויבענעם טאג, דער יום הילולא קדישא פונעם מרא דאתרא הדין הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע וועל כל ישראל.
יומא דהילולא
תפלת שחרית ברוב עם
נאכדעם וועט מען זיך שטעלן דאוונענען תפילת שחרית ברוב עם הדרת מלך איגנם גרויסן היכל הביהמ"ד "היכל ברוך", מיט א געוואלדיגע התעוררות והתרגשות, שטייענדיג איגנם טאג פון די הילולא פונעם בעל קדושת יו"ט. רבינו שליט"א וועט יורד זיין לפני התיבה און מעורר זיין רחמי שמים במקום שהתפללו אבותיו הקדושים זי"ע.
אור ליום ב'
עריכת שולחן הטהור
סעודת הילולא רבתי
אויפדערנאכט וועט אי"ה אפגעראכטן ווערן ברוב פאר והדר די סעודת הילולא רבתי איגנם "עצי תמרים - בנין ישעי' זאב לעוי" איגנם גרויסן היכל הביהמ"ד "היכל ברוך" וואס איז אינעגרעפלאנגט געווארן איגנם ארגינעלן סיגוט'ער שוהל-הויף, באותו מקום וואו דער צדיק וקדוש בעל ההילולא האט געפראוועט זיין הייליגע עבודה, בראשות נכדו וממשיך דרכו בקודש כ"ק מרן רבינו שליט"א, וואו דער רבי שליט"א וועט זיך וואשן צו די סעודת הילולא אינאיגנם מיטן גאנצן ציבור, און משמיע זיין דברות קודש מלהבות אש לכבוד די הילולא קדישא.
הנחת אבן הפינה
ומסיבת לחיים
נאך תפילת שחרית וועט פארקומען דער מסיבת לחיים און מעמד הנחת אבן הפינה צום ניימס "בנין הכנסת אורחים", וואס וועט אי"ה אויפגעבויט ווערן פארן באנוץ און נעבריך פון אלפי ישראל, וועלכע וועלן אין די קומענדיגע יארן קומען קיין סיגוט זיך צו משתטח זיין אויף די קברי צדיקים רבותינו הק' עצי התמרים, און אין דעם בנין הכנסת אורחים וועט צוגעשטעלט ווערן מטה, כסא, שולחן ומנורה, פאר די געסט מרחבי העולם.
עס וועט געזינגען ווערן ניגוני התעוררות ברשפי אש קודש, און דער רבי שליט"א וועט וואונטשן לחיים און משמיע זיין דברות קודש, און דער ציבור הנאספים וועט זיך אנשעפן מיט דערהויבענע הרגשים פונעם מעמד קודש.
הוא ימליץ טוב בעדנו
פה חלקת מחוקק ספון
חגי יום טוב
וויכטיגע אש"ל מעלדונג:
אלע חשוב'ע אנ"ש וועלכע ווילן מיטהאלטן דעם געהויבענעם טאג פון די הילולא קדישא אין שטאט סיגוט, און ווילן איבערנעמטיגן אויפ'ן ארט, זאלן זיך פארבינדן מיט "ללכת", וועלכע זענען פארבינדן מיט די האטעלן אין שטאט סיגוט, און מען וועט זיי אר"ה מסדר זיין על צד היותר טוב.
ללכת
718.215.1566
ויו"ט היה עושה בצאתו בשלום מן הקודש
הנהלת ה"שוחל היוך" דק"ק סיגוט
© TheCompassCrew.com

סיפורי צדיקים, בגיאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

רק שבתו יתן ורפא ירפא

פעם אחת נחלה הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זצוק"ל, ורצו ליתן לו עליה בשבת פרשת בשלח, כי בפרשה זו כתיב "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך", ולא הסכים הרה"ק הנ"ל באמרו "ס'איז זייער א שטארקע רעצעפט", ובשב"ק פר' יתרו ג"כ רצו ליתן לו עליה, כי איתא במדרש דבמתן תורה נתרפאו כל החולים אמר ג"כ שהוא קשה מדי, ובפר' משפטים אמר כתיב רק שבת"ו יתן שרק נקיים את השב"ת, ורפא ירפא זו הוא רפואה קלה וטובה, כמאמרם ז"ל שקולה שבת כנגד כל המצוות.

וברך את לחמך וגו' והסירותי מחלה מקרבך

פעם אחת ביקור הגה"צ מוה"ר נפתלי טייטלבוים ז"ל אבד"ק נירבאטור יע"א אצל אביו, ואמר להקדושת יו"ט שבדעתו לשבות בסיגעט, ובליל שישי אחר חצות הלילה (שעה שתים לערך) העיר פתאום הקדושת יו"ט את הבחור המשב"ק משינתו וצוהו שיביא לו מיני מזונות.

ואמר רבינו כי הדבר הזה היה לפלא בעיניו, כיון שידע שאביו מקפיד שלא להעיר אף אחד מבני ביתו או משמשיו משינתם, ובכל פעם שנכנס לחדרם היה חולץ מנעליו והלך בפוזמקאות שלא יקיצם משינתם, על כן הרהר בלבו שאביו חלוש והוזקק לאכול משהו לחזק כוחו, אבל בהיות הדבר הזה לפלא בעיניו, שוב לא היה רבינו יכול לישן כל הלילה כי רצה לראות מה יהיה בסופו של המעשה.

וראה שהקדושת יו"ט נטל את המזונות מיד המשב"ק אבל לא אכלו רק הצניעו סמוך על החלון, והיה הדבר לפלא גדול, שלא הרגלו בכך לראות את הקדושת יום טוב מצניע מזונות.

בין כך ובין כך עברו כמה שעות ולפנות בוקר בא הרב מנירבאטור לחדר הקדושת יו"ט ואמר לו, שבלילה קיבול דילוג רב שהוא צריך לנסוע הביתה תיכף ומיד מחמת איזה סיבה, ועל כן בא כדי להתברך בברכת פרידה, כי בבוקר נוסע מסילת הברזל מסיגעט.

הקדושת יו"ט נטל את המזונות מהחלון ואמר לו, בהיות שמעלת כבודו נוסע דרך עיר נידערהאז, על כן הנני בבקשתי ממך קח את המזונות ויתננו לאיש פלוני שהוא חולה מסוכן, כדי שיהיה לו השיריים לסגולה לרפואה, והקדושת יו"ט הזכיר דברי האוהב ישראל בפרשתן עה"פ ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך וגו' והסירותי מחלה מקרבך, על דרך שאמרו חז"ל (פסחים קיב:) כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך, והיינו לאשר היתה הברכה שורה בכל אשר לו, לזה כל שנטל ממנו איזה דבר שכבר שרתה עליו ברכת ה', הוא גם כן מתברך. וזהו שאמר הכתוב, ועבדתם את ה' אלקיכם, הבטיחנו השי"ת וברך את לחמך וגו' והסירותי מחלה מקרבך, היינו שהשי"ת יברך את לחמו ומימו של הצדיק העובד את ה', וכל מי שיאכל ויטעום אצלו כלום ישלח לו השי"ת מבוקשו הצריך לו, כגון רפואה למי שצריך רפואה וכדומה שאר מבוקשים בגשמיות וברוחניות, עכדה"ק.

כשסיפר רבינו עובדא זו הוסיף שכל הענין מעורר פליאה עצומה, ואמר אשר חוץ מזה הענין של רוח הקודש ששרתה על אביו שצפה שבאישון הלילה יזדמן לו שליח לעיר ההוא אף שלא ידע מראש שהרב מניבאטור יסע הביתה בבוקר כי אמר לו מקודם שישאר לשבות בצלו, אך בעיקר יש להתפלא על שהקדושת יו"ט קרא על עצמו דברי האוהב ישראל כי ידוע שהיה הצניע לכת עד מאוד, ומעולם לא דיבר מאומה ממדרגותיו. **(זמירות דברי יואל דף צ"א)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

מדבר שקר תרחק. איתא בתקוני זוהר (תכ"ה) **'שקר אין לו רגלים'. נראה על דרך הלציי**, כי יצר הרע נקרא שקר, שמיפה השקר, ויצר טוב הוא אמת. והנה, על דרך משל מי שיש לו רגלים להלוך, ובא לבית איש, וגוער בו האיש, צא מכאן, תיכף הוא יוצא והולך. **אבל החיגר והקיטע שאין לו רגלים, לא יצא אף אם ידחפנו באמת הבנין, רק אם יתגבר עליו להשליכו בכל כחו** (וזה שנאמר בו 'תרחק'), ויש להרחיב המשל, והנמשל מובן מאליו.

אבקת רוכל - ישמח משה

ששת ימים כו' וביום השביעי תשבות כו', ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו. יתכן **על דרך הצחות** על פי מה דאמרו רז"ל בשבת (קיח:) כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלים לו. וזה שאמר **'ששת ימים תעשה מעשיך, וביום השביעי תשבות'** כו', והגם אמנם סגולת השבת רבה היא לכפר עונות ולהתם זדונים אפי' עע"ז ר"ל, ובכל זאת אל יסמוך אדם על זה ח"ו בששת ימי המעשה כאשר עסוק וטרוד בעניני העולם להקל משהו במצוות התורה ח"ו, רק **'בכל אשר אמרתי אליכם תשמרו'** גם כל ימות החול, **'ושם אלהים אחרים לא תזכירו'** מלכתחילה, רק להיות נזהר ביראתו ית' כל ימיו.

משך חכמה

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י כבוד קדושת מרנא הגה"ק
מהרי"ם מ"ב זצוקללה"ה

בני ברק
תש"ע

בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

מימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלחיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הולדת נכדיו שיחיו למזל טוב

שמחת הולדת הבן אצל נכדו

הרב **חנני' יו"ט ליפא אשכנזי** שליט"א

בן חבד"נ הגה"צ רבי **חנוך הענ"ך אשכנזי** שליט"א

רב ביהמ"ד אבני צדק בקרית יואל יע"א

ושמחת הולדת הבן אצל נכדו

ואצל נכדו הרב **מרדכי יודא האלבערשטאם** שליט"א

חתן בנו הגה"צ רבי **חיים צבי טייטלבוים** שליט"א

רב קהל עצי חיים סיגוט וויליאמסבורג יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו

וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות. ונל"פ עפי"מ דאיתא במדרש בפרשתן מה כתיב למעלה מן הענין ולא תעלה במעלות על מזבחי וכתיב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכי מה ענין זה אצל זה אלא אמר ר' אבינא כשם שהזהיר הקב"ה את הכהנים שלא יהיו פוסעים פסיעות גסות על גבי המזבח אלא יהיו מהלכים עקב בצד גודל, כך הזהיר הקב"ה את הדיינים שלא יפסיעו פסיעות גסות בדין, ופי' ביפ"ת שלא ימהרו לחתוך את הדין בלתי דקדוק רק אלא יהיו מתונים בדין עכ"ל וז"ש וכי יזוד איש וכו' דאע"פ שתדעו שעשה בזדון ובערמה, מ"מ אל תמהרי לדונו למיתה אלא מע"ם מזבח"י כלומר ממה שעם מזבחי דהיינו שצויתי לעשות כבש למזבחי ולא יעלו במעלות לעשות פסיעות גסות מזה תלמדו שלא לעשות ג"כ פסיעות גסות בדיני אלא אחרי שתדקדקו היטב בדינו אז תקחנו למות.

(אפריון)

☆

ועבדתם את ה' אלוקיכם וכו' והסירותי מחלה מקרבך לא תהי' משכלה ועקרה את מספר ימיך אלמלא. ונל"פ עפי"מ דאיתא בגמ' בשעה שקיבל ר"א עליו יסורים לא הי' אשה מפלת נפלים ולא שכיב איניש בלא זמניה ולפי"ז קשה כיון דהפסוק מבטיח שלא תיהי' משכלה דהיינו מפלת נפלים וגם את מספר ימיך אמלא דהיינו שלא יבלא זמניה הרי א"א להסיר ב' דברים אלו כי אם ע"י יסורים של הצדיק כמבואר בגמ' הנ"ל ואיך קאמר הפסוק והסירותי מחלה מקרבך אך זה אינו דכל הטעם שהי' לר"א יסורים מחמת עוונות הדור וזשה"כ ועבדתם את ה"א ויהיו כל העולם צדיקים אז והסירותי מחלה מקרבך שלא יצטרכו הצדיקים לקבל עליהם יסורים ואעפ"כ לא תהי' משכלה וכו' ואת מספר ימיך אמלא אפי' בלא יסורים.

(עיר דוד)

☆

מכה איש ומת מות יומת. ונראה דאיתא (סנהדרין ע"ח.) טריפה שהרג שלא בפני בי"ד ובאו עדים והעידו עליו שהרג פטור משום שזה עדות שאי אתה יכול להזימה כי אין אתה יכול לקיים בעדים כאשר זמם משום שהם רצו להרוג טריפה שהוא גברא קטילא (אדם מת) זה דווקא בדיני אדם אבל בדיני שמים כן חייב ויש לו עונש וזה שאמר הכתוב "מכה איש ומת" היינו המכה היה מת היינו טריפה הגם שהוא פטור בבי"ד בדיני אדם אבל אל תחשוב שינצל מעונש אלא "מות יומת" הוא יקבל עונש לעולם הבא.

(משכנות יעקב)

☆

דורש טוב

ורצע אדוניו את אזנו וגו'. ברש"י 'הימנית', או אינו אלא של שמאל, תלמוד לומר אוזן אוזן לגזירה שוה, נאמר כאן ורצע אדוניו את אזנו ונאמר במצורע תנוך אוזן הימנית, מה להלן הימנית אף כאן הימנית. **וקשה מה ההו"א שתהיה הרציעה בשמאל**, הרי כל המצוות הדין נותן שיהיו בימין כמו שמוצאים בכמה דברים. ואדרבה תפלין שבשמאל נצרך לימוד מיוחד יד כהה.

וי"ל דהנה איתא בספרי פר' וזאת הברכה על הפסוק 'מימינו אש דת למו', כשהיה הדיבור יוצא מפי הגבורה היה **יוצא דרך ימינו של הקב"ה כביכול לשמאלם של ישראל** וכו' עיי"ש. והנה אי' במכילתא כאן והובא ברש"י, מה ראה אוזן להרצע משאר איברים שבגוף, אמר ר' יוחנן בן זכאי **"אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע"**. לפי"ז משמע שהרציעה היא על שלא שמר מה ששמע. **והרי השמיעה היתה באוזן שמאל א"כ שפיר הו"א לרצוע אוזן שמאל, ולכך בא הגזירה שוה להודיענו דמה להלן ימנית אף כאן ימנית.**

הנוכת התורה

עוד צ"ב ברש"י הנ"ל, דהנה בהמשך דבריו הביא רש"י ז"ל מאמר רבי יוחנן בן זכאי, ומה ראתה אזן להרצע מכל שאר אברים שבגוף, אמר ריב"ז אזן ששמעה על הר סיני לא תגנב והלך וגנב תרצע, **ומקשין העולם למה המתין רשי"ל לשאול 'מה ראתה אזן להרצע' רק אחר שבירר שרוצעין באוזן ימנית.**

ונראה ליישב דהנה ידוע דרמ"ח מצות עשה הם כנגד רמ"ח אברים שבאדם, וכל אבר ואבר הוא כנגד מצוה אחת. **ולפי"ז** היה נראה בפשטות לומר דהרצעת העבד הוא כנגד האזן, וממילא לא שייך להקשות מה ראה אזן להרצע, **אבל אחרי** דכתב רש"י שההרצעה מתקיימת באזן הימנית מגז"ש דמצורע, שמעינן מיניה דמצות המצורע הוא כבר נגד האזן הימנית, **ובכן עולה הקושיא 'ומה ראתה אזן זו להרצע', שהרי יש כבר מצוה אחת כנגדה, וזאת בא רש"י ליישב דטעם מיוחד יש בדבר 'אזן זו ששמעה' וכו'.**

מובא בשם התוס' יו"ט זללה"ה

ויטע
אש"ל
ויקרא
שם
בשם
ה' קל
עולם

חצר הקודש סיגוט

בנין הכנסת אורחים

מיט התרגשות עצומה
און אויסטערלישע
שפאנונג ווערט
נאכגעפאלגט דורך
תלמידי וחסידי בית
סיגוט-סאטמאר די בכל
אתר ואתר, די פרישע
רינגעלע אין קייט,
צוריקצושטעלן דעם
הייליגן סיגוט'ער שוהל-
היף על מכונו. אצינד
מיטן אוועקשטעלן
דעם אבן הפינה צום
הערליכן

היתה לראש פינה:

דער גערויבענער
און התרגשות'דיגער

מעמד הנחת אבן הפינה

וועט פארקומען ברוב פאר והדר

יום ב' תרומה הבעל"ט

ב"ט שבט - יזמא דחלמא קדישא של הצדיק בעל קדושת יום ז"ע

בראשות כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק מסאטמאר
שליט"א

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

גדולה הכנסת אורחים:

נגידים ונדיבים בעם
החשובים האמדלען זיך
איין זעלטענער זכות פון א

חדר שינה

בבנין הכנסת
אורחים הנהדר

צו קויפן א חדר מעגלידו איך צו
הרב אשר ישעי'
הורוויץ הי"ו

845.590.5835

שהושיבו ישיבה על קברו (ב"ק טז:)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

לרגל מסע הקודש של כ"ק מרן רבינו שליט"א עם תלמידיו הנאמנים, בחורי ישיבותינו הק' בארה"ק ואיראפע לעיר האבות סיגוט, בשבוע זו פרשת שקלים הבעל"ט, לקראת ההילולא קדישא של מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זיע"א, להושיב ישיבה של מעלה המשכת ישיבת רבותינו הק' במקום הקודש אשר הרביצו שם תורה ויראה לאלפי תלמידים הגונים וישרים, רבות בשנים, נבאר קצת גודל הענין הנתבאר בפרשת שקלים להתקשר עם צדיקים, ובפרט בצדיקים הקודמין נבג"מ.

תחילה למקראי קודש נתחיל בדברי הגה"ק מרן הייטב לב זיע"א בספרו הק' 'ייטב פנים' (אות כ"ו) וזל"ק: "במדרש תנחומא (תשא סי' ג) כי תשא את ראש בני ישראל. כך פתח רבי תנחומא מתוקה שנת העובד וגו', והשובע לעשיר אינו מניח לו לישון, מה הוא הרי השבע מביא לידי שינה, א"ל בעשירי תורה הכתוב מדבר, כיצד היה עשיר בתורה למד תלמידים הרבה ושבע מהתורה, אף על פי שהוא מת אין התלמידים מניחין לו לישון, אלא אומרים הלכות ושמועות משמו ומזכירין שמו תמיד, שנאמר (שיר השירים ז, י) דובב שפתי ישינים, וכן משה למד תורה לישראל, ונתן להם סדרי תורה ופרשיות שקורין בהם בכל שבת וחודש ומועד, והם מזכירים אותו בכל פרשה ופרשה. ובפרשת שקלים אמר משה לפני הקב"ה שמא משאני מת אין אני נזכר, א"ל הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף ראשן כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאלו אתה עומד שם באותו שעה וזוקף ראשן, מנין ממה שקראו בענין כי תשא את ראש שא לא נאמר אלא תשא" עכ"ד הק'.

"ביאור הדבר כי אמרו חז"ל (סוטה יג:) משה רבינו לא מת שנאמר וימת ש"ם משה וגו' וכתיב ויהי ש"ם בהר וגו' ילפינן גזירה שוה, מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש במרום, ופירש מוזלה"ה כי לעיני בשר נראה כאלו מת אבל באמת

ש"ם במרום משה עבד ה' וגו', כלומר עודנו עומד ומשמש, וכמו כן אמרו חז"ל (ברכות יח.) הצדיקים במיתתם קרוים חיים דעודם חיים וקיימים ומיתתם אינה אלא כמו שינה של אדם חי, וכאשר מזכירין שמו וקורין אותו מיד חוזר וניעור משינתו, כמו כן הצדיקים ישנים וכשאומרים דבר שמועה משמם מזכירים אותם ובזה יתנערו מעפר וידובבו וז"ש מתוקה שנת העובד וגו', כי אינו בחינת מיתה ח"ו אלא בחינת שינה ולכך השבע לעשיר איננו מניח לו לישון, כי התלמידים מעוררים אותו והוא חזיא לאצטרופי עמהם להכריעם לכף זכות, כמו שפירש מוזלה"ה בספר ישמח משה סוף פרשת תולדות זרע יעבדנו (תהלים כב, לא) כלומר התלמידים יעשנו על ידי זה יסופר לה' לדור כאלו חי עמהם, והנה כאן נאמר כי תשא את ראש בני ישראל וגו' ונתנו וגו' הנה תלוי נשיאות ראש על ידי משה, כדכתיב (שמות יז, יא) כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל כי כל הדור בתר רישא גרירא ועליו יסמוכו לכפר עליהם, על כן אמר משה בענותנותו, זה כל זמן שאני חי אבל משאני מת שוב אין אני נזכר, א"ל הקב"ה חייך כלומר המיתה הוא חייך שאתה חי וקיים עומד ומשמש במרום ע"כ כשם שאתה עומד ומשמש עכשיו כו' וזוקף ראשן כך בכל שנה ושנה שקורין אותה כאלו אתה עומד שם באותו שעה, כלומר עמהם בכל דור וזוקף ראשן שנאמר כי תשא לשון עתיד, ורמז לזה מחצית השקל כי כבר אמרו דורשי רשימות, אותיותיו מ"ת צ' ח"י באמצע צדיק, לרמז כי הצדיק הוא העומד בין המתים ובין החיים כענין שנאמר באהרן בפרשת קרח ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה, ולדרכינו ירמוז מ"ת צ' ח"י כלומר הצדיקים במיתתם קרוים חיים וזה נודע ממצוות שקלים שנאמר בו כי תשא לעתיד כאמור.

ועל פי האמור יתבאר מאמרם (מגילה יג:) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול כו' והקדים שקליהם לשקליו, כי אמרו פרק קמא דמגילה (יג:) כיון שנפל הפור בחדש אדר שמח המן אמר נפל פור בירח שמת בו משה ולא היה יודע שבז' באדר מת ובז' באדר נולד, ופירש היערות דבש כי אמרו (ר"ה יא.) הקב"ה ממלא ימיהם ושנותיהם של צדיקים כדכתיב (שמות כג, כו) את מספר ימיך אמלא וזה להורות שאין זה מיתה ונפילה כי אין אדם נופל ביום שנולד בו, אלא על כרחך אדרבא זה חיותו וטוב מיום הולדו, וז"ש 'והוא לא ידע שבז' באדר נולד' כי אלו היה יודע היה יודע שלא מת באותו יום כי אם עודנו חי, ובזה אמרתי פירוש נחמד בפרשת בלק (במדבר כג, יג) ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל מקום אחר אשר תראו משם, אפס קצהו תראה וכולו לא תראה, ונמסר במסורה חכו ממתקים וכולו מחמדים, ולכאורה תיבת 'משם' נראה למותר, אבל הכוונה לפי מ"ש רש"י שם 'ראש הפסגה' ראה בלק שעתידה פרצה להפריץ בישראל ששם מת משה כסבור ששם תחול עליהם כו', וז"ש אשר תראנו משם היינו ממה שאמר וימת שם משה, 'אפס קצהו' כלומר האחרון 'תראה', 'וכולו' היינו קצה הראשון שבז' באדר נולד 'לא תראה', כי נצמח חכו ממתקים בימי הפורים זמן משתה ושמחה, והיינו וכולו מחמדים, והבן.

וז"ש גלו וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לאבדם בחדש אדר, שכסבור היה שבו מת משה, לכך הקדים שקליהם לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים, להזכיר שמו של משה לעורר חיותו כאלו עודנו חי עמנו", עכל"ק.

ובדרך אגב נזכיר מה שמבואר ב'דרשות חתם סופר' (פורים תק"ס) "ונהפו"ך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, י"ל לשון ונהפו"ך הוא שהוא ע"ד משחז"ל (מגילה יג) כשנפל פור באדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה רבן, ולא ידע כי בז' באדר מת משה ובז' נולד משה, וצריך להבין מ"ט הקדים מיתתו ללידתו, ואיפכא הל"ל בז' נולד ובז' מת, וי"ל דודאי המן ידע כי נולד מרע"ה בז' אדר, אך חשב כי אחר שמת ביום הזה ג"כ הרי מ"מ הורע מזל היום, **והוא לא ידע כי הצדיקים מיתתם הוא חיים האמיתיים** וכאילו נולד אז הנשמה ובצאתה מהגוף דומה לה כעובר הנשמט מרחם אמו,

ועמ"ש כעין זה בס' שערי אורה שער וי"ו ע"ש, והיינו דלא ידע כי בז' באדר מת מרע"ה ואח"כ נולד באותו היום בעצמו, **וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם**, והיינו דקאמר על החודש אדר שבו נהפך והי' מיתה קודם הלידה וזהו ונהפו"ך הוא", עי"ש.

ובאופן אחר בענין הרמז דמחצית השקל סיפר הגה"ק המהרש"ב זי"ע דפעם אחת נתן לו זקינו הגה"ק בעל צמח צדק ז"ל חצי רובל ואמר לו הרי לך מחצית השקל, ושים לבך לתיבת מחצית האות צדיק הוא במרכז, ומי שמקושר אליו יש לו אותיות חי, ולכן אותיות ח"י הם סביב האות צדיק, ומי שמרוחק מהצדיק הוא מת, ולכן אותיות מ"ת הם מרוחקים מאות צ, ולדברה"ק הרמז הוא על התלמידים אשר אם הם מקושרים להצדיק הם חי.

וידוע מה שאמר הגה"ק משינאווא בעל דברי יחזקאל ז"ל על אביו הגה"ק הדברי חיים ז"ל, שרואה בחוש האיך אביו הקדוש ז"ל מעלה כל אחד ומנשא ראש של כאו"א בשבת זו, וראה בחוש

קטע מתוך דברות קדשו מרגשי לבו הטהור של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ב'יום האיחוד' של קרוב לאלף ילדי תשב"ר תלמידי כיתה ט'מרחבי ניו יארק רבתי לרגל סיום ימי השובבי"ם תשפ"ג לפ"ק

יום ג' פ' משפטים העעל"ט, בביהמ"ד ישמח משה בקרית יואל יצ"ו

איך פאהר אי"ה מארגן קיין סיגוט!, כ'וועל מיטנעמען די אלע שעות רצופות.. די שיינע מתנה וואס מ'האט מיר דא געגעבן, איך פאר קיין סיגוט מיט בחורים, בחורים פון ארץ ישראל און בחורים פון אייראפע, אונזערע ישיבות אין ארץ ישראל און אין יוראפ, עס איז מיר א גרויסע התרגשות, דער זיידע ז"ל דער ייטב לב האט געגרינדעט אין סיגוט א ישיבה, וואו ער האט זיך אפגעגעבן און געלערנט מיט בחורים, ער האט פארגעלערנט פאר בחורים, אפילו מיט יונגע בחורים, בימים ההם איז נישט געווען קיין ישיבה קטנה אזוי ווי היינט, אלעס איז געווען איין גרויסע ישיבה, און ער האט געהאט אין די ישיבה יונגע בחורים, עלטערע בחורים, ערוואקסענע בחורים, ער האט זיך זייער אפגעגעבן מיט זיינע תלמידים, עד כדי כך, אז ער האט געהייסן אויפשרייבן אויף די מציבה 'העמיד תלמידים הגונים וישרים', אז ער האט מעמיד געווען ערליכע תלמידים, און ער האט געזאגט אז ער וועט זיך נישט שעמען מיט די תלמידים נישט בזה און נישט בבא. א געוואלדיגן כח האט ער אריין געלייגט אין הרבצת התורה פאר בחורים, א געוואלדיגן כח.

דאס זעלבע דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט אין זיינע יארן, האט אויך געלערנט מיט בחורים, ער האט געפירט א ישיבה, און נאכדעם האט דער זיידע ז"ל דער עצי חיים אין סיגוט געפירט די ישיבה אלע זיינע יארן, פארגעלערנט שיעורים און זיך אוועק געגעבן בלב ובנפש פאר די תלמידים.

מ'פארט צוריק קיין סיגוט מיט בחורים, צו זאגן און צו וויזן דעם זיידן אז אונז פראבירן מיר ממשיך צו זיין די היליגע דרכים, דעם היליגן דרך צו לערנען און טוהן הרבצת התורה מיט בחורים, וואס דאס איז דער יסוד פון אידישקייט, דער יסוד פון די דורות העתיד. דערפאר זאג איך אז מ'האט מיר געגעבן דא די אלע שעות רצופות, די בחורים האבן מיר דאס געגעבן, וועל איך דאס מיטנעמען א פריסת שלום פון די היזיגע בחורים, פון די ניו יארק'ער בחורים. כ'האף אז עס וועט זיין לרצון פאר אבותינו הקדושים.

עס גייט מיר זיין א זכיה צוריק צו שטעלן א ישיבה אין סיגוט, אפילו ס'איז נאר אויף איין טאג, צוזאם נעמען בחורים און זיצן אין ביהמ"ד און בחורים וועלן לערנען תורה הקדושה אין סיגוט, ס'איז מיר א געוואלדיגע זכיה אז איך וועל קענען פארלערנען פאר בחורים אין א ביהמ"ד במקום שהתפללו בו אבותי און וואו זיי האבן מרביץ תורה געווען, אפילו ס'איז נאר אויף איין טאג, כ'פיל אבער א געוואלדיגע זכיה אין דעם.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל פארן און מ'זאל אהיים קומען מיט אלעם גוטן, אויס'פועל'ן פאר אלע אנשי שלומינו און פאר אלע אידישע קינדער כל מילי דמיטב, אלע גוטע זאכן וואס מ'דארף צו האבן בגשמיות וברוחניות, ובתוכם פאר די אלע חשוב'ע בחורים, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

שיש לו הכח לישא את הראש של כל אחד, דמשה שבפרשה הוא לאו דוקא משה רבינו, אלא כל צדיק וצדיק.

וענין זה הוא טובה להצדיק בעצמו וגם להדבקים בו, כמבואר בספר הקדוש 'ברית אברם' בהפטרת שבת הגדול עה"פ אז נדברו יראי ה' וגו', וזל"ק: "שמעתי מרבי ישראל בעש"ט זצ"ל כי אין הצדיק יכול לעלות ממדריגה למדריגה לאחר מותו אם לא שדנין אותו בכל פעם, עד שדנין אותו על קלות שבקלות, ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות, אי אפשר עוד לבוא למדריגה יותר רק כאשר בני אדם ממפרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, ואז בא הצדיק שסיפרו ממנו לעלי' גדולה, וכן בכל פעם ופעם, וז"ש אז נדברו לשון נפעל פי' כשנדברו יראי ה' ע"י איש אל רעהו, היינו מה שממפרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים, אז יש להצדיק הנ"ל עלי', וז"ש ויכתב בספר זכרון לפניו, **וגם להאנשים המספרים יש להם עלי', וז"ש ולחושבי שמו פי' כי הצדיקים הם המרכבה נמצא כשחושב בהצדיק הוא ממש חושב שמו של הקב"ה**", עי"ש.

ובמס' יבמות (קכב:) מביא רש"י הק' בשם תשובת הגאונים, וזל"ק: "יום שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו, **ומדי שנה בשנה כשהגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביבותיו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם**", עי"ש. ועוד מבואר במס' ב"ק (טז:) "וכבוד גדול עשו לו במותו דהיינו דהושיבו ישיבה על קברו, וברש"י שם: **תלמידים לעסוק שם בתורה**", עי"ש.

ועי' בשו"ת 'רבנו יוסף אבן מיגאש' (סימן מז) שכתב אודות הסתירה דקיי"ל אין אומרים ד"ת בפני המת והא אמרינן שהושיבו ישיבה על קברו, ותירץ הני מילי חכם שהיתה לו ישיבה בחייו ומתכוונין עכשיו בני ישיבתו לכבדו ולישב לפניו כדרך שהיו יושבים לפניו בחייו ולומר שמועות מפיו מדברי תורה שלמדו ממנו, דכיון שהדבר ידוע שכבוד גדול יש לו בכך אין בזה משום לועג לרש תרף עושהו, והא דאמרינן (ברכות ג) אין אומרים לפני המת אלא דבריו של מת וכו', וכן הא דתניא (ברכות יח) לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וס"ת בזרועו וכו' במת שלא היה חכם ובעל ישיבה עסקינן, אי נמי כשהיה חכם אלא שאותם העוסקים בד"ת בפניו אינם מתכונים לעשות לו כבוד אלא לעסוק בד"ת להנאת עצמן הוא שמתכוונים, אי נמי איכא לאוקמה באחד או שנים שמתעסקים בפניו **שהכבוד אינו אלא בהושבת ישיבה על קברו דמשמע 'ישיבה' ישיבת ת"ח מרובים** וכו', עכל"ק. **הרי מבואר דאם הולכים לחכם אשר הי' לו ישיבה בחייו עם הרבה תלמידים אין לך כבוד גדול מזה.**

וכעין זה מבואר בתוס' רבינו פרץ (ב"ק שם) על מאי דאיתא שהושיבו ישיבה על קברו, וזל"ק: "וא"ת והא הוי לועג לרש וי"ל **כיון שהוא הרבה תורה** ליכא משום לועג לרש", עי"ש. וע"ע בראשונים שם שהאריכו בזה.

וכדאי לציין מש"כ הגה"ק הערוגת הבושם ז"ל (יו"ד קנ"ז) להגאון בעל פני מבין ז"ל שלא יהי' תמוה בעיניו על אשר לא השיב במוקדם" וזל"ק: "מכתב יקרת כבוד ידידי נ"י הגיעני עת הי' פני מועדות לנסוע על יומא להילולא דמרן הרב הקדוש אדמ"ו דק"ק בעלזא זי"ע, עי' רש"י יבמות דף קכ"ב בד"ה תלתא ריגל שכ' בשם תשובת הגאונים, כל הני ריגלי דאמוראי היינו יום שמת בו אדם גדול, קובעים אותו לכבודו, **וכשמגיע אותו יום מתקבצים ת"ח מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם**, וכן הוי שהיו שם אוכלסא כמה אלפים ת"ח חסידים ואנשי מעשה" וכו', עי"ש.

תורתם יגן לנו, היא מאירת עינינו, וימליצו טוב בעדינו

מוסמאך
שיר השירים אשר לשלמ״ה
חן וחסד יעלא פינו בברכת מז״ט חמה ולבבית קדם מע״כ ידידינו רב פעלים ואיש חיי״ם
יום ולילה לא ישבות לעינן הצלחת מוסדותינו וקהילתינו הק׳ לראות בטוב ה׳ בארץ חיי״ם
יד יציע ונאמן ביתך של איתן אדונינו מרן רבינו הגה״ק שליט״א עסור ומקושר בעץ החיי״ם
מרבה פעלים לתורה ולתעודה לעשות ולקיים רצון צדיק ולהתהלך לפניו באור החיי״ם
הרבני החשוב והנעלה, חיי״ם שיש בו כל מידה ומעלה
הרב חיים שלמה פישער הי״ו
משב״ק אצל כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א
לרגל השמחה שבמיעונו, רומעות קל בגרונו, וקול ששון בארמונו,
באירוסי בתן החשובה והמהוללה שתחי׳ למז״ט
עב״ג הבחור החשוב המופלג בתוי״ש ארי שבחבורה, חיי״ם שיש בן תורה ויראה טהורה, נודע לתפארה
החתן חיים אלי׳ שאהנברוין נ״י
בן הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר
מוה״ר משה אברהם הכהן שאהנברוין הי״ו
שהשלום שלו ישים עליו חיי״ם ברכה ושלום, וישלם ה׳ פעלו ותהי משכורתן שלמ״ה
לא ימוש מפיו ומפי זרעו לעולם ויתברכו בזרעך ויתהללו בפי כל בשיר המעלות לישלמ״ה
מרן דבשמיא יהא בסעדו לרוות נחת מעמו ומכל יו״ח והבית בהבעיתן כבית שבנה שלמ״ה
הקב״ה ישלם שכרו וישלח ברכה והצלחה בכל מעשיו ידיו עדי נזכה לגאולה השלמ״ה
החותמים לעינן שמו בהוקרה ובהערכה, אסירי התודה והברכה
הנהלת המוסדות | הנהלת הקהילה
קריית יואל בני ברק
גם אנו מצטרפים לברכה
ברגשי ידידות ושמחה
הנהלת הכולל
בני ברק יצ״ו

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

כ"ט
שבט

הגה"ק רבי חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים זי"ע
בעל קדושת יו"ט

בשבוע הבעל"ט כ"ט לחודש שבט יחול יומא דהילולא קדישא של מרן רבינו הק' חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים בעל הקדושת יו"ט זי"ע, מובן מאליו שא"א לתאר את האדם הגדול בענקים, בקווים קצרים ואף שכבר נכתב ונדפס הרבה עליו מגדולת תורתו, צדקתו וחכמתו ומכח הנהגתו מ"מ אין בהם אף מקצת מן המקצת מלהכיל את כל מסכת חייו הקדושים.

וע"כ אמור אמרנו כי כאשר ידוע הוא מה שמובא בספה"ק שהצדיקים הם תמיד בבחינת "שבת" שהרי דבוקים הם בשמו יתברך תמיד, ובשבת קודש גופא המה בבחינת "שבת שבתון" ומכ"ש אצל רבינו הקדוי"ט זי"ע ראה ראינו ההתלהבות אש קודש יותר ממה שראו אצל צדיקים אחרים וכמו שסיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע מה ששמע מדודו מרן רביה"ק זי"ע וגם מאביו מרן העצי חיים זי"ע "שבחינה זו של השתוקקות וכלות הנפש לקדושת השבת שראו אצל אביו הק' לא ראו אצל שום צדיק שהיה בימיו", (תפארת יואל)

ומסופר כי פעם אחת אמר הנה מה טוב היה אם היו יכולין לקחת את לילי טבת הארוכים ויומי תמוז הארוכים ולעשותן ליום אחד - יום שבת קודש - יומא אריכתא.

ולאור כל זאת נביא כאן ענינים ועובדות, משובץ באמרות ה' אמרות טהורות, והנהגות טובות וישרות, בשבתות למנוחה מרבינו זי"ע, ויהא זה ללימוד לנו דורותיו אחריו עדי נזכה ליום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים.

לקראת שבת לכו ונלכה

בתורתו של רבינו הקדוי"ט בעצמו פרשת ראה מצינו ראינו בזה הלשון הקדוש: והכינו את אשר יביאו דהיינו שצריך לעשות איזה הכנה ליום השבת קודש להמתין ולצפות עליו אף קודם זמן ביאתו שזה ענין הכנה והוא הנקרא הוספה שימתין ויצפה עליו אף קודם ויתחיל אז בקדושת השבת. עכל"ק (ועיין עוד בספרו הק' פרשת ויצא וכי תשא).

וראויים הדברים למי שאמרם כי מאז שהגיע חצות היום בעש"ק היה שואל בכל שעה אם כבר הגיע הזמן של שב"ק, מחמת גיעגועין והשתוקקות מתי יבוא, והיה פורש ממלאכה ומקבל את השבת בעת שהגיע זמן כניסת שב"ק בא"י, ובאותו העת היה מדליק את הנרות שב"ק שהדליק הוא בעצמו לכבוד שב"ק בחדרו הפרטי, ופעם סיפר רבינו הק' ענין זה להרה"ק מסקווירא זצ"ל והוסיף בדרך צחות אילו הייתי רוצה לנהוג כמו אבי הק' במנהג זה לא הייתי יכול להניח תפילין בערב שב"ק (שיח זקנים).

פעם אחד חל פורים להיות בערש"ק והקדוי"ט קיים בנפשו מאמרם ז"ל חייב אדם לבסומי בפוריא והיה מאוד בגילופין ויושב על כסאו ומראהו נורא, וירא אנשי ביתו כי עוד מעט שבת קודש מתקרב ובא ורבם הקדוש יושב כמעט מבלי הכרה, אמנם סמוך לכניסת השב"ק ירד וטבל במקוה טהרה לכבוד שב"ק וכאשר יצא הכה הקדושת יו"ט באצבע צרידא על השולחן וצווח "שבת שבת" ונהיה אח"כ כאחד האדם. (גדולת יהושע)

מנוחה ושמחה אור ליהודים

בספה"ק קדוי"ט פרשת שמות כותב מרן זי"ע וזה לשון קדשו: אם ישראל עם קדושיו ית' משמרים השבת כמצווה עליהם יש ראי' לדבר שהם מאמינים בהשגחה פרטיות וע"כ הם למעלה מהטבע ולמעלה מן הזמן עכל"ק, וגדולה מזו מצינו בספה"ק בני יששכר (מאמרי השבתות מאמר ג' אות ה') על מאמרם ז"ל שלר' אליעזר אירע נס בשב"ק שדלק כל השבת ולא חסר כלום ומוסיף הבני יששכר שם וזל"ק: שבאמת הנס הזה לא אירע לר' אליעזר בלבד אלא הנרות של שבת של כל איש הישראלי מתברכים יותר באורם מכל ימות החול ליזה רב וליזה מעט עכל"ק. ומרגלי' בפומי' דרבינו הקדוי"ט כי בשבת קודש יש ברכה בהנרות של שב"ק כמו שמסופר בספר גדולת יהושע בזה"ל: פ"א בליל שבת קודש כאשר ישב רבינו העצי חיים זי"ע על יד שלחנו הטהור והשעה היתה כבר מאוחרת מאוד ונרות של שב"ק טרם יכבו ועוררו אותו כי עוד מעט ויכבו הנרות ענה ע"ז "איך האב געהערט פון הייליגן טאטן זי"ע אז שבת איז דא א ברכה אין אלעמען אפילו אין די ליכט שבת ברענען די ליכט לענגער" וכן הוי שהנרות דלקו לזמן הרבה.

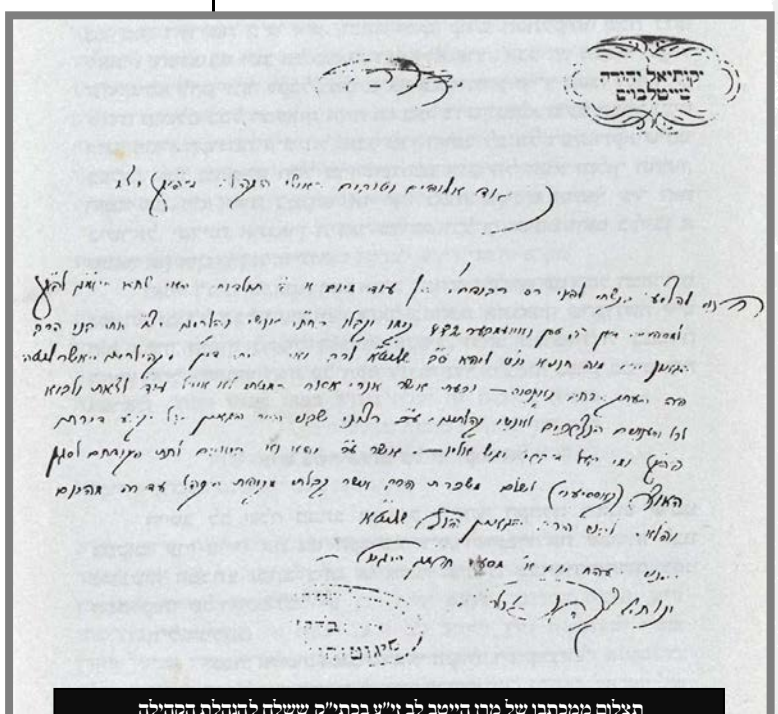
בספרו הקדוש פרשת ואתחנן כותב מרן זי"ע וזל"ק: מי שמתענג מאוד מיום השבת ונפשו מתאוה לו להתענג בו כדת היום ככתוב בתוה"ק בכל לב ונפש זה ימתין ויצפה ליום השבת קודם ביאתו ויראה להוסיף מחול על הקודש בין מלפניו ובין מלאחריו כי למיחוש בעי אם ח"ו ישמור רק זמן המפורש בתורה שמא יאנס ויעכב עוד איזה רגע לחלל את השבת ולכן הוא מתחזק לקדשו בספק קצת קודם זמן בואו אמנם זה שאיט מתאוה כ"כ ליום השב"ק ורק ששומר משום מנהג אבותיו בידו זה לא ימתין ולא יצפה להוסיף עליו מחול על הקודש ועוסק בעסקיו עד הזמן שהגיע החיוב עיצומו של יום כי אינו מתירא כ"כ אם יאחר איזה רגע ויחלל את השבת רח"ל, פירות הנושרים מדברינו אלה שהא בהא תליא שמירת יום השבת בעצם עם ההוספה מחול על הקודש דאי לא הא לא קיימא הא, וזה "שמור" את יום השבת לקדשו יראה דצריך להיות שומר ומצפה מלשון ואביו שמר את הדבר, ולהמתין עליו מקודם ביאתו ולהוסיף מחול על הקודש עכל"ק.

והיה רגיל להתרות את בני עירו שיזהרו עד למאוד בשמירת שבת קודש, והרבה זמן לפני כניסת השבת יסגרו את חניותיהם כדי שלא יבואו ח"ו לספק חילול שב"ק, ולא זו אף זו פעל ועשה רבות בעצמו ולא חסך על כבודו וטירחתו כמו שסיפר הרה"ח ר' משה ארי' גליק ששמע מאביו הרה"ח ר' טובי' ע"ה מברעזנא, בסיעתם ה' יומא דשוקא (מארק טאג) ביום ו' עש"ק והי' רבינו הקדוויו"ט זי"ע דורש ותובע מיהודי העיר לסגור את החניות בעוד מועד, שלא יבואו ח"ו לידי חילול שבת, ופעם הודיעו להקדושת יו"ט שמאן דהוא עדיין חנותו פתוח סמוך לזמן כניסת השבת, והלך הקדוויו"ט למחות בו, ונתלוו אתו כמה בחורים והלה כאשר נודע לו שהרב דמתא מגיע ובא, סגר חנותו וברח לביתו, והקדושת יו"ט הלך אחריו לביתו, והיה שם גדר נמוך שסגר את השער, ואמר הקדושת יו"ט להבחורים גם אני הייתי פעם בחור, ואוכל לזחול ולעבור את הגדר, ועזרו לו כמה בחורים ועלה את הגדר ונכנס לתוך ביתו לחפשו, והלך מחדר לחדר עד שמצאו מונח תחת המטה, והקדושת יו"ט הוציאו משם ונזף בו והרעים עליו בקולו וחזר הקדוויו"ט לביתו נאוה קודש, ומני אז סגר הלה את חנותו בעוד היום גדול.

פארך חבוש על ראשך

מתאמרי' משמי' דהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ועכ"י שהשטריימל הוא במקום תפילין ורמז ליזה ששבת ר"ת ש'טריימל ב'מקום ת'פילין, וסיפר כ"ק מרן רבינו שליט"א שעבודה גדולה היה לו לרבינו הקדוויו"ט זי"ע בהלבשת מלבוש השטריימל הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה כי בימים ההם לא היה המנהג להלביש לבוש זה רק בגאליציא ובמארמראש, אבל באונגארין לא לבשו פאר על ראשם לכבוד שבת קודש, והוא ז"ל פעל הרבה פעולות אצל תלמידיו בעת שהגיעו לפרק האיש מקדש והלכו לדור בערי אונגארין שישימו לראשם עטרת זו, ופעם אחד הפטיר ואמר שכאשר יגיע לעולם העליון וישאלו אותו מה פעל ועשה בעוה"ז, יענה ויאמר שהלביש לבוש השטריימל לבני ישראל, ואמר עוד כי באמת אין למצנפת זו שום קדושה, אמנם כאשר רואים שכל שער שיש בה מנגח אותם (המאדערנע) סימן שהוא מלא קדושה, וכל זה היה אצלו כעבודה שלימה במדה ובמשורה, כי לא ענה לכל אחד בשוה, רק לאחד ציוה ללבשו ביום החתונה ולאחד ציוה להמתין עד אחר השנה ראשונה, ויש מי שציוה להמתין חמש שנים. (מהר"א ט"ב תשס"א)

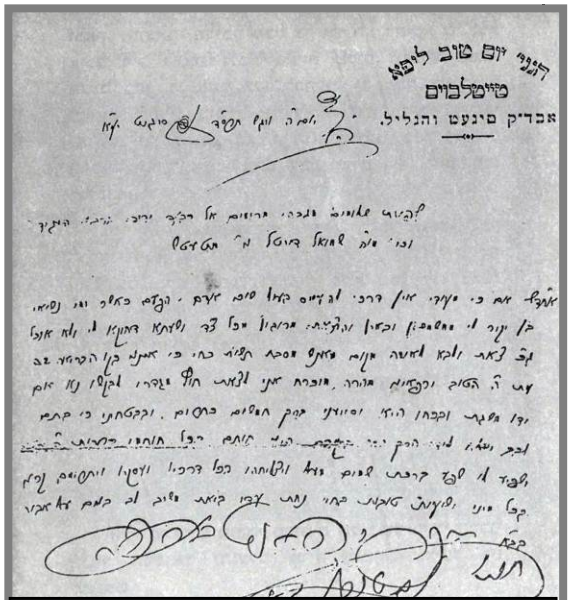
ולא רק שעשה ופעל למעט רבות אלא גם הבטיח הרבה ברכות וישועות לאלו שקבלו על עצמם ללבוש שטריימל, ובספר צדיק כתמר מביא בזה"ל: סיפר לי הרה"ח ר' משה קאהן זי"ל משמש בקודש של רבינו שהי פ"א איש אחד על שבת אצל רבינו הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע ואיש הנ"ל היה גיט האלטער במחוז דניר (אונגארין) ובליל שבת קודש נתן רבינו לכל איש שיריים מהדגים ומכל דבר, ולאיש הנ"ל לא רצה ליתן שאמר לו רבינו מפני שאינו הולך בשבת עם שטריימל והיה זאת לפליאה גדולה להאנשים אשר עמדו שמה, והיה שם במעמד הלז רבי עזריאל שו"ב מסאטמאר, וכמה שנים אח"כ שאל אותו השו"ב הנ"ל, לאיש הנ"ל שהיה מכיר אותו מפני מה אמר לו רבינו שלא יתן לו שיריים, וכי מפני שאין לו שטריימל, והיה שם כמה

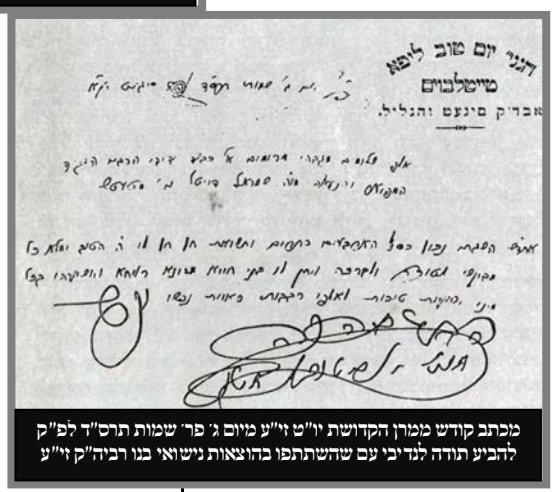
תצלום ממכתבו של מרן הייטב לב זי"ע בכתי"ק ששלח להנהלת הקהילה בו מבקש שימנו את בנו מרן הקדושת יו"ט זי"ע למלאות מקומו ברבנות ק"ק סיגעט

אנשים שלא היה להם שטריימל, ורבינו נתן להם שיריים וסיפר לו מעשה, שהיה פע"א חולה מסוכן רח"ל בחולי טיפוס, וחלם לו שבא לבית דין של מעלה, ודנים אותו אם ישאר בחיים, ופתאום ראה את הקדושת יו"ט וסיפר לו שזקוק לרחמי שמים, ובירך אותו הקדושת יו"ט אבל בתנאי אחד שכשיבריא ילבש שטריימל לראשו, והבטיח לרבינו שילבש שטריימל ותיכף אח"ז הקיץ משינתו וקרא לאשתו וביקש ממנה שתביא כסא לרבינו הקדושת יו"ט ואשתו חשבה לפי תומה שמרוב מחלתו השתגע, עד שסיפר לה את כל המעשה, וביקש שרוצה לילך לקנות שטריימל אבל אשתו הניאתו מדבר זה באמרה שאין מתאים לגיט האלטער ללכת עם שטריימל, וכן עשה כפי ציווי אשתו ולא לבש את השטריימל, אח"ז היה המעשה שהגיע על שב"ק לעיר סיגעט והקדושת יו"ט ראה אותו ללא השטריימל, ולכן לא רצה ליתן לו את השיריים, ובשבת בבוקר הלך אל בית רבינו וסיפר לו שאשתו אינה רוצה שילבוש שטריימל, אבל הקדושת יו"ט אמר לו שלא ישמע אל עצת אשתו בדבר התלוי בריאת גופו ולא יועיל לו כלום רק אם ילבש את השטריימל, וכן עשה ואח"כ הבריא לגמרי ויהי לפלא.

וכשביקר רבינו זי"ע בארה"ק בשנת תשכ"ה וכשהיה בעיר בני ברק הלך לבקר חולה אצל החסיד הישיש ר' משה חיים שטראהלי ז"ל שהיה מתלמידי הקדושת יו"ט ובסוף ימיו התגורר בעיר בני ברק, וביקש ממנו רבינו שיספר לו גופא דעובדא מה שקיבל ברכת קדשו של מר אביו הק' הקדושת יו"ט איך שציוה עליו שילבוש שטריימל, וסיפר רמ"ח כי בחתונתו לא לבש שטריימל כי היה מגליל העליון ורבו הקדושת יו"ט צוה עליו שילבוש שטריימל, ופעם כשבא להסתופף בצל רבו הקדושת יו"ט וחבש לראשו שטריימל, קרא הקדושת יו"ט להרבנית ואמר לה: עס פאסט איהם דעם שטריימל, וברכו בעבור זה באריכות ימים ושנים וברכת צדיק עשה רושם והאריך ימים מרובים (מפי אחד שהיה נוכח שם).

מכתב קודש ממרן הקדושת יו"ט זי"ע מיום ה' פר' ויגש תרס"ד לפ"ק
לנדיבים בעם שיסייעו בעדו בעול הוצאות נישואי בנו מרן רביה"ק זי"ע

מכתב קודש ממרן הקדושת יו"ט זי"ע מיום ג' פר' שמות תרס"ד לפ"ק
להב"ע תודה לנדיבי עם שהשתתפו בהוצאות נישואי בנו רביה"ק זי"ע

ו"לבנים" אומרים לנו

בספה"ק ברך משה כותב כ"ק מרן רבינו זי"ל, וזל"ק: אכן הן מודעת זאת כי לא הרי עבודת הצדיקים בימות החול כהרי עבודתם ביום השבת קודש כלשונו הק' של הסידורו של שבת בעינינו ראינו גודל קדושת השבת על איש החכם והצדיק אשר גודל אור הקדושה בוער בלבו כרשפי אש, ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה התקועה בלבו ומשתוקקת ומתלהב לעבודת ה' כל הלילה וכל היום של שב"ק ובאהבתו שוגה ונראה לכל כי כמעט נכסף וכלות נפשו לאלוקים מגודל הבערת אש האהבה הבוער בלבו, ותיכף אחר הטבילה בער"ש ניכר עליו התנוצצות קדושת שבת המאיר על פניו וזיו הדרת אורו מבהיק עליו עד שיראים לגשת אליו, עכל"ק הסידורו של שבת, ושמעתי ממרן דודי זלה"ה כי ככל החזיון הזה ראו אצל ק"ז מרן הקדויו"ט זי"ע אשר היה בוער כאש מקדושת השבת ומרגלי' בפומי' כאשר יוצא מן הטבילה בער"ש רואים שגם האבנים מזהירים מקדושת השבת עכל"ק, וכ"ק מרן רביה"ק זי"ע הזכירו פעם ברבים בס"ג שבה"ג תשכ"ו וזל"ק: גם היה אומר (הקדויו"ט) שכשיוצאים בערב שבת מהמקוה "זעהט מען בחוש ווי דער שטיינער בליטשקענען" וצועקים שבת שבת ומתנוצצים מקדושת שבת.

ובספר אבני חפץ (להרה"ג ר' נפתלי צבי בראדי שליט"א) מביא בשם הגה"צ מנאנאש שליט"א, מה ששמע מרביה"ק זי"ע כשהיה עמו בשערן ספרינגס בהאי לישנא ב' פעמים שמעתי ענין זה מאאמו"ר זי"ע פעם אחד כשהייתי עמו בבארדיוב והלכתי עמו בשב"ק ברחוב אמר לי "די שטיינער אויף די יארדע זעהן נישט אויס היינט ווי נעכטן" (האבנים על הארץ אינם נראים כדאתמול), ופעם שני היה בעיר סיגעט עמדתי עם אבי ליד החלון בעצם יום השבת וראינו שממולינו עובדים גוים בבנית בית, ואמר לי אז "אפילו די שטיינער זעהן נישט אויס ווי נעכטן". והוסיף לי רביה"ק עוד בענוות קדשו ואמר: "איך ווייס

נישט וואס ער האט געזעהן", והוסיף לי הגה"צ מנאנאש שליט"א שרביה"ק סיפר דבר זה ג"כ להגה"צ מנאסאד וסיפר לי שרביה"ק הוסיף על הסיפור השני, בהאי לישנא "א פלא אפילו אויף די שטיינער וואס גוים האבן געארבעט שבת האט ער אויך געזעהן" ע"כ.

ועוד סיפר רביה"ק זי"ע שאביו רבינו הקדוו"ט לא היה רוצה לנסוע לשבות שבתו בעיר נירעדאהזו ואף שהיה שם הרבה מחסידי סיגעט והרבה פעמים הפצירו רבות ברבם הק' שיבוא לפאר אצלם בשב"ק עכ"ז לא הסכים, וטעמו ונימוקו עמו כי בעירם היה היומא דשוקא ביום השב"ק והיה חילול שבת גדול ע"ז והיה אומר שהאבנים מתרעמים וצועקים על שמחללים שם את השבת.

שמור לקדשו מבואו ועד צאתו

מרן רבינו ז"ל כותב בספרו הקדוש ברך משה (פרשת בהר): איתא בכתבי האר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד) שבת גימטריא כן דעה חכמה לנפשך (משלי כד יד), כי בו נשפע השפעת החכמה ביתר שאת, ובו ראוי להגביר חיילים לתורה ולתעודה ביום השבת ולהזהר שלא לבטל אפילו רגע קלה, ומרגלא בפומיה דק"ז הקדושת יו"ט זי"ע כי אדם הישראלי מצווה ועומד להיות שומ"ר שב"ת, ושומר אסור להסיח דעתו משמירתו אפילו רגע אחד, ואמנם כן היתה מנהגו של ק"ז זללה"ה שלא היה יושן כלל בכל יום השבת, אלא היה יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה.

וסיפר כ"ק מרן רבינו ז"ל מעשה פלא מה שאירע פעם כששבת מרן הקדוו"ט בעיר קראסנא ולא ישן כל הלילה וגופא דעובדא הכי הוי: פעם אחת שבת רבינו הקדוו"ט בשב"ק בעיר קראסנא, ונקבצו ובאו הרבה חסידים מכל הסביבה להסתופף בצל קדשו, ומפני שתושבי העיר לא היה להם מקום די הצורך לכל החסידים, פשטו קש ותבן בחצרות הבתים והכינו שם מקום ללון לכל האורחים, והיה בליל שבת קודש התקדרו השמים בעבים וגשם עז ריחף באויר והאורחים אשר חשבו לישון בחצירות לא ידעו מה לעשות, ויצו מרן הקדוו"ט שילכו כל החסידים לישון מבלי דאגה כלל והוא העמיד את עצמו אצל החלון ועיניו הטהורים הפנה אל עבר העננים וככה עמד כל הלילה והשגיח מן החלונות ולתמהון כולם לא ירד גשם כלל כל הלילה ההוא והמוני החסידים מצאו מנוח לנפשם.

ספר
קדושת יום טוב
חלק ראשון על התורה
וחלק שני על מועדים
כי עבד נאמן קראת לו — כליל התארת בראשו נתת לו
שער ספה"ק קדושת יו"ט שהו"ל ע"י מרן רביה"ק זי"ע

ובדרך אגב נביא ענין פלא מה שהיה באותו ערש"ק בעיר קראסנא המובא בספר אבני אור בזה"ל: מרן הקדושת יו"ט שאל אז את הגה"ק רבי ברוך בענדעט ליבטנשטיין זצוק"ל אב"ד קראסנא יצ"ו, מי מכין את הדגים לכבוד שבת, והשיב לו הגה"ק מקראסנא שהוא בעצמו עוסק בזה בכל עש"ק, ונכנס הקדושת יו"ט זי"ע לחדר המבשלות לראות את עבודת הגה"ק מקראסנא בשעה שמכין את הדגים לכבוד שבת, ונענה הקדושת יו"ט ואמר: "זייער שיין זייער שיין".

ונכרתה הנפש ההוא

בספר אלף כתב מהגה"צ ר' יצחק ווייס זצ"ל אבד"ק וועריבוי בהספדו עליו מביא שמרן הקדושת יו"ט פעל בחיים חיותו רבות עבור שמירת שבת קודש ועשה ופעל בין היהודים שלא השגיחו על כל פרטיה ודקדוקיה וז"ל שם: וכמה פושעים ישראלים שהחזירם בתשובה שלימה, וכמה מאות שפעל לשמור שבת כהלכתו, ואפשר להמליץ עליו מאמרם ז"ל תני "חנניה" חייב אדם למשמש בבגדיו ערב שבת עם חשיכא הלכתא רבתא לשבתא (שבת יב), עכ"ל שם.

ומעשה נורא אירע אז בימיו שפ"א בשבת בבוקר נתוודע להקדושת יו"ט שהאפטייקער בעיר סיגעט, שמו הי' ד"ר קאסטנער, פתח חנותו בעצם יום השבת, ושלח הקדוו"ט את משמשו להתרות בו שיסגור את חנותו תומ"י, ד"ר קאסטנער לא נתבהל לדברי השליח וזרקו מחנותו.

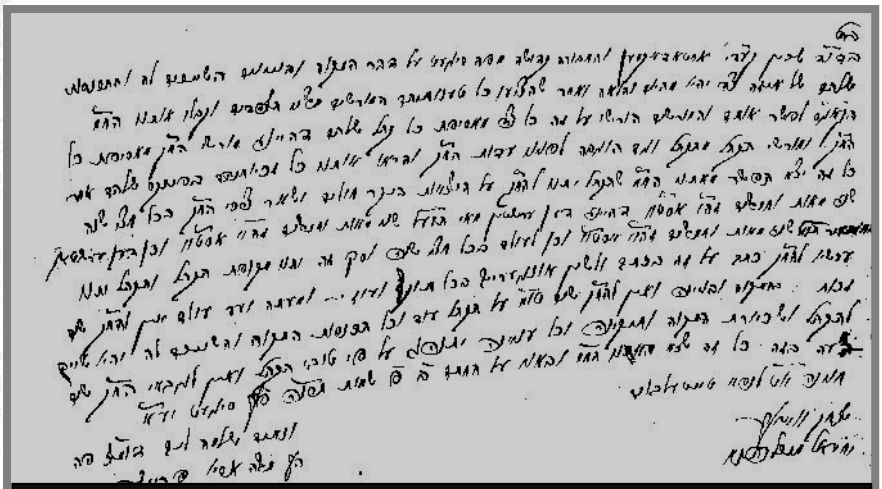
הקדושת יו"ט שלח את השליח שנית בהתראה חמורה שיסגור חנותו, ואם הלה יעמוד בעקשותו אזי יאמר לו בשמו, שמי שפתח את החנות היום לא יפתח אותו עוד (בלה"ק:"וועך עס האט עס געעפנט, וועט עס מער נישט עפענען"), השליח עשה שליחותו, אמנם הלה התחצף בעזות ולא רצה לשמוע בקולו, ורמס את השבת קודש בחילול נורא ושם שמים נתחלל באופן מבהיל רח"ל.

לא עברו כמה שעות והד"ר קאסטנער נפל בחלשות, וכאשר ראו שהמצב בכי רע, רצו בני משפחתו להקדוו"ט ובקשו שימחול לאביהם, אמנם הקדושת יו"ט ענה, הלא התריתי בו ובקשתי אותו (וואס זאל איך אים טאן, איך האב דאך אים געבעטן) ומה אעשה לו, ואביו של הד"ר קאסטנער גם הוא בא

לבקש עבורו, ואמר שיש לו בנים ובנות וצריך להכניסם לחופה, ואמר לו הקדוי"ט: "דו זאלסט זיי פירן אונטער די חופה" איני יכול לעשות לו דבר, כי התריתי בו, ובאמצע השבוע של"ח ותהום כל העיר.

כמו"כ מספר שבאותו זמן הי' נפרץ מאוד לצחצח המנעלים בשבת ע"י עכו"ם, והקדושת יו"ט לחם נגד פירצה זו בכל תוקף, וכן כשדיבר עם תלמידיו ביחידות הזהירם על קדושת השבת, פ"א נכנס אצלו חסיד עם "קוויטל", וראה הקדושת יו"ט שחסיד זה נתברך בהרבה בנות, העיר לו הקדושת יו"ט ואמר שישגיח על בנותיו ויזהירם שלא יסרקו שערות ראשם בשבת קודש.

ואכן פעולות צדיק עשו רושם וקדושת היום היתה בתפארתו בעיר סיגעט, והיתה ניכרת קדושתה בחוצות וברחובות עד שגם במקום חניית מסילות הברזיל לא היה אף אחד עולה ויורד על הבאן בעצם יום השבת, ומספרים שכאשר הערל מנהיג הבאן היה מגיע לעיר סיגעט, במקום להכריז שם העיר סיגעט כנהוג, היה מכריז בצחוק "שבת".

כתב פשרה בין הקהילה והחברה קדישא בסיגוט בשנת תרנ"ה לפ"ק
עליה חתם מרן הקדושת יו"ט זי"ע יחד עם הגאון רבי שלמה לייב מאבאק זצ"ל בעל ערך ש"י דומ"ץ סיגעט,
וראשי הקהילה: ר' משה ארי' פריינד, ר' יחיאל מיכל כהנא, ר' יצחק ווידער, ור' אברהם קויפמאן

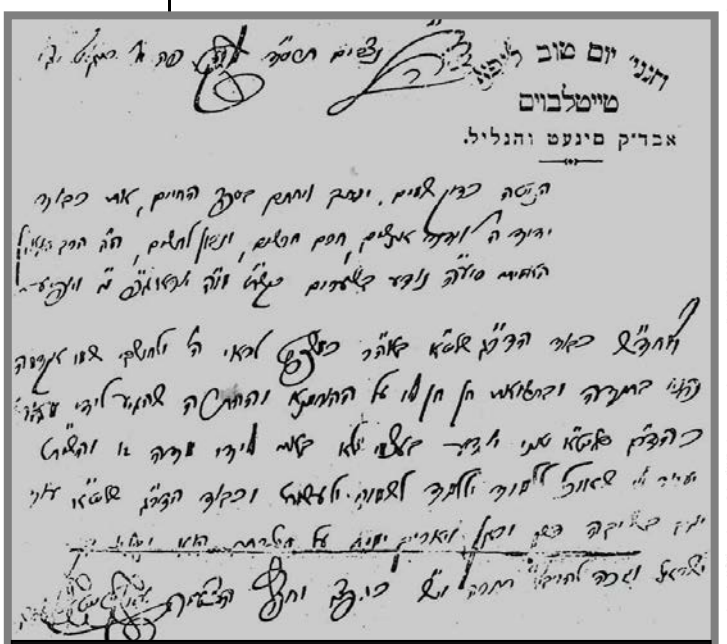
שבת המלכה... אל תוך בתיכם להניח ברכה

בספה"ק תפארת שלמה (משפטים) מצאנו ראינו שיום השבת מסוגל לרפואה כאמרם ז"ל שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ומפרש שם הפסוק שבתו יתן ורפוא ירפא שבתו הוא לשון שבת קודש אשר הוא מסוגל לרפואה עי"ש דבה"ק באורך, ואכן אצל הרבה צדיקים ראו ענין זה שהוח לחולי עמך ישראל לבוא אליהם ביום השב"ק להתברך מפיהם ורבות יסופר על זה.

והנה כי כי כן מביא בספר מתן שבת שכשהיה באים אל רבינו הקדושת יו"ט בבקשה להוושע בדבר ישועה ורחמים ענה ואמר להם "איר זאלט קומען צו מיר אויף שבת".

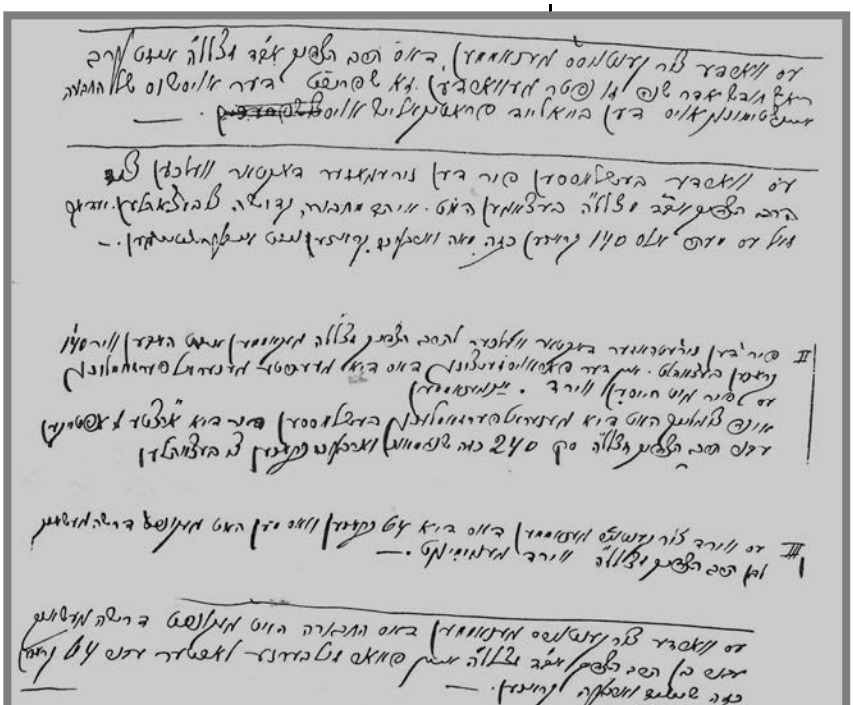
שבת גרוסה

וכמו"כ הרבה לחזור ולשנן לתלמידיו וספרו הקדוש מלא מדברי התעוררות על שמירת שב"ק, ועל תוספת שבת, ועל לימוד תורה בשבת, וכפי שהעיד הגה"ק משימלוי זצ"ל כשהספידו "שקדושת שבת היה ניכר אצלו עד להפליא, ומפיו הקדוש לא זז שבח קדושת שבת, באהבה חבוקה ודבוקה" (אבן שלימה בהר), וחביבים עלינו לשונו הקדוש בספה"ק קדשת יו"ט המעיד ומראה באצבע שהרבה לדבר מענין לימוד התורה בשב"ק ונעתיק אחד מני אלף וזל"ק: כבר כתבנו שביום השב"ק שלבו פנוי מעסקים יצרו מתגבר עליו ביותר ובפרט קודם התפלה כי בימות החול טרוד הוא ותיכף כשיקום משנתו הולך בהשכמה

מכתב ממרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע (ערוך על דף ממכתבי אביו מרן הקדושת יו"ט זי"ע)
להגאון רבי יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי בו מביע תודה על ההורמנא שקיבל ממנו

להתפלל משא"כ בשב"ק שאינו ממהר להתפלל בהשכמת הבוקר כי אין לו עסק ביום ההוא בודאי צריך כל בר ישראל אשר יראת ה' נוגע בלבבו להיות זהיר ושמור וירא ויפחד מאימת שבת קודש ויתמיד בלימודו עד למאוד ולתקן מה שחסר כל השבוע שלא היה לבו פנוי לתורה ולעבודה, והנה ידוע דשבת יום נקרא ככתוב "אכלוהו היום" "שבת היום" "היום לא תמצאהו", וז"ש ז"ל כל השונה הלכות בכל יו"ם דייקא היינו ביום השבת קודש שלבו פנוי מכל עסקים שבעולם ויצרו מתגבר עליו לבלות הזמן בדברים בטלים ולה"ר ורכילות ר"ל ומתגבר לנצח את יצרו ולומד הלכות אז מובטח לו שהוא בעוה"ב ושאל תטעה לומר שדייקא במי שאינו בקי כ"כ בתהלוכות העולם ואין מבין שקר של זה ושל זה ליזה מצוה לשנות הלכות משא"כ מי שבקי בתהלוכות העולם ויודע את כל המומין שבחבירו וכדומה מצוה יותר להיות אותם בחברתם לפרסם את החנפים והרשעים מלימוד הלכות, עז"א מדיוקא דקרא שנאמר הליכות עולם לו דהיינו אף שבקי בתהלוכות עולם בטוב עכ"ז אל תקרי הליכות אלא הלכות ולומד ושונה הלכות באותו זמן שהי' לו יכולת לדבר בדברים האסורים ובטלים אז מובטח לו שהוא בעוה"ב ועי"ז גם תפלתו יהי' בטהרה ומקובל ומרוצה לפניו ית'.

העתק מפינקס הקהילה בסיגוט, בו מודיע על פטירתו של מרן הקדושת יו"ט זי"ע בערב ראש חודש אדר שנה זו
כמו כן בנוגע לתשלום הוצאות הרפואה עבור מרן הקדושת יו"ט זי"ע

גם כי אלך בגיא צלמות

ידוע בין החסידים עד כמה היה מוכן מרן הקדוי"ט בכל עת ורגע למסור נפשו רוחו ונשמתו לבוראו ית' והיה מוכן על מסירות בכל עת ובכל שעה. ובמיוחד ראו עבודת הקודש זו בעת רעוא דרעוין בשב"ק. וז"ל תלמידו הגאון רבי מנחם מענדל שוואַרץ מק"ק דראגמירעשט בספרו הין צדק (עמ' קנ"ט) בהספד על רבו מרן הקדושת יו"ט ז"ל ביום ז' אדר שנת תרס"ד לפ"ק, וכ' שם בא"ד: "כאשר שמעתי בעצמי מפיו הקדוש שאמר לפני זה איזה שנים בסעודת פורים, שמאוד משתוקק שיהי' לו זכיה זאת שימות על קידוש השם ית"ש, ומצפה להשי"ת מתי יבוא לידו ויקיימנה, ומאוד מקוה להשי"ת שבוודאי יהי' כן, ויהיה לו זכי' זו שימות על קידוש השם, ותסמר שערות ראשי ותצילנה אוזן שומעת דברים היוצאים מן הלב הארי הח' חוצב להבת אש". וכבר נשמע קולו בזמרו בשבת (תהלים כג, א) ה' רועי לא אחסר, רגיל על לשונו ומרגלא בפומי' לומר "למען שמו – גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", ומחבר סוף פסוק הקדום לתחילת הפסוק שלאחריו, וכוונתו מובן למשכילים עד כמה מסר נפשו לה"', עי"ש באריכות דברי ההספד ומה שמפ' בזה. (בדרך אגב נביא כאן מה שמובא בתולדות ספרו הנ"ל, שהגה"צ בעל הין צדק נסע משך ארבעים ושנים רצופים להסתופף בצילא קדישא של רבותינו הק' לבית סיגעט בימים הנוראים).

ומעשה נורא מספר כ"ק מרן רבינו שליט"א שפעם אחת האריך בקודש בעת רעוא דרעוין בדברי כיבושין שכל איש ישראל צריך להיות מוכן למסור נפשו בעבור כבוד שמו, והיה מדבר בהתלהבות כל כך, עד שהפסיקו א"ז הגה"צ האב"ד נירבאטור זצ"ל (שהיה ב"א וישב שם אצל השולחן) באומרו "פעטער! דער פעטער דארף נאך בלייבן אויף דעם עולם", ואז נרגע הקדושת יו"ט, ואחרי כן התנצל הגה"צ מנירבאטור שהרגיש איך שהקדושת יו"ט אומר דברי תורה בהתלהבות כל כך, עד שהגיע ממש לכלות הנפש, בבחי' נפשו יצאה בדברו.

לעי"נ האה"ח

מרת **שרה לאה**

שלאגער ע"ה

בת הרה"ח ר' **מרדכי צבי** ז"ל

נלב"ע ל' שבט

הונצח ע"י בנה

הרבני העגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **אהרן משה שלאגער** הי"ו

מראשי ונכבדי קהילתינו הק'

בוויליאמסבורג יע"א

מתוך שיחת קודש

של כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זיע"א

בסעודת הילולא של מרן הקדושת יו"ט זיע"א
ביום כ"ט שבט שנת תשכ"ה לפ"ק בעיר מיאמי – פלארידע יצ"ו

רבינו ישב עם קומץ קטן ממקורביו ונסתובבה השיחה אודות הסתלקות אביו הק' בעל ההילולא

רבינו זי"ע: ווען דאס האט אנגעהויבן (היינו תקופת חולשתו) האט מען נאכנישט געוויסט אז ס'וועט אזוי ווייט קומען, ס'האט אויסגעקוקט אז ער וועט עס באלד איבערקומען, ס'האט אנגעהויבן ערגעץ ווינטער,[1] ראש השנה האט ער געהייסן דאוונענען (דהיינו שאחר יגש לפני התיבה במקומו), ער האט נישט געדאוונט ראש השנה,[2] מ'האט נישט געוויסט אויף וואס ארויף, מ'האט נישט געוויסט וואס ס'איז דא דערינען, נאר נאך ימים טובים האט ער געזאגט די הארץ דרוקט איהם, זיי האבן געזאגט ס'וועט אריבער גיין, ער האט דאך געהאט צו טוהן מיטן הארץ פריער אויך, און ווינטער האט ער געהאט א קראנקהייט...

א' המקורבים: ער איז געווען א גרויסער רייכערער.

רבינו זי"ע: ער האט אויפגעהערט, ער איז דאך געווען א גרויסער רייכערער, ווען דער דאקטער האט איהם געזאגט אז ס'שאדט איהם, האט ער מיטאמאל אויפגעהערט אינגאנצן, דערנאך האט דער דאקטער געזאגט, אינגאנצן האט ער נישט געמיינט ער זאל טאקע אפהאקן, זאגט ער אבער - א פעקל ציגארן יעדן טאג דאס טאר מען נישט אין גיהנם אויף נישט רייכערן! ווייל ער פלעגט דאך צו רייכערן א פעקל א יעדן טאג, האט ער געזאגט איין ציגאר א טאג מעג ער רייכערן, האט ער דעמאלטס אנגעגרייט אויף אביסל טעג.[3]

---

1. כידוע שמרן הקדוו"ט נסע בקיץ שנת תרס"ג לעיר הבירה וויען לדרוש ברופאים על חולשת לבו, ואז הרופאים אמרו כמה השערות על סיבת חולשתו, ועיין בס' מוש"י (ח"ב) בשם הרה"ח ר' בעריש לויפער שהרופאים אמרו לו אז שהוא יכול לעבור לפני התיבה בימים הנוראים כדרכו בקודש, אך הזהירו אותו שלא ירקוד בשמחת תורה כי זה יכול להזיק לבריאותו, ובהגיע שמיני עצרת ושמחת תורה לא הי' יכול לעצור ברוחו מלערוך את ההקפות בריקודי קודש כבימים מקדם וערך את הקפותיו ביתר שאת ובהתרוממות הנפש, מפזז ומכרכר ישיש כגבור לרוץ אורח, וקוי ה' יחליפו כח למעלה מהשגת אנוש, וב"ב ותלמידיו השתוממו למראה עיניהם לראות את עבודתו הקדושה במסירות נפש ממש לכבוד התורה הקדושה.

2. אגב, יש לציין, מה שסיפר רבינו מרן הברך משה שדודו הק' מרן בעל הדברי יואל סיפר לו כדלהלן: ענותנותי' דאבא מארי לא נתן לו עוז בנפשו להיות הבעל תוקע בר"ה, שהרי כל זמן שהי' מרן הדברי חיים ז"ל בחיים חיותו הסתופף בצילא דמהימנותא, ולאחר הסתלקותו של הדברי חיים זי"ע עד משנת תרל"ו עד שנת תרמ"ג הסתופף בצילא דתמרי אביו הק' מרן הייטב לב זי"ע, והי' ק"ז הייטב לב הבעל תוקע והוא הי' הבעל מקריא, ולאחר הסתלקותו של מרן הייטב לב זי"ע, ועלה למלא את מקומו, לא רצה גם אז לתקוע מגודל ענוותנותו ושפלות רוחו, וכיבד את הרה"ח המפורסם ר' משה ארי' פריינד זצ"ל ראה"ק דקהל סיגעט לתקוע בשופר, והוא הי' הבעל מקריא. ואחר שנלב"ע הרה"ח ר' משה ארי' ז"ל בשנת תרס"ב כיבד את בנו הגדול - אחי - העצי חיים זי"ע שהוא יהי' הבעל תוקע, והוא נשאר הבעל מקריא כמקדם, ובעצמו לא תקע אף פעם.

3. על גודל עבודת הקודש של הצדיקים בעת העישון יש להעתיק מה שמובא בספה"ק זוהר חי - קאמארנא (פר' תרומה) בזה"ל: ...ואם ראו אצל אור עינינו אור צח ומצוחצח הבעש"ט הק' זי"ע שהיה לפעמים יושב בטל לעשן הלילקא וכיוצא בודאי עליו אמר מרן האר"י למי כל חמדת ישראל שעסק היחודים גדול מעסק התורה ואבל לא כל היום כי התורה ממנו תוצאות חיים של עסק היחודים ומרן הבעש"ט היה גאון מופלג עוסק בתורה כל ימיו ושבחו מי יממלל מי ידמה לו ותלמידו הקדוש מוהר"י בעל ה"תולדות" זי"ע אמר קודם פטירתו שמבקש מאת השי"ת שירויח בכל תורה ומצוות של כל ימיו מה שהרויח רבו מרן הקדוש אור

א' המקורבים: ציגארן איז דאך נישט קיין פייפער, ער האט דאך געהאט גערייכערט א פייף?

רבינו זי"ע: ער האט געהאט אזא לאנגע פייף, און דער ציגאר איז געווען אינעם פייף, ס'איז אזוי געווען, ער האט געהאט אזא לאנגע רערן און אונטן איז געווען אזוי ווי א פייפער, און מ'האט אריינגעשטופט דעם ציגאר, אזוי פלעגט ער רייכערן.

א' המקורבים: מסתמא האט ער געהאט עקסטער אויף פסח.

רבינו זי"ע: אויף פסח האט עס עפעס א חשש געהאט, ער האט געזאגט זיי זענען עפעס ווי צוגעקלעבט, דא איז עפעס יא געווען א חשש...[4] מ'האט נישט חושש געווען אויף די ציגארן אז זיי האבן עפעס, נאר ווייל דארטן ביים עק איז דאך עס געקלעבט, האט מען נישט געוויסט וואס די קלעב'עכטס איז, צי ס'איז נישט מיט קיין שטארק (סטארדז"ש) עפעס קיין חמץ דערין... דער חשש איז נאר געווען וועגן דעם (מחמת הדבק), ווייל אזוי מעג מען דאך אין יו"ט רייכערן...[5]

וחזר רבינו לספר מהסתלקותו אביו הק': זיי האבן דעמאלטס געזאגט אז דאס טאר ער יא, די דאקטוירים אליין האבן נישט געטויגט, קיין לעקטערישער קארדיאגראם איז דאך נאכנישט געווען בעולם דעמאלטס, נא דער דאקטער האט געזאגט!, דער זאגט ער אזוי און דער זאגט ער אזוי, ער האט גראד מעיין געווען אויף דעם - א גרויסער מפורסם געווען דעמאלטס, איך האב איהם געקענט - נאר דערנאך האט ער געזאגט אז מ'האט מורא... און מ'האט איהם נישט אויסגעזאגט, און ער האט נישט געוויסט פון דעם, מ'האט געהאלטן אין איין רעדן אז ס'איז גוט.[6]

ישראל הבעש"ט אש ביחודים בעת עישון פעם אחת את הלילקע, עכ"ל.

וכן ידוע מה שסיפר מרן רבינו בעל הדברי יואל ששמע מהרה"ק משינאווא לאחר חופת אחיו מרן העצי חיים שנענה ואמר בשם הרה"ק מראפשיץ שמי שאינו יודע סוד הרחת הטאבאק חבל ללכלך את חוטמו, ומי שאינו יודע סוד העישון חבל שמלכלך את ריאותיו (ער מאכט פון זיין מויל א קוימען), וכשסיים מיד ביקש הרה"ק משינאווא שיביאו לו את הלילקע לעשן.

ועיי' בס' חמדה גנוזה (ח"א) שהרה"ק מצאנז ציוה לא' מנכדיו לעשן ואמר לו בשם הרה"ק מלובלין זיע"א שעישון הוא מסוגל לבטל מחשבות זרות.

4. עיין בס' דרכי חיים (ענייני פסח) שהרה"ק מצאנז לא היה מעשן בפסח ציגארן רק הלילקע, מחמת שהיה חשש על הדבק שהיה מדביקין את העלים, ובאחרון של פסח היה מעשן ציגארן. ועיין בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' ס"ה) אודות ציגארן בחג הפסח שהדביקו את הניירות בבצק, עיי"ש.

5. אגב, יש לציין מה שידוע שמרן הקדויו"ט זי"ע הקפיד מאוד שלא יעשנו ביו"ט א', ועיין בדברות קודש מהר"י ט"ב (חוה"מ סוכות שנת תש"ד) שמרן רבינו בעל הדברי יואל זי"ע סיפר שאביו לא היה מעשן בשום פעם ביו"ט ראשון, ובראש השנה בשני הימים, והיה מזהיר לזה גם לאחרים, והיה אצלו חשיבות גדול מי שנמנע לעשן ביום א' דיו"ט, והיה מדבר הרבה מזה ברבים אצל השולחן, עיי"ש בדבה"ק.

ומרן רבינו בעל הברך משה זי"ע סיפר שדודו הגה"צ רבי נפתלי מנירבאטור זצ"ל היה מעשן הרבה וגם עישן ביו"ט ראשון, ופע"א ישב הגה"צ מנירבאטור ולמד ביו"ט ראשון ועישן כדרכו, ונרדם באמצע לימודו והציגאר נפל מידו ונעשה שריפה רח"ל והגה"צ נתעורר וניצל מידי סכנה, ואז גמר בלבו וקיבל על עצמו להחמיר שלא לעשן ביו"ט ראשון כאזהרת דודו מרן הקדויו"ט, אמנם לאחר תקופה קצרה התחרט על הקבלה מחמת שהיה קשה מאוד שלא לעשן, וחשב לנסוע לדודו הק' ולבקש ממנו שיתיר לו נדרו על הקבלה הנ"ל, וכשנסע למרן הקדושת יו"ט ונכנס לביתו קבל הקדויו"ט פניו ואמר לו, הנה שמעתי שקבלתם על עצמכם שלא לעשן ביו"ט ראשון, טוב ויפה עשיתם, אתם צריכים להמשיך במנהג הטוב!, והגה"צ נבהל למשמע אזנו מרוח הקודש של דודו הק', וכמובן שפקודתו שמרה רוחו והמשיך להקפיד בזה.

ולעצם הדין עיין במג"א (סי' תקי"ד סק"ד) שאסור לעשן מוגמר משום שאינו שוה לכל נפש, וכ"כ בקרבן נתנאל ביצה (סופ"ב), אמרי בינה (דיני יו"ט סה ב) ושו"ת עמודי אור סי' כ"ט אות ה' וכ"כ שלחן הטהור סי' ר"י שאין זה שוה לכל נפש דנשים אין מעשנין. וראה בספר אלף כתב (אות ס"ד) שהביא שהגאון רבי דניאל פרוסטיץ נהג שלא לשתות הטוטין ביו"ט, ושמעתי מפי נכדו הרב הגאון רבי בנימין וואלף סופר ז"ל בע"ס חליפות שמלת בנימין ששמע מפיו הק' שבימי עלומיו עישן טוטין פ"א ביו"ט, ובלילה שלאחריו היה חולם חלום שהיה בבית הקברות, וראה שבכל קבר מונח כלי שמעשנים בו דלוק, ומהיום ההוא ומעלה סילק עצמו מלעשן ביו"ט עכ"ד.

6. ומקובל בראש השנה שנת תרס"ד עורר מרן הקדויו"ט שבשנה הבאה יפקדו בדבר ישועה ורחמים, ובתוך דרשתו לפני

ס'איז געפאלן (ההסתלקות) פונקט אזוי ווי היי- יאהר, ס'איז נישט געווען קיין עיבור יאהר, אבער אזוי איז עס געפאלן, מאנטיג איז געווען ערב ראש חודש אדר, זונטאג נאכט איז ער נסתלק געווארן, די לוי' איז געווען פארנאכטס ערגעץ ערב ראש חודש, ווען מ'איז אהיימגעקומען פון פעלד איז שוין געווען ראש חודש מ'האט געזאגט יעלה ויבוא, פונקט אזוי ווי היי- יאהר איז עס געפאלן.

ס'איז געווען דארט אין שטוב, ער האט נישט געקאנט ארייגגיין צום טיש (בשבת האחרונה לפני הסתלקותו), ער איז זייער שוואך געווען, זונטאג אינדערפרי איז שוין געקומען צו גיין אן עולם, ער האט געצויגן ביז ביינאכט נאך.

איך געדענק ער האט געזאגט פרייטאג צונאכטס ביים טיש, ער איז געווען ביים טיש, ס'איז נאך געווען דערין צוויי דריי מענטשן, דער ברודער (מרן העצי חיים) און להבדיל בין החיים איך בין געווען, האט ער געזאגט דעמאלטס ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, זאגט דער תרגום ואילין דיניא די תסדר קדמיהון, האט ער געזאגט ואילין דיניא, און די דינים, די תסדר, פון תרס"ד, זאל זיין קדמיהון, זאלן זיין פאר זיי (לאומות העולם), אזוי האט ער געזאגט דעמאלטס.

בייטאג (בצפרא דשבתא) איז ער געזעסן אויפן בענקל, - ער איז נסתלק געווארן זיצענדיג, ווייל ליגענדיג איז איהם שווער געווען דעם אטעמען דעמאלטס, - ער איז געזעסן אויפן בענקל אינדערהיים דארט, ס'איז געווען א מנין דארט געזעסן, ס'איז איהם זייער שווער געווען אויפצושטיין, ס'איז געווען צו ששי (בשעת קריאת התורה), ער האט ארייגעקלערט צי ער זאל עולה זיין, צי מ'זאל איהם יא אויפרופן צי נישט, ווייל ס'איז איהם שווער געווען זיך אויפצוהייבן פונעם פלאץ, אזוי האט ער קודם געקלערט, נאכדעם האט ער זיך מיישב געווען: "לאמיר נאך דאס איינע מאל עולה זיין"... און ער האט עולה געווען ששי, האט מען אזוי אינזין געהאט אז דער ששי הייבט זין אהן 'הנה אנכי שולח לפניך מלאך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי', פונקט הייבט זיך דאס אהן, דער ששי הייבט זיך אזוי אהן, האט מען אזוי אינזין געהאט.

ער איז געווען דעמאלטס אין שבת שוין זייער שוואך... ער האט א גאנצן טאג נאך געערעדט, [זונטיג] אינדערפרי האט שוין דער דאקטאר געזאגט אז ס'איז שוין (היינו שעת הגסיסה), ער האט שוין נישט דערקענט אזוי, ס'איז שווער שוין געווען זייער א גאנצן טאג.[7]

ר' משה ווייס איז געווען דארטן, - ער איז פון קליינווארדיין, געווען ר' משה ווייס, דעם ברית משה האט ער געמאכט אויף די מצוות אויפן סמ"ג[8] -

---

תקיעת שופר נפלט מפה קדשו שלדעתו יוושעו בשנה הזאת שכלל ישראל יצאו מהגלות, אך באמצע חג הסוכות ניחם מרן הקדוויו"ט על דבריו הנ"ל, ולפני הסתלקותו נענה ואמר שהוא מקנא במי שיכול להמשיך לעבוד את ה' בחיים חיותו בתורה ובתפילה, אך הוא הגיע קיצו, כדי שינצל משפת שקר במה שאמר שבשנה הזאת יצאו מהגלות, וע"כ הוא חייב לצאת מהעולם הזה ולעבור לעלמא דקשוט.

ובפרשת נח שנת תרס"ד נסע עוה"פ לעיר וויען, והרופאים שבדקוהו אמרו שהוא חולה מאוד ואינו יכול לחיות רק כמה חדשים.

---

7. יש לציין שבס' צדיק כתמר יפרח (עמ' ט"ו) מביא שהרה"ק הקדושת יו"ט זימר קודם פטירתו הפסוק אלי אלי למה עזבתני עם הניגון הידוע של הרה"ק מקאליב זי"ע, והשכיב עצמו במיטתו שנפטר בו אביו הרה"ק הייטב לב זי"ע, ע"ש.

וכן מובא בס' זכרון בספר (אות י"ט) שהרופאים עמד מסביב למיטתו וכשראו בימים האחרונים לימי חיו שהקדוויו"ט מתקשה בנשימתו, וכדי להקל על הנשימה אמר לו הרופא דער ראביננער זאל ארויסגעבן אביסל שליים, נזדעק הקדוויו"ט וואס? שליים זאל איך ארויסגעבן, איך ברויך ארויסגעבן א שריי אז ס'זאל זיין להתוודע ולהגלות כי הוא מלך על כל הארץ.

ועיי' בס' מבאר הצדיקים (ח"ב עמ' קכ"ח) שרביה"ק מסאטמאר זי"ע סיפר שהקדוויו"ט נסתלק ביום א' בערב, ובאותו יום אחה"צ התפלל מנחה בנוסח של שבת, ואמר אשרי ובא לציון וכו', וכאשר אמרו לו שהיום אינו שבת, לא שמע להם, וכן אמר אתה אחד ושמך אחד בתפילת שמו"ע, ויהי לפלא.

8. הגאון הנגיד החסיד רבי משה היה ת"ח מפורסם מאוד וכן נגיד ושוע ובעל צדקה גדול, ועיין בתשו' מהרש"ם אודות בית מדרשו אשר בנה בחצירו לטובת הציבור, ועיין בס' בארות המים - יקוו המים (הוא ליקוט מכתבי הקודש של הרה"ק מהרצ"ה מרימאנאוו זי"ע) וזה לשונו: עוד ראיתי להביא מה שפרשתי לאיש אחד נכבד מארץ הגר עלי הנסיעה בעזר החונן לאד' דעת שמו הרבני המופלג הנגיד מו"ה

מ'האט געשמועסט אזוי, דער עולם האט דאך שווער שוין פארשטאנען וואס ער רעדט, מ'האט זיך געמוזט צובייגן, ער איז שוין זייער שוואך געווען... האט ער געזאגט: "דער הויפט איז, מ'זאל וויסן דעם אמת אז מ'איז גארנישט", ער ר' משה וויס האט געזאגט, ווייסט מען דאך דעם אמת, נו אוודאי אז דער רב זאגט, האט ער געזאגט: "און אז מ'ווייסט שוין, אז מ'ווייסט מ'איז גארנישט טויג אויך שוין נישט", אזוי האט ער דעמאלטס געזאגט... אזוי האט ער געזאגט, ער האט נישט אינאכט געגנומען, ער האט געריידט אזוי ערנסט, "מ'דארף צו וויסן דעם אמת אז מ'איז גארנישט, און אז מ'איז טאקע גארנישט אפילו דער וואס ער ווייסט", זאגט ער: אזוי ווי מ'איז איז מען גארנישט, "און אז מ'מאכט שוין א חיבור איז מען ווייטער גארנישט".[9]

הרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ע"ה: ער האט געמאכט א ווערטל?.

רבינו זי"ע: ס'איז א ווערטל? הלואי ווי א גראדן אמת דאס איז.

הרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ע"ה: שטייט עפעס אז פון בעש"ט האט מען אויך עפעס געהערט פארן הסתלקות ער האט געזאגט אל תבואני רגל גאוה.[10]

משה וויס נ"י מקליינוואדריין על הא דאמרו חז"ל אינש באינש פגע, טורא בטורא לא פגע... עיי"ש בדבה"ק.

9. ויש לציין שבשנת תשנ"ט דרש רבינו מרן בעל הברך משה זי"ע בסעודת ההילולא של הייטב לב ובתוך הדברים סיפר שפע"א אמר לו דודו הק' אם היית מכיר את אאמו"ר (הקדושת יו"ט), היית נוכח לדעת שכל מה שהאדם הוא יותר מושלם, כך הוא יותר בשפלות.

ועיי' בס' בוצינא קדישא (ח"א אות צ"ב) שהרה"ח רבי סענדער דייטש ע"ה הלך לקבל פני מרן בעל הדברי יואל זי"ע כשחזר מארה"ק בשנת תשי"ט, ואז היה שם מרן הברך משה ואז שאל לדודו הק' הרי הקדושת יו"ט היה גדול בתורה ולמה אין כמעט חיבורים ממנו כגון תשובות בהלכה וגם על התורה הוא קטן בכמות, והשיב לו, אאמו"ר היה כ"כ שפל בעיניו שלא דימה בנפשו שדבריו ראויין להכתב על ספר, ולא חשב שאחד ירצה לעיין כלל בדבריו. ומוסיף - שרבינו אמר לו שהתלמידים והחסידים כתבו את הספה"ק קדושת יו"ט מפי השמועה, וגם הוא כתב כמה מאמרים, ויש דברים שהקדוויו"ט כתב בעצמו.

ועיין בס' משה היה רועה (ח"ד עמ' תק"ט) שפע"א סיפר הברך משה שהוא דיבר עם דודו הק' פע"א בשעת עריכת שולחנו הטהור בליל שב"ק אז חל היא"צ של הקדושת יו"ט, וכשהציבור רקדו 'אז ביום השביעי', רבינו היה יושב על מקומו והוא ישב לצד דודו ואז דיבר עמו כמה ענינים מהנהגת אביו הק' ואז גם אמר לו כנ"ל.

אגב, עיין בקונטרס תהלה למשה שכאשר מרן הייטב לב הספיד את אביו הק' רבי אלעזר ניסן זי"ע סיפר ומנה גודל ענותנותו ושפלות רוחו, ואמר שאין זה חידוש כל כך, יען שהמדה הזאת ירושה מאבותינו הקדושים, כי שמע מפי זקינו הישמח משה איך שפעם אחת נגזרה גזירה רעה ועת צרה ליעקב, ושלח שליח מיוחד לקראקא לציון זקינו הרמ"א ז"ל, ואמר להשליח, אמור לזקיני, אנכי ידעתי ומכיר את טבע בני משפחתינו, שהמה בטבעם נמוכי רוח ושפלי ברך עד מאוד, וידעתי שגם הוא היה שפל בעיני עצמו, ע"כ אני אומר לו, שכוחו גדול וכו' ושיעורר רחמים וכו' וכו' עיי"ש באריכות.

10. וזה לשון קדשו של הרה"ק מקאמארנא בס' נוצר חסד (אבות פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח ואמר מאד מאד, כי ענין גאוה הוא ממש עבודה זרה ואין עצה להימלט ממנה אלא השי"ת עוזרו, וד' מאות פרקי דמס' ע"ז של אברהם אבינו היו מענין הגאוה, כי גאוה ממש עובד אל נכר, ומרן אלקי קודש קדשים אור שבעת הימים רבנו הקדוש אשר החי' את נפשנו וגאל אותנו מן היצר ומרשת הסטרא אחרא, ומטעות קליפות נוגה הבל וריק, ודיבק נפשנו באור עליון אור החיים רבנו אור נפשנו הרב ישראל בן אליעזר הבעש"ט עפר ואפר אני תחת כפות רגליו אם אזכה והלואי שאזכה להיות אפר תחת כפות רגליו יצאה נשמתו בטהרה בתפלה "אל תביאני רגל גאוה" ובכך יצאה נשמתו של מרן הקדוש אלקי רבינו יצחק לוריא (האריז"ל) בתפלה "שמרני מידי גאוה", כי אי אפשר להתחיל בשום עבודה אמיתית כל עוד שנפשו שוקע בגאוה וזדון לב, עכלש"ק.

ועיין עוד בספה"ק היכל הברכה פר' כי תצא וזלש"ק: ובאמת מרן הקדוש הריב"ש טוב קודם פטירת נשמתו אמר אל תבואני רגל גאוה, ואמר והתמכרתם שם בלבך לאיבך, שאתה תחשוב בכל עת בלב נשבר ותחשוד אותך שאתה נמסור ומסור לאויבך, ליצר הרע לעבדים ולשפחות, כי כל מעשיך לקבל פרס בבחינות עבד ושפחה, כל זה תחשוב בלבך, כי והתמכרתם כתיב ולא כתיב ונמכרתם, בלבבכון תחשבון דאתון זבינין, ואז ואין קונה כתיב, לית מאן דיכיל לשלטאה עליכון, עיין זוהר חדש.

ואמר בזה הלשון, ואין קנה, כשתהיה לבבכם נכנע ונשבר ושפל כי תחשוב בלבך שאתה מלא רע ונמכור ומסור ביד הרע, וכל מצותך הם לקבל פרס לעבדים ולשפחות הולכין, ועדיין לא עשית רצון לתענוג לבוראך מימיך, אז ואין קנה, וועט גישט קיין מאכט אין קיין שליטה האבין אויף דיר קיין שום רע, קיין משטין ומקטרג, אין דיא וועסט דבוק זיין בחי החיים, ובזה יצאה נשמתו ביום ראשון

רבינו זי"ע: אז דער בעש"ט הקדוש האט אזוי געזאגט, זיי האבן נישט געוויסט וואס ער זאגט, די תלמידים, זיי האבן געזעהן שפתותיו מרחשין פארן הסתלקות, האט מען זיך צוגעבויגן מ'זאל הערן וואס ער זאגט, האט ער געזאגט אל תביאני רגל גאוה.

כ'האב נישט געזעהן קיין שום פירוש דערויף, קאן זיין אז דער בעש"ט הקדוש האט געזעהן אין די לעצטע מינוטן די צדיקים וואס זענען איהם אנטקעגן געקומען פון די פמליא של מעלה, האט ער מורא געהאט, האט ער מתפלל געווען אל תבואני רגל גאוה, נו מילא וואס ווייסט מען דען..

והמשיך רבינו זי"ע: ס'ריקט זיך צוביסלעך, מ'מיינט ס'איז ערשט היצט, ס'ריקט זיך די צייט, ס'איז שוין היפש יאהרן, מ'מיינט ס'איז נעכטן געווען, ס'איז געווען תרס"ד און ס'איז שוין היצט תשכ"ה, ווי ווייט איז עס?.

א' המקורבים: איין און זעכציג יאהר.

רבינו זי"ע: מ'מיינט ס'איז נעכטן געווען.

הרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ע"ה: איך הייס נאכן קדושת יו"ט, ס'איז געווען די ערשטע יאהר.

א' המקורבים: כ'האב געהערט אז וועז דער בעלזער רב ז"ל איז נפטר געווארן...

רבינו זי"ע: ווער ר' ישכר בער?.

א' המקורבים: ר' יושע.

רבינו זי"ע: איך געדענק ווען דער טאטע זכרונו לברכה האט געזאגט דעם הספד (על הרה"ק מבעלזא),[11]

ער איז געווען אין וויען מיט א לונגען-אנטצינדונג, דאס איז דאך ידוע ווען ער איז געפארן קיין וויען האט ער געזאגט מ'וועט איהם אהיימנעמען...[12]

איך געדענק דעם הספד, בעלזער רב האט ער מספיד געווען אויפאמאל מיטן קשאנובער רב (הרה"ק רבי דוד זי"ע), איך געדענק אז דעמאלטס עפעס איינמאל האט ער מספיד געווען דריי, דער ראזאוודאוועד רב (הרה"ק רבי משה זי"ע) איז דעמאלטס אוועק און דער קשאנובער רב, ס'איז אין איין צייט געווען, עפעס א יאהר, ס'איז אין איין יאהר געווען, ס'זענען נעבעך דעמאלטס עפעס אוועק געגאנגען פון די שיירי כנסת הגדולה, באלד דעמאלטס, ראזאוואדאוועד רב זכרונו לברכה ר' משה, און דער בעלזער רב, און דער קשאנובער רב, אין יענעם יאהר, אוי וויי...

דאכט זיך מיר דער בעלזער רב איז פריער אוועק, ר' יושע'לע איז אוועק פריער.

א' המקורבים: צען יאר פארן קדושת יו"ט.

של חג השבועות קודם התפלה שנת ש'כ'ר' לפ"ק זי"ע ועל כל ישראל אמן כי"ר.

11. יש לציין גודל ידידותו של הרה"ק מבעלזא עם מרן הקדויו"ט, וכאשר מרן הקדויו"ט לחם כארי למען ביסוס הקהילות הארטאדאקסן בשעת הטיילונג, ובעיר סיגעט נתהוה מחלוקת גדולה כידוע, והרה"ק מבעלזא נעמד לימינו בשעת מלחמתו אשר כמובן שגודל השפעתו עמד לעזר ולמגן למרן הקדויו"ט במלחמת הקודש, וכאשר שקטה המערכה נסע מרן הקדויו"ט לבעלזא להביע תודתו להרה"ק מבעלזא על תמיכתו, והרה"ק מבעלזא אמר להיושבים שיצאו לקראתו לקבל פניו, ומרן הקדויו"ט נשאר לשבות בעיר בעלזא, ובליל שב"ק הגיע לשולחנו של הרה"ק מבעלזא, וכיבדו לומר תורה אך הוא סירב בתוקף, והרה"ק מבעלזא אמר.

12. ויש לציין שידוע שפעמיים נסע המהר"י מבעלזא לעיר וויען לדרוש ברופאים, בפעם הראשונה היה בשנת תר"נ בערך, ואז מסופר באריכות שנעצר על אם הדרך בעיר הובניב מחמת ריבוי השלגים. ובפעם שניה נסע לדרוש ברופאים בשנת חיי האחרונה בה חלה במחלת טחורים קשה, והרופאים ציוו לנתחו, בני ביתו ניסו להשפיע עליו שלא יסכן את עצמו באפעראציע, אולם הוא לא שמע להם בטענו כי החולי מפריע לו בעבודת הקודש, ונסע לוויען שהיתה ידועה ברופאים מומחים מפורסמים,

וכשעבר דרך העיר יעראסלאוו באו הרבה אנשים להבאן-סטאנציע, להקביל פניו הק' ולקבל ברכתו, ועבר שם גוי אחד מעובדי המסילה ושפך מים על המהר"י, ונענה המהר"י ואמר שרמז הוא מן השמים שעליו לחזור הביתה, אבל היו ממקורביו שראו את סבלו מהיסורים הגדולים, ואמרו לו שלא צריך להתפעל מגוי אנטיסעמיט, והפצירו בו שאם כבר נסע מרחק רב כל כך שלא יחזור וישמע את דעתם של הרופאים המפורסמים בוויען, ובלית ברירה שמע לעצתם, אבל כידוע שהמהר"י ענה ואמר אז "חבל שרבי מרדכי פעלץ (החסיד הידוע מבעלזא) איננו כאן, הוא לא היה נותן לי לנסוע בשום אופן..."

רבינו זי"ע: ניין, פונעם פארן ראזאוודאוועך רב מיין איך, אין איין יאהר נאר פריער,[13] צעהן יאהר פריער פון טאטן זכרונו לברכה... [תר]נ"ד איז ער אוועק דער בעלזער רב, ס'איז צעהן יאהר פריער.

און ר' ישכר בער זכרונו לברכה ווען איז ער אוועק?, אין די ענדע פ"א יאהרן... ווען דער פאטער איז אוועק האט געהייסן אז ער איז נאך א יונגערמאן, ער איז שוין אפשר געווען א בן ארבעים, ווען דער פאטער איז אוועק תרנ"ד...[14]

ווען איז אוועק ר' ישכר בער?, אנפאנג [תר]פ"ז, איך דערמאן מיך, איך בין געווען דעמאלטס אין סיגעט, און איך האב געזאגט א הספד דארט אין סיגעט[15], איך בין דארט געווען אין סיגעט פון קראלי, פון קראלי אויס בין איך געווען אין סיגעט, איך בין שוין דעמאלטס געווען אין קראלי (בתור אב"ד).

הרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ע"ה: דער רבי איז געקומען תרפ"ו אויף קראלי, און דאס איז געווען אין תרפ"ז.

רבינו זי"ע: [תר]פ"ו בין איך געקומען אויף קראלי.

הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ע"ה: פאר פורים [תר]פ"ו איז דער רבי געקומען.

רבינו זי"ע: אין קראלי בין איך געווען עפעס אכט יאהר, ביז [תר]צ"ד, [תר]צ"ד בין איך געקומען אויף סאקמיר (פאר פורים), אכט יאהר, פונקט אכט יאהר, פון איין פורים צום אנדערן פורים, "מיום כפורים זה עד יום כפורים".

הרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ע"ה: כ'פורים מיט א כ"פ הדמיון.

רבינו זי"ע: כ'פורים יא, אין סאקמיר, בין איך אויך געווען, איך געדענק שוין נישט פונקטליך, צען יאהר בין איך געווען אין סאקמיר, ביז תש"ד, פון [תר]צ"ד ביז תש"ד, תש"ד איז געווען אויך ביז פורים צייט, איך בין אוועק נאך פסח.

נאך פורים איז שוין געווען צרות[16], מ'איז שוין געווען באהאלטן, מ'האט שוין מורא געהאט, און אזוי איז געווען גאנץ ניסן, מ'איז שוין געווען באהאלטן...

קודם אין דעברעצין בין איך געווען פרשת זכור.[17]

---

13. הה"ק ר' דוד מקשאנוב זצוקללה"ה נסתלק ביום כ"ה אלול שנת תרנ"ג לפ"ק (נולד בשנת תקע"ח) הה"ק ר' יושע מבעלזא זצוקללה"ה נסתלק ביום כ"ג שבט שנת תרנ"ד לפ"ק (נולד בשנת תקפ"ה) והה"ק ר' משה מראזאדאוו זצוקללה"ה נסתלק ביום י' סיון שנת תרנ"ד לפ"ק (נולד בשנת תקפ"ד)

14. שנולד בשנת תרי"ד א"כ הי' בעת פטירת אביו בן ארבעים.

15. ונדפס בספה"ק דברי יואל (פ' תולדות ע' תרכ"ז), ויש לציין גודל הערכתו של מרן זי"ע להמהרי"ד מבעלזא, והיה מרגלא בפומיה שהמהרי"ד היה מהצדיקים אשר מהם למד תעלולי הציונות והאגודה, וכאשר מרן נפגש עמו בהאלאשיין דיבר עמו באריכות בענינים העומדים על הפרק בעניני אגודת ישראל ודומיהם, וכן ידוע שפע"א שאלו את מרן רבינו על מה שכ' בספרו הק' ויואל משה (סי' קכ"ח) שרוב גדולי ישראל התנגדו לאגודה מתחילה ועד סוף, הלא היו כ"כ הרבה רבני פולין שהשתתפו בהאגודה, והשיב, שכוונתו היה על הרה"ק הרש"ב מליבאוויטש והמהרי"ד מבעלזא, והמשיך רבינו ואמר – שאינו יכול למדוד ולהעריך גדלם של הני תרי קדושים מול שאר הצדיקים שבפולין, אבל על חכמתם הוא יכול להעיד שהיו מופלגים בה, וכלשון קדשו: אויף יראת שמים בין איך נישט קיין מבין, אבער אויף חכמה יא, פארשטאנען האבן זיי בעסער.

16. כדי להבין את השתלשלות התקופה נציין שבסביבות חודש טבת שנת תש"ד היה נראה כאילו שקטה הארץ והמצב משתנה לטובה, כי הגיעו שמועות שהרוסען מתקרבים לגבולות מדינת אונגארין והודפים את כוחה של הדייטשען, וכן ממשלת אונגארין ג"כ האמינו להשערה זו והתחילו להפנות ערפם להדייטשען, כי דימו בנפשם שמפלת דייטשלאנד קרובה לבוא, ואז התחילו לעשות הרבה חתונות אצל אנ"ש בעידודו של מרן זי"ע, ואגב יש לציין שמרן אמר אז לא' שאין מה לשמוח בביאת הרוסען, כי הם גם מצויינים באכזריותם, אך הציבור הושפע מהשמועות האלו.

אמנם בחודש אדר התחילו להרגיש באוויר שהמצב אינה בכי טוב, והגיעו שמועות שהדייטשן ראו שממשלת אונגארין בוגדים בהם, וע"כ הם עומדים להכנס בכח לתוככי מדינת אונגארין ולכבוש אותה בכח הזרוע כדרך שכבשו את מדינת פולין, ומני אז שמועה רדפה שמועה וכולם התפללו להקב"ה שיצילם מיד צר.

17. כי מרן זי"ע נסע ביום ז' אדר להשתטח על הציון הק' של הרה"ק מהרי"א מקאליב בעיר קאליב, ומשם נסע רבינו לשבות בעיר דעברעצין על שבת זכור, ונתאספ שם ציבור גדול מכל ערי הסביבה להסתופף בצל הקודש, ואף שהיה פחד גדול להתאסף

הרה"ח ר' ליפא פריעדמאן ע"ה: דער רבי איז געווען אין סעליש.

הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ע"ה: אויף שבע ברכות.

רבינו זי"ע: דער מוזשאי'ער האט דעמאלטס חתונה געהאט,[18] - אין סעליש בין איך געווען נאכדעם, ס'איז געווען פחדים,[19] פרשת פרה בין איך געווען אין סעליש.

ווען איך בין אהיימגעקומען, פרשת החודש איז שוין געווען צרות, אין בין שוין געווען באהאלטן פאר פסח, און פסח אליין אויך...

א' המקורבים: דער רבי האט געהאלטן א דרשה.

רבינו זי"ע: אין דעברעציין?.

א' המקורבים: יא, פרשת זכור, א שארפע דרשה געווען, דער עולם האט זייער מורא געהאט שוין דעמאלטס, ס'איז געווען זייער א שטארקע דרשה.

רבינו זי"ע: כ'האב געזאגט א דרשה אין שוהל פאר די חתונה דארט, ס'איז דאך געווען פאר פורים, איך געדענק שוין ניטאמאל אזוי גוט, נאר צוויי זאכן האב איך דעמאלטס געזאגט, כ'האב מורא פאר דריי זאכן, און ליידער זענען זיי שוין מקויים געווארן, כ'האב געזאגט, כ'האב שוין היצט מורא פאר דריי זאכן, א] מ'וויסט נישט ווער ס'וועט אלץ פעלן. ב] און אז די ציונים וועלן ווערן שטארק. ג]...[20], כ'האב געזאגט עפעס דריי זאכן, און די אלע זאכן נעבעך זענען געשעהן.

און דעמאלטס אין די דרשה האב איך געזאגט - ס'איז געווען פרשת זכור - וועגן דעם פארשטעלן, אויף דעם וואס מ'זעהט אויס אויפן פנים ווי א גוי (היינו שהיהודים התחפשו לגויים בזמן המלחמה מפחד הגוים).

הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ע"ה: פארוואס מ'פארשטעלט זיך פורים האט דער רבי געזאגט.

רבינו זי"ע: פארוואס מ'פארשטעלט זיך פורים.

א' המקורבים: מ'האט אראפגענומען בארד און פיאות.

רבינו זי"ע: דער עולם איז געגאנגען מ'האט אנגעטאהן... מ'האט דאך מורא געהאט אינגאנצן איבערלאזן אפן, האט מען פארשטעלט די בארד און פיאות און מ'האט אויסגעזעהן ווי א גוי. האב איך געזאגט, לעולם איז דאך א קשיא דער רשע (המן) האט דאך געוואלט רח"ל... ס'איז דאך א קשיא, די גזירה איז דאך ערשט געווען אויף אדר (לשנה הבאה), און מרדכי האט געפאסט שוין אין פסח וועגן דער גזירה, און דעם צווייטן טאג פסח האט מען איהם אויפגעהאנגען, ס'איז נאך צייט געווען א יאהר באלד.

א' המקורבים: דאס איז דאך טייטש ויעבור מרדכי.

רבינו זי"ע: ויעבור, גוט אבער ס'איז דאך נאר צייט געווען, ס'איז דאך נאך צייט געווען פונקט א יאהר,

---

החסידים לא רצו לוותר מלהסתופף בצל הקודש ולהתברך מפיו הק'.

18. ה"ה הרה"צ רבי מנחם מענדל רובין ז"ל עם בת אחותו של רביה"ק הרבנית הצדיקת מרת העסא ע"ה בתו של הרה"ק הקדושת יו"ט אשתו של הגה"צ רבי חיים מאיר יחיאל מריינזשיוו זצ"ל והוא נעקד"ה בשנת תש"א. והחתונה התקיימה בעיר נירבאטור היות שאז כבר היו גזירות רעות ומשונות רח"ל, וכולם רעדו ופחדו מחמת המציק, והיו יראים להתאסף ציבור גדול מפני שאז היו הרשעים עורכים 'ראזיע', דהיינו, שהיו מתנפלים ומחפשים אחר אלו שאין להם בירגער-רעכט וכדומה, וע"כ היות שהחסיד הנגיד רבי אברהם לעפקאוויטש הי"ד היה בידידות עם השטיל-ריכטער בנירבאטור, על כן שיחד אותו בדמים שלא יעשו "ראזיע" בשעת החתונה, ורבינו פיאר את החתונה כראש המסובין.

19. כי אז בסעליש שבת רבינו בשב"ק ששם התקיימה השבת שבע ברכות להגה"צ ממוזשאי, ובמוצש"ק הגיעו בני קהילת מוזשאי להכתיר את החתן החדש לרב בעירם, וביקשו מרבינו שילווהו ויבוא לעירם להכתיר את חתן אחותו למרא דאתרא, ורבינו הסכים להצעתם, אך ביום א' כ"ד אדר כשהתקיימה השבע ברכות בעיר סעליש הגיעה טעלעפאן להרה"ח רבי פייוויש אשכנזי הי"ד שיודיע לרבינו שצבא דייטשלאנד פרצו חומות אונגארין וכבשו אותה כליל, ורבינו נרעש מאוד מהבשורה לא טובה, וביטל את נסיעתו לעיר מוזשאי וחזר מיד לסאטמאר.,

20. בשיחה זו רבינו לא השלים מה היה הדבר השלישי, אך בתוך שיחת קודש בשנת תשכ"ז הוסיף רבינו שהחשש השלישי היתה 'אז די קאמעניסטן וועלן איינעמען די וועלט'.

ס'איז דאך געווען (הגזירה) ערשט אויף איבער א יאהר.

האב איך געזאגט, ס'איז געווען זעהט אויס א סכנה (בימי מרדכי ואסתר), ווייל געוויסט האט מען דאך אז ס'איז דא אזא גזירה, האט מען דאך געוויסט אז ס'איז דער רצון המלוכה רח"ל, ממילא זענען אידן געווארן הפקר, זענען געווארן הפקר, אז מ'איז ארויס געגאנגען און מ'האט געזעהן אז ער איז א איד איז ער געווען אין א סכנה, נו האט מען זיך נישט געקענט באווייזן. (ואה"נ שהיו מקווים) אז דער אייבירשטער וועט העלפן ס'וועט נישט זיין דערפון, (אבל מ"מ) דערווייל איז א סכנה, האט מען זיך פארשטעלט אז מ'זאל אויסזעהן ווי א גוי, און לזכר זה אז דער אייבירשטער האט געהאלפן, מאכט מען נאך און מ'פארשטעלט זיך פורים - אזוי האב איך געזאגט אין דעברעצין אין יענעם שבת, - איבערדעם איז געבליבן א זכר אז מ'פארשטעלט זיך.

נאר מ'ברויך אבער וויסן, נאר וואס דען, מ'דארף אבער וויסן אז מ'איז פארשטעלט, כ'האב מורא ס'וועלט ערנסט, ווייל ווער ס'איז ווי א גוי וועט ער באלד שמועסן שוין טאקע אזוי, מ'פארגעסט זיך ווי מ'האלט, כ'האב מורא ס'וועלט אויס פארשטעלט, דעמאלטס איז מען נאך געווען נאר א פארשטעלטער, האט מען געמאכט א זכר מ'זאל וויסן אז טאמער דארף מען אויסזעהן ווי א גוי זאל מען וויסן אז מ'איז נאר פארשטעלט.[21]

אין דעברעצין האב איך עס דעמאלטס געזאגט, ס'איז דאך דעמאלטס געווען די לעצטע דרשה.

א' המקורבים: דער רבי האט געזאגט ווער ווייסט נאך וואס ס'קומט נאך אלטס.

רבינו זי"ע: איך געדענק דען וואס כ'האב געזאגט אמאל?.

א' המקורבים: ס'איז געווען זייער א שארפע דרשה דעמאלטס.[22]

רבינו זי"ע: ס'איז געווען אן עולם דעמאלטס שבת, מ'האט מורא געהאט צו פארן[23] אבער ס'איז געווען אן עולם, ס'איז געקומען צו פארן א גרויסער עולם, דעמאלטס בין איך איינגעשטאנען טאקע ביי ר' יודל קרויס'ן.[24]

ונמשכה השיחה בארוכות אודות פרשת הצלתו מידי הצוררים הארורים ימ"ש בשנות הזעם, ונעתיקו אי"ה בהזדמנות אחרת

---

21. בס' שלמי יום טוב מהגה"צ אב"ד לאנדסבערג ז"ל מביא כל תוכן הדרשה בעיר דעבריצין כפי אשר רשם לעצמו, ומביא שם שרבינו הסביר בנועם דבריו שכבר שנה מקודם הגזירה הסתירו היהודים את הסימנים שהם יהודים, אך הם קיימו כדברי הגמ' במגילה (טז.) הם לא עשו אלא לפנים, דהיינו שידעו וזכרו שזה רק 'פארשטעלט', אבל אינה זהותם האמיתית.

22. ויש להעתיק כאן מה שמובא בס' נפלאים מעשיך (ח"ב) מזכרונותיו של הרה"ח ר' פרץ לעפקאוויטש ע"ה מאותה שב"ק בעיר דעבריצין, וכותב: בשנת תש"ד נסע רביה"ק זי"ע לעשות את השבת בעיר דעברעצין... ואני גם נסעתי ביחד עם חותני הי"ד לשהות בצל קורתו של רבינו בדעבריצין, וזכורני שהיה כבר באמצע המלחמה האיומה רח"ל אשר מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, ומאוד פחדו מראזיע [דהיינו שהוא אנדארן היה מגיעים לפתע לחפש את אלו שלא היה ילידי המדינה והיו מגרשים אותם או אוסרים במאסר וכדו'], ונתאספ שם ציבור גדול מכל הסביבה שבאו לשאוב ממעין הטהור חיזוק איך לעמוד איתן בצוק העתים, וב"ה השבת עבר בשלו' ובהתרוממות הנפש.

ורבינו אמר שם דרשה לפני קריאת התורה, ובסוף דבריו פירש את הפסוק (פר' כי תצא) תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, והקשה שלכאורה מהו הלשון מתחת השמים, ונתלהב רביה"ק בהתלהבות עצומה ואמר: נאר וואס דען, בשמים כבר נמחה זכרו של עמלק, רק מבקשין מהקב"ה שמתחת השמים גם נזכה לראות במחייתו, ורעד עבר בעצמותיהם של הנאספים כשלבם מלאים תקווה שהעמלקים הרשעים לא יפיקו זממם ח"ו, ונזכה לראות במהרה בישועתן של ישראל.

ועיין בס' מאפילה לאור גדול (פ"ד) עוד כמה פרטים מאותה הדרשה ושרבינו עורר שלא לגלח הזקן, עיי"ש.

23. ועיין בס' מוש"י (ח"ו עמ' תקכ"ו) שמרן זי"ע הבחין בדעבריצין בא' מתלמידיו שהגיעו לשבות עמו, ורבינו הקפיד עליו ושאל לו על סיבת ביאתו בשעה שאין בני אדם יוצאין מבתיהם, ע"ש

24. ה"ה הרה"ח רבי יודא קרויס ע"ה אשר היה ממקורבי רבינו הק' ומחסידיו הנאמנים אשר השתקע אחר המלחמה בעיר בני ברק וגם שם זכה להיות הבעל אכסניא לרבינו כשביקר בבני ברק בשנת תשי"ב, והוא היה מהעסקנים הראשונים שעמדו לימין קדשו בבניית המוסדות הק' בארה"ק.

רוממות מעלת הד' פרשיות וגודל סגולתם

אמר איך וואלט געהרין עס זאל קומען דיע ארבע פרשיות איך זאל זיך זעהן מיט דעם אייבערשטען.

(פאר לישרים [בשם הרה"ק ר' פנחס מקוריץ])

◆◆◆

ענין הד' פרשיות שבזמנים אלו פרשיות לשון הפרשה להפריש עצמו מכל רע להיות משכן לשמו יתברך.

(ברכת דוד)

◆◆◆

בקריאת פרשיות אלו עושין ישראל קדושים כאילו עושין בפועל ממש בכל העולמות.

(ליקוטי תורה טשערנאביל)

◆◆◆

שני הפרשיות שקלים וזכור קורין קודם פורים שהוא תיקון הנפש מפגם העבר והתגברות על המונע ובפורים נגמר הישועה בפועל להיות נתקן כל העבר ולהתהפך הכל לטובה ובזה אנו נעשים מוכנים לקבל הטהרה מחדש ועל זה קורין אחר פורים פר' פרה וחודש.

(תורת אמת לובלין)

◆◆◆

בכל מועד ניתן הימים הקודמים להכנה כגון חג המצות שואלין ודורשין שלשים יום קודם וכל ענין מחית עמלק והמן והפרשיות שקורין קודם פסח הכל הוא הכנה לקבל קדושת וחירות חג המצות.

(בית אהרן)

◆◆◆

בכח סגולת הד' פרשיות יעזרונו ה' לטהר נגעי לבנו מכל הד' יסודות שקלים מרומז מטבע של אש הראה לו לבטל כח היצה"ר מיסוד אש שהוא הגאוה והכבוד ופ' זכור נגד יסוד המים שעמלק הוא הגורם לכל התאוות וכן מהמים נצמח כל התאות פרה הוא איפר פרה החודש הוא כנגד רוח כד"א ורוח חדשה אתן בקרבכם.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

הד' פרשיות המה ימי תשובה פ' זכור לתקן את אשר קלקל במחשבה פ' פרה לתקן את אשר קלקל בדיבור פ' החודש את אשר קלקל במעשה ולהתחדש במעשים נאים להשי"ת.

(עמק תפלה)

◆◆◆

הנה הד' פרשיות קורין תמיד קודם פסח כי המה ההכנה שיוכל כל נפש ישראל לקבל קדושה בחג הפסח.

(אמרי אמת לובלין)

גודל מעלת וסגולת שבת שקלים

באחד באדר משמיעין על השקלים וכו' (משנה מגילה) צפה הקב"ה שהמן עתיד לשקול בכספו על ישראל אמר מוטב שיקדים בכספן של בנ"י לכספו של אותו רשע לפיכך מקדימין וקורין פר' שקלים.

(ירושלמי מגילה פ"ג ה"ד)

◆◆◆

אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע משאני מת אין אני נזכר א"ל הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פר' שקלים ואתה זוקף את ראשון כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאלו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן.

(מד"ר ותנחומא)

◆◆◆

הנה בזמן הזה שאין לנו בה"מ על מכונו ואין אנו נותנין שקלינו לכפר בעדינו עם כל זה ונשלמה פרים שפתינו וכשאנו קורין הפרשה הזו נעשה ונתקן הכוונת הנ"ל.

(אוהב ישראל)

◆◆◆

בפרשת שקלים יש תיקון על פגם הברית שקלים הוא לשון ששוקלים עוונות של אדם וגם מלשון שיקול הדעת ויסוד עולה עד הדעת וד"ל.

(שארית ישראל)

◆◆◆

כשאין בית המקדש קיים וודאי הקריאה נחשב לנו כאילו נתנו השקלים לכפר.

(דברי אמת)

◆◆◆

לכן נקרא שבת שקלים ע"ש המשקל היינו שישקול מעשיו ויהי' ממארי דחושבנא בכ"י וממילא יושפע עלינו שפע שקלים מזהב וכסף נחושת.

(דעת משה)

◆◆◆

בשבת שקלים מסוגל להמשכת פרנסה.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

חודש אדר הבא לקראתינו מורה על התקופות והבטיחות עליו יתי' על הישועה ובטיחות זה נמשך מקדושת שבת זו שקורין בו פר' שקלים ומברכין בו החודש אדר.

(תורת אמת)

◆◆◆

לכן גם עתה בזמן הגלות שאין לנו המצוה הזאת התקנה לזה נתינת הצדקה יותר מכדי יכולתו כמ"ש וחצו את כספו וגם את המת יחצון אם מנדבת לבו נותן צדקה אף בחצי עשרו אזי גם את המת יחצון להציל ממות נפשו ויזכה לחיים ארוכים. (תפארת שלמה פר' תשא)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת

שבת שקלים

רוממות מעלתה וגודל סגולתה

"לכפר על נפשותיכם" אף כשפרשת שקלים הוא רק לזכרון

"כתב אדמו"ר הרב הקדוש מוה"ר יעקב יצחק זצוק"ל (בספרו הק' "דברי אמת" פר' שקלים) זה לשונו: דהנה איתא (מנחות קי.) תינח בזמן שבית המקדש קיים וכו', כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. וכן יש לפרש כאן, כי השקלים היו נוהגין בזמן שביהמ"ק [היה] קיים לקרבנות, אבל כשאין ביהמ"ק קיים, ודאי הקריאה נחשב לנו כאילו נותנים שקלים בפועל ממש לכפר וכו'.

ואני בעניי פירשתי הפסוק (שמות ל, טז): [ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל וגו'] והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, היינו אפילו בזמן שאינן נותנין השקלים, היינו בזמן שאין ביהמ"ק קיים והוא נקרא לזכרון לפני ה' עם כל זה זכרון הפרשה במו פיהם הוא מכפר בעדן".

בני יששכר

שבת שקלים בפרשת משפטים בחינת "ראש השנה"

אור פניך עלינו אדון נשא. להבין שייכות ענין תפילה זו לפרשת שקלים, נראה על פי "ששמעתי מאאמו"ר (הרה"ק רחמ"י ממאגלניצא) זצ"ל כי בפרשת שקלים שאנו מבקשים "אור פניך עלינו אדון נשא", שהוא נובע מפסוק (תהלים ד) "נסה עלינו א'ור פ'ניך י'י". אשר בפסוק זה מרומז שם הפרנסה פא"י, ר"ת פ'ותח א'ת י'דיך. צריכים להמשיך פרנסה חיי ומזוני. והנה צדיקי הדורות שלפנינו אמרו כי בפרשת בא בשלח הוא פסח, יתרו הוא שבועות, משפטים הוא ראש השנה. והנה כתיב (שם פא) "כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב" 'חק' לישנא דמזוני. כי בראש השנה צריכין אנו להמשיך חיי ומזוני על כל השנה. והנה להמשיך חיי ומזוני צריכים אנו להמשיך מבחי' אוצר מתנת חנם כמבואר כו', וזהו בפרשת שקלים שע"פ הרוב חל בפרשת משפטים שהוא בחי' ר"ה, בחי' "חק לישראל משפט לאלקי יעקב" כנ"ל. אנו מבקשים 'אור פניך עלינו נשא' שיתמשך עלינו פרנסה חיי ומזוני בגשמיות ורוחניות מבחי' אור פני ה', מקום גבוה בחי' חסד חנם כו'.

אור אלימלך

משבת שקלים בא הכח למשה רבינו ע"ה להחזיר לנו הכתרים בכל שבת

איתא בפרי עץ חיים, שבשבת קודש משה רבינו ע"ה משיג מדריגות אורו דמתן תורה, ועל זה אמרינן ישמח משה במתנת חלקו, ואז מחזיר הכתרים לישראל, ועל ידי השקלים שבאו לתקן פגם העגל, אז מחזיר משה רבינו ע"ה לישראל הכתרים שפרקום על ידי העגל ונטלן משה רבינו ע"ה, וכן על ידי קריאת הפרשה וכמו שנתבאר למעלה, ונתקן קריאת הפרשה בשבת שהוא בכפל, שעל ידי זה נקבע לעולמי עד, וכמו שאמרנו כמה פעמים על דרך מה שנאמר [בראשית מא, לב] ועל השנות ונו' פעמים כי נכון הדבר וגו' וממהר וגו', שבכל מקום שיש קדושה כפולה בא מהר וגם נקבע הדבר, ונוכל לזכות שיהיה נקבע לעולמי עד שנזכה לכתרים דנעשה ונשמע.

פרי צדיק

קריאת פרשת שקלים הוא התחלת הכנת חלק הגאולה שבשנה זו, וזה שורש שמחת אדר

כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.). וקשה מהו הלשון "כשם"; ועוד לשמחה מה זו עושה. והנראה שזה הוא סדר פרשיות

שקורין פרשת שקלים שלשים יום קודם ר"ח ניסן, כמ"ש (שקלים א, א) בא' באדר משמיעין על השקלים. והוא כי כאשר נאמין באמונה שלימה בחסד עליון אשר יגאלינו בניסן הבא עלינו לטובה, בוודאי היינו נגאלין. כי בכל שנה ושנה אנו מודים ומשבחים על גאולתינו ועל פדות נפשינו, כי בכל שנה נמחה קצת מזרע עמלק ונעשה מקצת גאולה למעלה. אשר לזאת נצטוינו לתת פדיון נפשינו מחצית השקל, "כי חלק ה' עמו" (דברים לב, ט), פירוש, כביכול מחצה ממנו. ואנחנו מחוייבין בקלבון להכריע עצמינו לכף זכות ולהדבק בדבק טוב בחלקנו יוצרנו באור פני מלך חיים. ועל כן אנו קורין אח"כ פרשת זכור ואחרי זה פר' פרה, כי ע"י מחיית עמלק תתקרב הגאולה, ומקוה ישראל ה' לטהר טמאים וכו'. וזהו שאמרו: כשם משנכנס אב וגו', כמו שממעטין בשמחה מיד בהכנסת אב וכו', כלעומת זה נהפך האבל לששון והתוגה לשמחה נוגה ה' הולך ואור עד נכון היום מר"ח אדר עד ר"ח ניסן הבא עלינו לטובה אורה ושמחה, כי ישיש ה' עלינו לטוב לנו כל הימים להחזיר העטרה ליושנה על גאולתינו ועל פדות נפשינו.

מנחם ציון (פר' פקודי)

פרשת שקלים הוא בחי' תשובה מאהבה

באחד באדר משמיעין על השקלים (שקלים א, א). למה באדר. ויראה שהוא זמן תשובה כמו אלול סוף השנה, כי גם בניסן ראש השנה (ר"ה א), ובאדר תשובה מאהבה, לכך מרבין בשמחה שנתעורר רצון ונדיבות בכל איש מישראל. וזה שאיתא "משמיעין על השקלים", שזה ענין השקלים לעורר נדיבות ישראל, כי בוודאי אין רצון ה' במחצית השקל, רק בהתעוררות רצון פנימי שבין ישראל לאביהם שבשמים, כי יש בכל איש ישראל נקודה פנימית בלתי לה' לבדו.

שפת אמת

במוסף אומרים אור פניך כו', כי כמו שמוסף ש"ק נקרב למעלה ע"י רצוניינו, כן נעשה מעשה השקלים

אור פניך עלינו אדון נשא אומרים בתפילת מוסף שבת שקלים בפיוט בכל ברכה, וכיון שנתקבלו הפיוטים בכל ישראל ראוי להבין בדבריהם ואף שמחברם ומתקנם לא כיון לזה יכול להיות אמת וכמו שכתב בספר אורים ותומים שדברי השו"ע וכדומה שנתקבלו בכל ישראל ראוים לפרש בדבריהם הגם שלא כיונו לזה כי רוח ה' דיבר בם, ואומרים 'ושקל אשא' כי החשק הוא כעשיה כמו שאומרים במוספין נעשה ונקריב באהבה כמצות רצונך ואף דבמוסף זה של יום שבת זה אי אפשר להיקרב ביומו דאף דבשבת ויו"ט יוכל בנין העתיד ג"כ להגלות כיון שהוא בידי שמים וכמו שאמר רש"י (ר"ה ל') מ"מ לא נוכל להקריב המוסף הזה באותו יום ואמרנו שהפירוש דנעשה ונקריב היינו ע"י החשק לעשות שהוא כמעשה כיון שנאנס ולא עשאה וזה שאמר כמצות רצונך ולא מצות תורתך, דרצונו ית' הוא רק מה שאמר ונעשה רצונו שזהו עיקר נחוח לשם הנחת רוח כמ"ש במשנה דזבחים, וזהו החשק והאהבה אף בזמן הזה וקודשא בריך הוא לא בעי מינן אלא ליבא ובגמרא סנהדרין (ק"ו) הקב"ה לבא בעי וכן אומרים ושקל אשא ממש במעשה ע"י החשק והרצון שנעשה מהם שקלים בבית נכון ונשא המשוכלל למעלה.

פרי צדיק

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. גּוֹנְנֵנוּ בְּמָגֵן אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. הַחֲיֵינוּ בְּגֶשֶׁם אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. וְנַקְדִּישֲׁךָ קָדוֹשׁ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. עַנְּגֵנוּ בְּנוֹפֶשׁ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. רְצֵנוּ כְּשֵׁי אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. וְתִיטִיב לָנוּ בְּטוּבְךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. בָּרְכֵנוּ בְּשָׁלוֹם אֵל רָם וְנִשָּׂא:

חן וחסד יתן ה' אלוקינו, ברכת מזל טוב תטופנה שפתותינו, לידידינו החשוב המשמש בקודש
יד ימינו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לעמוד בעזרתו לשאת את משא הקודש בפרט ובכלל
יאתה לו התודה על שהגה ברוחו להרוות צמאון אנ"ש בשיחות קודש העולים על שולחן מלכים
מזכה את הרבים בכל אתר ואתר בעמדו לימינינו בכל עת כי מן הבאר ההוא ישקו עדרי עדרה

כי שם ציוה ה' את הברכה חיי"ם

שיר השירים אשר לשלמ"ה

ה"ה ידידינו ברוך הכשרונות איש האשכולות
איש אשר בו רוח חיי"ם, וה' נתן חכמה לשלמ"ה
חיי"ם שיש בו אהבת תורה ויראת שמים,
שמו מהללים בשיר המעלות לשלמ"ה
מסור בלונ"ח למוסדותינו ולקהילתינו הק'

הרב ר'

חיים שלמה פישער

הי"ו

משב"ק ונאמן ביתו
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל תת ה'
שמחה במעונו

באירוסי בתו החשובה למז"ט בשעטו"מ

עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש
כמר **חיים אלי'** ני"ו

ב"ר **משה אברהם הכהן שאהנברוין** הי"ו
אב"י בקרית יואל

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע שמחות, ורב תענוג ונחת, וישכיל ויצליח בעבודת הקודש בהרמת קרן התורה והחסידות מעלה מעלה, במעשי ידיו הברוכים המפורסמים לשם ולתהילה, ועוד רבות בשנים יזכה לעמוד לימין קדשו של מרן רבינו שליט"א ולהרוות צמאון עם סגולה, ובשכר זאת יזכהו קל נורא עלילה, שיתאחדו על שולחנו תורה וגדולה, עד כי יבוא שילה, בב"א.

החותמים למען שמו בשמחה ובהודאה

מערכת "קול התאחדותינו"
בארה"ק

מערכת "קול התאחדותינו"
בארה"ב

שבת שקלים בצל תומר

במשנת רבותינו הק' עצי התמרים

נראה לי טעם על חצאי שקלים לפי שהמנין מפריד כל אחד לבדו, והחצאי שקלים שנותנים לבית ה' הוא מאחדן, כמו שהדין בעירוב דאם יש למשכיר תפיסת יד בחדר השוכר או השואל, דהיינו שיש למשכיר מקום שם להצניע את חפציו, אין השוכר או השואל אוסר על המשכיר, דהוי כאילו דר עמו בבית אחד, והכי נמי שיש לכל אחד תפיסת יד להשלים שקל חבריו, הרי זה מאחדן.

(ישמח משה)

◆◆◆

אחד מי"ג עקרים הוא אני מאמין בביאת המשיח ועתה בעוה"ר מעול הפרנסה ושיעבוד מלכיות השכחה מצוי ומסיחין דעת מזה כ"א מידי שנה בשנה כגון בפ' שקלים ע"ש באחד משמיעין על השקלים לקרבנות ובפ' זכור ובפר' פרה וחדש פר' הפסח ששמין על לבן מתי יבנה המקדש וימחה זכר עמלק וכ"ש בימי ניסן ותשרי זמן הגאולה לכל חד כדאית לי'ה.

(רב טוב)

◆◆◆

ענין פורים עיקר מצותה בחי' שמועה של מקרא מגילה שצריך להשמיע לאזניו כדי לתקן בחי' שמיעה טרם בא חדש ניסן שבו נגאלו ובו עתידין להגאל וכבר א' שואלין ודורשין שלושים יום וכו' וזה שאמרו חז"ל באחד באדר משמיעין על השקלים לתקן בחי' שמיעה ושורש התיקון לקשר בחי' ראי' ובחי' שמיעה אל אלופו של עולם להיות עיניו תמיד אל ה' ולשמוע בקולו לדבקה בו יתברך וזהו כי תשא את ראש ב"י לפקודיהם לחסרונם ופגמם ראי"ש ר"ת ראי' שמיעה ובתוכו אלף ירמוז אל אלופו של עולם להיות תוכן ראות העין ושמיעת האוזן אל אלופו של עולם ית"ש לעד.

(ייטב פנים)

◆◆◆

ע"י מצות מחצית השקל **וקריאת הפרשה יאיר אלינו מאורו ית' מבחי' אש שלמעלה כי כן סגולת מצוה זו.**

(מהר"י ט"ב)

◆◆◆

בפרשת שקלים כתיב והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, ונראה שהשקלים הם לזכרון לפני ה', אף בזמן שאין בית המקדש קיים ואין שוקלין שקלים, וע"ד דמצינו גבי תקיעת שופר דכתיב זכרון תרועה ודרשו ז"ל (ר"ה כ"ט) דקאי כשחל ראש השנה להית בשבת שאין תוקעין בשופר, אז הוא זכרון תרועה. **כמו"כ השקלים הם לזכרון גם בזמן שאין שוקלין שקלים, וע"כ אותן השקלים שנתנו אז בימי משה היו לזכרון גם על העתיד כשלא שקלו שקלים...**

ועפי"ז יבואר שפיר המדרש ילקוט (פ' תשא) ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה ולא יהיה בהם נגף בימי דוד. ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה, אכן לא רק על אז בימי משה יהיה זה לכופר נפש, אלא ולא יהיה נגף בימי דוד אע"פ שלא נתנו אז שקלים, מ"מ ראה ה' והנחם והרף המשחית ולא השחית עוד ע"י כסף הכפורים שנתנו מקודם בימי משה... כי עבודתם של הצדיקים הקודמים עומדת להגן ולהושיע לבניהם אחריהם, והשקלים שנתנו בימי משה עמדו לבניהם אחריהם ובזכות זה נעצר המגפה והמשחית גם בדורות הבאים.

(מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל – ס"ג שקלים תשכ"ג)

◆◆◆

בגמרא איתא אמר ר"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים

בשעה אחרונה מימי השובבי"ם יכולים לתקן הכל

די גמרא לערנט ארויס ביי שומרים אשר יאמר כי הוא זה איז געדרינגען א מודה במקצת.. איבערדעם היצטערט וועז מ'גייט שוין ארויס פון די ימי השובבי"ם, **דאס איז די לעצטע שעה וואס מ'האמיר נאך פון די ימי השובבי"ם, איבערדעם אז א יוד איז [זיך] מתודה בכל כוחו, איז מען אליין נאך נאר א מודה במקצת,** נאר אז מ'איז א מודה במקצת העלפט דעם בוכ"ע, דעם איבעריגע האט מען סייעתא דשמיא, פתחו לי פתח כפתחו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

פון דעם קאן מען וויסן, ס'איז דא אן הבטחה אז מ'וועט האבן א פתחו לי כחודו של מחט, האט דער בוכ"ע צוגעזאגט כפתחו של אולם, פון דעם קאן מען פארשטיין אז מ'זעהט נישט דעם פתחו של עולם, האט מען נישט געמאכט קיין פתח כחודו של מחט.

עכ"פ דאס קאן זיין וואס דער טאטע זכרונו לברכה זאגט אין קדושת יו"ט זכותו יגן עלינו, על כל דבר פשע אשר יאמר כי הוא זה, אז מ'איז א מודה במקצת העלפט דער בורא עולם. דאס איז דער פשט "זה" יתנו אפילו נאר א כי הוא זה, אז מ'איז א מודה במקצת, איז אויך לכפר על נפשותיכם.

זה יתנו געווינטליך [בשנה פשוטה] ליינט מען פרשת שקלים נאר משפטים אבער תרומה, ס'קומט פרשת שקלים תיכף, אבער די ערשטע וואך נאך שובבי"ם, אבער **דער לעצטער טאג פון די ימי השובבי"ם, ליינט מען אייביג די פרשה זה יתנו, זה יתנו כל העובר על הפקודים, לכפר על נפשותיכם, ס'איז א כפרה, אזוי ווי ס'איז געווען די שקלים, אזוי איז געבליבן ווייטער, דאס איז די כפרה פון די ימי השובבי"ם.**

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה מס"ג שקלים תש"ג

שקליהן לשקליו והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ולכאורה קשה בשלמא בזמן שביהמ"ק היה קיים צריך להביא שקלים לקרבנות אבל היינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים שהיה בזמן החורבן ואעפ"כ אמרו באחד באדר משמיעין על השקלים, למה יביאו שקלים.

ואפ"ל דהנה במדרש מנין לאמירה לעכו"ם שבות שנאמר את שבתתי תשמורו דהנה הקב"ה ברא את העולם בדיבור בעלמא כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו, ומזה שבת וינח ביום השביעי, נשמע מזה **אשר הקב"ה מאהבתו את עמו ישראל נתן להם כח זה שדיבורם יחשב כמעשה שיש כח בידם לפעול פעולות יתירות והשפעות טובות וישועות מרובות אף באמירה בעלמא.**

ועפ"ז אפ"ל הטעם דתיקנו הבאת שקלים בתחילת אדר, משום דבאדר הם ימי הפורים פרשה זכור והימים האלה נזכרים ונעשים והוא זמן מסוגל למחיית עמלק ע"כ מקדימין השקלים כדי להציל את ישראל וז"פ לפיכך הקדים שקליהם לשקליו דבזמן המן שהי' בזמן החורבן לא הי' צריכין להתחיל בהבאת שקלים מאחד באדר, שהרי הכל הי' רק בדיבור רק כדי להקדים שקליהם לשקליו קודם פורים התחילו מאחד באדר, **וכן הוא בכל דור ודור חודש זה הוא זמן מחיית עמלק שיש בכל דור שורש עמלק והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור להכרית כל שורשי המינות שבאים מעמלק והמן וכל המריעים לישראל,** והיינו דתנן באדר משמיעין על השקלים, וא"ת מה מועיל בזמן הזה כיון שאינו רק דיבור ע"ז אמר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהי' הבריאה רק באמירה ודיבור לחוד וכ"כ מהני בישראל הדיבור להיות נחשב כמעשה, שגם הדיבור אחר החורבן שא"א לקיים בפועל אעפ"כ הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו והיינו דתנן **באחד באדר משמיעין על השקלים שאפילו עם הדיבור יש כח לישראל לנצח את כולם של עמלק והמן.**

(מרן רבינו בעל דברי יואל
ז"ל – ס"ג שקלים שנת תשט"ז)

◆◆◆

במדרש (פס"ר פט"ז) נתקשה משה במחצית השקל, עד שנטל הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד ואמר לו כזה יתנו. וצריך ביאור הרי מבואר ברמב"ן (פ' זו) שמשה רבינו היה מלך ישראל ועל ידו נקבעו המטבעות של כלל ישראל בדורו, ולמה נתקשה משה בזה.

וי"ל דהנה מחצית השקל בא לכפר על הנפש, כי כן שק"ל גימטריא נפ"ש כמ"ש בבעה"ט, והגוף ונשמה יחד הוא בבחינת שק"ל שלם, ויתכן שמטעם זה נצטוו ישראל לתת מחצית השקל דייקא ולא שקל שלם, להורות שזיכוך הגוף זה תלוי בעבודת כל אדם בעצמו, ולכן צריך כל אחד בעצמו להביא מחצית השקל, אבל זיכוך הנשמה מכל שמץ, זה היה על ידי משה רעיא מהימנא קדישא, וכנודע שמשה רבינו ע"ה היו כולל ס' רבוא נשמות שבישראל. וזהו נתקשה משה במחצית השקל, שלא הבין מה ענין מצוה זו, אם כדי לידע מספרם, הלא הקב"ה יודע מספר כולם, הראה לו הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, ואמר לו כזה יתנו, כלומר שבעת שיקיימו ישראל מצות מחצית השקל, לזכך את גופם, יוסיף משה רבינו לעומתם מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, רמז אל הנשמה שהיא מתחת כסא כבוד חוצבה, ובעת ההיא יזכך משה רבינו את נשמתם ויטהרם בקדושה של מעלה.

פרשת שקלים בא לחזק באמונה ובטחון שמהרה יבנה ביהמ"ק

שטייט זה יתנו כל העובר על הפקודים, זאגט די גמרא שנתקשה משה במטבע, ער האט נישט געוויסט וויאזוי איז דעם מחצית השקל, האט מען אים געוויזן כמין מטבע של אש "זה" יתנו.

נאר וואס'זשע דען, טאקע ווי כ'האב געזאגט אז די שקלים זענען אויף בטחון, מ'רופט אויס שקלים, מ'איז נאך אין דער האפענונג, מ'איז נאך מעגליך מ'זאל מיר נאך היי יאהר ברענגען די שקלים, מ'זאל מיר זוכה זיין, אלעס איז מעגליך ביי הקב"ה, מ'וועט דאך נאר זיין, מ'וויסט נישט די רגע דעם טאג, ס'איז נאך מעגליך.

איבערדעם האט דער בוכ"ע געוויזן, משה רבינו איז נתקשה געווארן, ס'קומט ערב ר"ח, מ'דערזעהט זיך אין ערב ר"ח אדר, און מ'שמועסט פון שקלים, און מ'האפט נאך מ'וועט נאך ברענגען היי יאהר שקלים, מ'וועט מקריב זיין קרבנות, ווי וועט זיין א ביהמ"ק אזוי שנעל, ס'זאל נאך זיין אויף היי יאהר, האט מען איהם געוויזן, אז אויבן איז אלעס דא א כח האש, אפילו די מטבע האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, ממילא אז די מטבע איז של אש, על אחת כמה וכמה דאס ביהמ"ק, וואס ס'איז געווען באש הצתה קען אוודאי זיין באש אתה עתיד לבנותה.

איבערדעם האט מען איהם געוויזן ס'איז גארנישט שווער, ווארן אויבן איז אלעס של אש, אז ס'גיט דא א מטבע אויף דעם עולם, אויף יענעם עולם איז עס א מטבע של אש, ווייסט מען גארנישט וואס מ'טוהט, יעדער דבר מצוה, יעדע תנועה וואס א יוד טוהט אויף דעם עולם, אז מ'טוהט פארן בורא כל עולמים'ס וועגן, מ'טוהט עס דא בגשמיות דאס האט התעוררות אויבן, דיא מטבע וואס מ'גיט דא אויף א דבר מצוה וואס מ'גיט דא אויף דבר מצוה, אזוי ביי יעדע דבר מצוה איז אזוי, דיא מטבע וואס מ'גיט דא האבן א גרויסן כוח, אויבן איז עס א מטבע של אש.

האט מען געוויזן משה רבינו'ן, דו מיינסט דאס איז אזוי פשוט, די מטבעות וואס יודען גיבן, האט מען איהם געוויזן פון דעם וועלט א מטבע של אש, האט מען איהם דאס געוויזן, דאס איז נישט פשוט דעם וואס יעדן גיבן, איבערדעם איז דאס נישט קיין שווערע זאך, מיט די פשוט'ע מטבעות איז שווער מ'זאל עפעס אויפטוהן, נאר וואס דען מ'דארף אבער וויסן, אז פון די מטבעות וועלט אויבן א מטבע של אש, מיט דעם קען זיך שוין אסאך טוהן, ס'קען זיך טוהן אזוינס, וואס מ'קען זיך גארנישט אויסמאהלן, איבערדעם האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, אזוי וועט זיין דאס ביהמ"ק באש אתה עתיד לבנותה, מיט א כח האש וועט מען אויפבויען דעם ביהמ"ק.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשט"ו

וכן הוא בכל שנה ושנה אף בזמן הזה בעת קריאת פרשת שקלים, כדאיתא במדרש (תנחומא ס"ג) אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו אתה שם באותה שעה וזוקף את ראשן, וזה קאי על הנשמה שהוא במוח האדם שהוא בראשו, **ובכל שנה ושנה עד ביאת הגואל בעת קריאת פרשת שקלים, אתה עומד וזוק"ף א"ת ראש"ן, פי' שמשה רבינו הוא מזכך נשמות ישראל ומעלה אותן אל שורשן העליון.**

(ברך משה, שקלים

◆◆◆

הנה כתב בנועם אלימלך (פ' עקב) לפרש הכתוב (תהלים קל ו) **נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר.** כי האנשים שאין להם שכל ובינה להשיג גדולת הבורא ועבודתו לעבדו באמת ובלבב שלם, רק הם מחברים עצמם אל אנשי צדק היודעים ומכירים גדולת הבורא ועובדים באמת, אזי נחשב להם כאילו גם הם עשו עבודתם שלימה כהצדיקים השלמים, וזהו נפשי לה' משומרים לבוקר, פי' **כשאני מדבק עצמי לה' מחמת אותם אנשים הצדיקים השומרים ומצפים אל הקדושה והדביקות הנקרא בוקר, שומרים לבוקר, פי' גם אנכי נחשב עם אותם השומרים לבוקר,** עכ"ד הקדושים.

ובזה ביאר אבא מארי זללה"ה בברך משה (פ' קדושים עמוד קלו) דברי רשי"ל (ר"פ קדושים) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו, מלמד שנאמר פרשה זו בהקהל. והקשו המפרשים דהלא כל פרשיות התורה למד משה רבינו עם ישראל בהקהל כל העם כמבואר בגמרא (עירובין נד:), ולמה משמיענו ענין זה דייקא בפרשה זו. דהנה מצות קדושים תהיו היא מצוה גדולה ונשגבה עד מאד, ולאו כל אדם זוכה להגיע אליה בשלימות הנרצה, אכן כאשר האדם מדבק עצמו בתלמידי חכמים העובדים את השי"ת בקדושה ובטהרה, אזי נחשב לו כאילו נתעלה גם הוא במעלות הקדושה, וזה שדרש רש"י שנאמרה פרשה זו בהקהל, כדי כדי להגיע למדריגת קדושים תהיו, **מן ההכרח שיהיו כל ישראל בהקהל יחד עם הצדיקים והחסידים ועל ידי זה יהא נחשב להם כאילו נתעלו כולם במעלת הקדושה.** ועל זה איתא במדרש (ילקוט שם רמז תרד) קדושים תהיו, זה שאמר הכתוב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, כי על פסוק זה דרשו חז"ל (כתובות קיא:) וכי אפשר לדבוקי בשכינה, אלא כל המדבק לתלמידי חכמים מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה, וזהו

ע"י קריאת פרשת שקלים נחשב כאילו אמרם משה רבינו ע"ה

ס'קען נאר זאגן דעס ענין, [על המדרש שמא משאני מת אין אני נזכר וכו' אמר הקב"ה אתה עומד וזוקף את ראשן וכו'] שטייט אין ישמח משה (פ' אמור ד"ה בחודש השביעי) יום זה אם יקרה בשבת קודש זכרון תרועה מקרא קודש, דעס מוז זיין נאך א העכערע בחינה.

זאגט ער א משל אז מ'וועט זאט פון עסן עסט מען, אבער טאמער וועט מען זאט פון א אנדערע זאך, מ'הערט שפילן אבער זינגען, מוז עס זיין נאך שטארקער אז ס'זאל טוהן די פעולה פון א אנדערע זאך, אז מ'טוהט נישט בפועל מ'איז נאר זוכר מוז עס נאר זיין מיט מער קדושה.

נו וועט קען צו דעם זוכה זיין, וועז קאן דאס זאגן אז מ'זאגט טאקע אמת'דיג מיט אזא גרויסע קדושה, אז ס'ברויך נאך צו זיין הערער ווי וועז מ'טוהט, איז דאך זייער שווער אז מ'זאל דאס זוכה זיין.

לכאורה אזוי ווי מ'זעהט אין פסוק העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט אז יעדער מוז געבן בפועל, און וואס טוהט מען בזמן שאין ביהמ"ק קיים ס'האט נישט געוועט קיין זכרון, ממילא אז ער האט געזעהן פרשת שקלים העשיר לא ירבה הדל לא ימעיט, אז יעדער מוז האבן א חלק בפועל, נו וואס וועט זיין וועז ס'וועט נישט זיין ביהמ"ק קיים, זעהט אויס ס'נוצט נישט, האט ער גערעכנט, ער האט געוואלט מיט זיין כח מעלה זיין דעם גאנצן כלל ישראל, מ'זעהט דאך אז יעדער מוז טוהן, יעדער מוז האבן א חלק בפועל אין די קרבנות, ממילא וואס וועט זיין, האט ער גערעכנט אז ער קאן שוין נישט טוהן, מסתמא משאני מת אין אני נזכר, אצינדערט [ווי לאנג ער האט געלעבט] האט ער אריינגעברענגט אין יודען יעדער זאל טוהן, אבער אז ס'וועט זיך אויפהערן דער כח פון משה רבינו"ן, וועלן שוואך וועלן דערן די מעשים של ישראל.

האט דער בוכ"ע געזאגט ניין, פון דער קריאה אין פרשת שקלים "אתה" עומד וזוקף, **כאטשיג די קריאה איז נישט בשלימות, ס'איז נישט מיט אזא קדושה,** ווי דער ישמח משה זאגט ס'ברויך נאך זיין גרעסער ווי וועז די פעולות, בעוה"ר אז ס'איז שוין ניטאמאל אזוי נאר ס'איז נאך בתכלית החולשה, **נאר אזוי ווי מ'איז מקיים די מצוה על פי פשוט מיט דער קריאה וואס חכמינו ז"ל האבן געזאגט אין די גמרא, פאר אדר ליינט מען די פרשה פון שקלים.. אז מ'זאגט נאר אפילו ווי שוואך די כוונה איז, ווי שוואך דער כח, ווי שוואך די קדושה איז, האט דער בוכ"ע געזאגט, אתה עומד וזוקף את ראשן.**

איבערדעם שטייט נישט דא, נאר ס'שטייט תשא, דער בוכ"ע האט מבטיח געווען פאר משה"ן, אז מיט דער קריאה פון דער פרשה על פי פשוט, מ'איז מקיים די מצוה, אפילו ווי אזוי ס'איז, ווי נידריג מ'איז, אז מ'איז נאר מקיים די קריאה על פי פשוט האט דער בוכ"ע מבטיח געווען אתה עומד וזוקף את ראשן, דער כח פון משה רבינו איז א נצחיות, ישא לא נאמר אלא תשא, וואס ס'שטייט דא, דער והי' לבני ישראל לזכרון ולא יהי' לבני ישראל נגף, דעס איז א נצחיות אויף אייביג.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשכ"ב)

כוונת המדרש ללמדינו שעל ידי שיהיו דבקים בתלמידי חכמים יזכו כל ישראל להגיע למדריגת קדושים תהיו, עכ"ד.

ועל פי זה יתבאר הטעם שנצטוו ישראל לתת מחצית השקל, כי ידועים ד' האלשיך הק' (פ' תשא) בשם מהר"ש אלקבץ ז"ל, אשר מחצית השקל מורה שצריך כל אדם מישראל להתחבר עם חבירו, ורק אז הרי הוא שלם. ולדרכינו בא ללמד את בני ישראל אשר גם בזמן שאינם מבינים לעבוד את ה' באמת, ידבקו עצמם לעבדי ה' הצדיקים אשר עובדים אותו בלבב שלם, ובכך יהיו נחשבים גם הם כצדיקים אמיתיים.

והנה למדה זו נצרכים בני ישראל לעת כזאת, אשר לאו כל מוחא סביל דא איך יוכל לעבוד את ה' כראוי, ועל כן צוה השי"ת לתת מחצית השקל להורות להם הדרך שיתחברו עצמם עם הצדיקים, אבל לעתיד לבא כאשר יהיה (ישעיה נד יג) וכל בניך לימודי ה', וכולם יבינו לעבוד את ה' בלבב שלם, שיכירו גדולת ה' באמת, אז יתנו שקל שלם. ולכוונה זו יסד הפייטן (ויצר לשבת שקלים) אור"ר פנ"ך עלינו אדון נשא, שיזכינו במהרה להתגלות אורו של משיח, ובעת ההוא נהיה כולנו מאירים במאור פניו של הקב"ה ונכיר גדולתו, וגם הפשוטי עם יבינו לעבדו כראוי בדביקות, ועל כן ושק"ל אשא בבית נכון ונשא, שיתנו שקל שלם ולא מחצית השקל, שלא יצטרכו לדביקות כולם יחד, כי כל אחד ישיג גדולת הבורא לעבדו באמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א – ס"ג שקלים תש"ם)

גם הנשים נותנים מחצית השקל ע"י התנהגותם בדרכי הצניעות

ויתבאר על פי דברי א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' תרומה) בשם המפרשים (עיין יערות דבש ח"א דרוש ז) על הא דנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, כי בכל נפשך פירושו שכל אחד מחויב למסור נפשו על קדושת שמו יתברך, וצריך כל אחד לגמור בדעתו שאם יבא לידו ענין שצריך למסור נפשו אז ימסור עצמו למיתה וישלך נפשו מנגד, וצריך לכוין זאת בכל עת ממעמקי הלב כי בוחן לבות ה' ויודע מחשבות בני אדם אם מקבל עליו באמת ובלב שלם. והנה האדם מלובש בלבוש גשמי, ולפעמים ידמה לו כי אכן הוא במדרגה כזו ועומד מוכן ומזומן להשחט על קדושת שמו יתב' ובאמת אפשר אם יבא מעשה לידו בפועל ירך לבבו ויסוג אחור, והבחינה לזה לידע האמת מדרגת נפשו בזה יכול לעשות בנסיון ממונו אם יבזבזנו על דבר כבוד שמו יתברך, כי הנה האדם עוסק בזה כל ימי חייו לאסוף חיל ולצבור הון יום וליל לא ינוח ופורש עצמו למקום סכנה לעבור ימים ומדבריות וכמעט נתעצם עם המעות, ואם עומד האדם בנסיון שמבזבז הונו וממונו בשביל כבוד שמו יתברך, מזה יש להוכיח כי גם גופו ממש ימסרנו אם יזדמן לפניו ולא יעכב, ולזה כתבה התורה ובכל מאדך אחר בכל נפשך כי זה מורה על זה, עכ"ד.

ועל פי זה יש ליתן טעם לשבח על מה דקי"ל (שקלים פ"א מ"ג) דנשים פטורות ממחצית השקל, וביאר הרע"ב שם, דילפינן ליה מקרא ונתנו איש כופר נפשו לה', איש ולא אשה. והדבר צריך תלמוד למה נשים פטורות בזה ולא הוצרכו לכפרת נפש. ויתכן לומר על פי מה ששמעתי מכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה שאמר בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה שאשה נשואה כאשר גוזזה שערותיה נחשבת כאילו הקריבה קרבן לה'. ומעתה י"ל **כי דוקא האנשים הוצרכו להוכחה שהן מוכנים למסור נפשם למען כבוד ה',** ועל כן נצטוו לתת מחצית השקל כדי לפרוע מממונם להורות שהם מוכנים למסור נפשם וגופם לה', ומנסיון הממון יוכיח שמוכן למסי"נ, **אבל נשים כשרות וצנועות אשר בהתנהגותם בצניעות מקריבין קרבן לה', אינם צריכים להוכחה שמוכנים למסור גופם לה', כי בכל תהלוכותיהם הרי הם מוסרים גופם לה', ובימות הקיץ כאשר השמש יוצא על הארץ במילואו, והפריצות וזוהמא ר"ל מתרבה בשווקי העיר כדי להרוויח הנשימה ביותר, ובת ישראל לובשת צניעות ובאנפלאות עבות ומוכנת לסבול חום וזיעה כדי לעשות נחת רוח ליוצרינו ב"ה, הרי בזה מגשת קרבן במה שסובלת מן החום, וקרבן כזו לא שייך באנשים שאין להם נסיונות כאלו אלא בנשים,** ולכן צותה תורה ונתנו א"ש כופר נפשו לה', דוקא איש שלא שייך אצלו מסי"נ על כן צריך ליתן הוכחה שמוכן למסור נפשו לה', ולא אשה, דנשים פטורות ממחצית השקל, מאחר דעצם התנהגותה הוא מסי"נ למען כבוד שמו ית'.

ויש להמליץ בזה דברי התיקוני זוה"ק אית מאן דפרע בגופיה ואית מאן דפרע בממוניה, כלומר **דנשים הן פורעין בגופן להגישן לקרבן אשה לה', אבל אנשים שאינם זוכים למדריגה זו, על כן הם פורעים בממונם,** שיהיה עכ"פ הוכחה שמוכנים לזה.

ובדרך זה י"ל בטעם הדבר שציותה תורה לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, דהנה העולם מחצית זכרים ומחצית נקיבות, והרי רק מחצית זכרים צריכים לאות ולמופת על מסירת נפשם לה', והנשים אינם צריכים לאות, ועל כן אנו נותנים רק מחצית השקל, כי רק מחצית העולם אלו הזכרים צריכים להביא הוכחה שהם מוכנים למסור נפשם למען כבר שמו ית'.

ובזה יש לפרש מה שיסד הפייטן אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא **בבי"ת נכו"ן ונש"א, כי זה קאי על בית יהודי הבנויה על אדני הצניעות,** וכמ"ש (יומא ב.) ביתו זו אשתו, והנה שם ניתן שקל שלם, מאחר **שהאיש נותן מחצית השקל בממון, והאשה המתנהגות בצניעות נותנת גופה במקום מחצית השקל,** וביחד נעשה שקל שלם. וזה שאמר אור פניך עלינו אדון נשא ושק"ל אשא בבי"ת נכון ונשא, דהיינו בבית שהוא נכון ונשא, נשא בצניעות ובקדושה, בבית הזה שקל אשא.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א שבת שקלים תשס"ה

מיר וועלן

באלייכטן

די שטובער פון די עניי

ארץ ישראל

לכבוד יו"ט פסח הבעל"ט

פאלגט נאך וויטער'דיגע מעלדונגען

לעי"נ הרה"ח

ר' יצחק לעבאוויטש ז"ל

בן הרה"ח ר' **אברהם** ז"ל

נלב"ע א' אדר

הונצח ע"י בנו

הרבני העגיד הנכבד רודציו"ח

מוה"ר **מנחם גרשון לעבאוויטש** הי"ו

מראשי קהילתינו ומוסדותינו הק'

בוויליאמסבורג יע"א

פנימי תרפ"ה בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סיפורי קודש מרבותינו הק' עצי התמרים זי"ע שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בעת מסע המרומם לחידוש ה'שוחל חויף' בעיר האבות סיגוט

שב"ק פרשת תולדות תשפ"ב לפ"ק

מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע

דער זיידע ז"ל דער ישמח משה איז לכה"פ דריי מאל געווען אין סיגוט – לויט מיין חשבון, ס'קען זיין אז מער – איינמאל איז ער געווען אין סיגוט ביי די באקאנטע דרשה וועז דער זיידע רבי אלעזר ניסן איז געווארן רב אין סיגוט, איז דער ישמח משה געפארן אהים באגלייטן קיין סיגוט, און ס'איז געווען א דרשה דא אין שוהל, ער האט זייער שטארק מעורר געווען צו תשובה.

דעמאלטס איז ארויס געקומען א גרויסער ציבור מקבל פנים זיין דעם זיידן ז"ל דער ישמח משה, ער איז שוין געווען אויף דער עלטער, ס'איז געווען א ריזיגע צוזאם–פאהר פון די גאנצע געגענט, און דער ישמח משה האט געזען דעם גרויסן כבוד פון אזויפיל מענטשן, האט ער זיך צעוויינט, און געזאגט "הז"ל זאגן דאך (במדרגניתא דר' מאיר) אוי לו למי שהעולם מטעים בו", האט זיך רבי אלעזר ניסן אנגערופן "מ'גיט דען דעם כבוד פאר דיר? דעם כבוד גיט מען פאר די תורה, מ'וויסט וויפיל תורה דו האסט געלערנט, איז דאס כבוד התורה".[1]

הערנדיג די ווערטער פון רבי אלעזר ניסן האט זיך דער ישמח משה בארוהיגט, און געזאגט ס'שטייט טאקע נישט "אוי למי שהעולם טועין בו", ווייל וואס איז ער שולדיג אז מ'איז זיך טועה אין איהם, נאר ס'שטייט "מטעין בו", ווען איז 'אוי לו' ווען זיי ברענגען אריין אין איהם דעם טעות, אז ער מיינט שוין אז ער איז ראוי, דאס טויג שוין נישט.

---

[1] יש לציין שבשנת תשנ"ד כשרבינו בעל הברך משה ז"ל היה בארה"ק וערכו לו קבלת פנים בבני ברק ברחוב העיר במעמד אלפי ישראל, חזר על סיפור זה בשפלות רוח גדול מאוד, ואמר שהוא מרגיש ג"כ שהציבור לא בא כאן לכבודו אלא לחזק ולעודד את השרידים אשר ה' קורא ועומדים איתן באמונת אומן לא להיסחף אחר רוחות זרות המנשבות בארה"ק בפרט.

אגב, כאשר רבינו ז"ל ביקר במחנה רב טוב כשחזר מאר"י, דיבר מזה לפני הבחורים, ואמר אז שבשעת הקבלת פנים הציב לנגד עיניו דברי החת"ס עה"פ ואמרתם לאבי את כל כבודי במצרים, היינו שכל הכבוד הגיע לי בזכות אבי, וכן אצלי הרגשתי וידעתי שכולם באו ונקבצו רק בזכות דודי ולחזק שיטתו הק'.

איך האט דער ישמח משה געזאגט אז מ׳גיט כבוד פאר א תלמיד חכם און ער וויסט אז דער כבוד איז פאר די תורה און נישט פאר איהם, מעג ער הנאה האבן פונעם כבוד.

דער ישמח משה האט דעמאלטס אראפ געלייגט א גרויסע הגדרה אויף דעם, אז וויזוי וויסט מען אויב ער מיינט טאקע כבוד התורה, דאם איז אויב ווען ער זעהט אז מ׳גיט כבוד פאר א צווייטן תלמיד חכם האט ער די זעלבע הנאה ווי מ׳וואלט דאם געגעבן פאר איהם, ווייל אויב ס׳איז כבוד התורה וואם איז די נפקא מינה ווער ס׳באקומט דעם כבוד.

ער האט געטייטשט מיט דעם פסוק (תהלים טז, ח) שויתי ה׳ לנגדי תמיד וגו׳ לכן שמח לבי ויגל כבודי, ווייל ס׳שטייט (שם ל, יג) למען יזמרך כבוד וגו׳, ענינו כי הרמב״ם פירש בפסוק (תהלים ל, יג) למען יזמרך כבוד, שאם נותנין כבוד לשמו ית׳ אזי הכבוד מזמר ומשבח על שהגיע להקב״ה, לא כן כשנותנין כבוד לבשר ודם צריך להבין שלא בשביל עצמו הוא זה, כי אם בשביל שיש בו תורה וצדקות, וכל זה מתת אלהים כדכתיב (משלי ב, ו) כי ה׳ יתן חכמה, ואמרו חז״ל (קידושין ל:) אלמלא הקבה עוזרו אינו יכול לו, ולכן צריך שיעלה את הכבוד להקב״ה ויאמר שהכבוד אינו שלו אלא של הקב״ה, ואז יגל הכבוד ויזמר.

והמופת על זה להבין אשר עם לבבו, אם חולקין כבוד לזולתו יותר ממנו בשביל שהוא חכם וצדיק, לא ירע בעיניו ולא יקנא בו, אלא יהא חביב בעיניו כבוד חבירו כשלו, וישמח בלבבו על שכבוד שמים מתרבה מה לו הוא או על ידי אחר, אבל אם לוקח הכבוד לעצמו להנות בו או אם מכבדין את זולתו יותר ממנו ירע בעיניו ויקנא בו, וכבר אמרו (שבת קנב:) כל המתקנא עצמותיו מרקיבין, וזהו שאמר דוד מלך ישראל שחלקו לו כבוד, שויתי ה׳ לנגדי תמיד לדעת שהכל מידו והכל שלו, ולכן שמח לבי ויג״ל כבודו״ מפני שאינו לעצמי אלא של ה׳, ואם כן אף בשרי ישכון לבטח ולא ירקב כי אין בי קנאה על זולתי, כי העיקר מה שכבוד שמים מתרבה בעולם, עכ״ד.

ובפרשת קרח ג״כ מביא הייטב לב ענין זה, וכותב שם בזה״ל: וקיבלתי ממוזלה״ה שהמופת על זה [אם מחזיר הכבוד להקב״ה] אם הוא בבחינה זו, אז לא יקנה בזולתו וכו׳, ובזה שמעתי מפי קדשו של מוזלה״ה בעת שחלקו לו כבוד גדול, עמד ואמר בפני העדה שזה שאמר דוד לכן שמח לבי ויגל כבוד וכו׳.

דאם צווייטע מאל וואם דער זיידע ז״ל דער ישמח משה איז געווען דא אין סיגוט איז געווען ווען דער ייטב לב איז געווארן רב אין סיגוט, די מעשה איז געווען אזוי, דער ייטב לב איז קודם געווען רב אין אוהעל, נאכ׳ן ישמח משה, זעקס יאר איז ער געווען רב דארט, און נאכדעם האט ער געהאט דארט עגמת נפש, מ׳האט אים געמ׳מסר׳ט, מ׳האט אים פאריאגט, און ער איז אוועק געפארן פון אוהעל, ער איז געפארן צוריק קיין גאליציע, דעמאלטס איז ער געווארן רב אין גארליין, דער דברי חיים איז אים געקומען צו הילף, דער דברי חיים האט אים געמאכט רב אין גארליין.

שפעטער מיט יארן האט מען אויפגענומען דעם ייטב לב קיין סיגוט, שוין נאך דראהביטש, ער איז נאך געווען קודם אין דראהביטש,[3] דערנאך האט מען אים אויפגענומען קיין סיגוט, איז ער געקומען צו פארן פון גאליציע, פון דראהביטש איז ער געפארן, אבער קודם איז ער געווען אין אוהעל, ווייל ער האט געוואלט זיין אויפן ציון פונעם זיידן, און פון דארט איז ער געפארן מיט א באהן – דעמאלטס איז שוין געפארן א באהן – איז ער געפארן קיין סיגוט, איז ווען ער איז געפארן פון אוהעל קיין סיגוט, זענען די אלע חסידים די אלע אנשי שלומו אים געגאנגען באגלייטן צו די באהן, דער קול ארי׳ (הגאון רבי אברהם יהודה הכהן שווארץ ז״ל אבדק״ק

---

2 עי׳ בייטב לב (פרשת שמות) שמביא ד״ת זה ששמעו מק״ז מרן הישמח משה בעת בואו למחוז סיגוט ויצאו לקראתו לקבל פניו בכבוד גדול, ענה ואמר ברשפי אש, כתיב (תהלים טז, ח) שויתי ה׳ לנגדי תמיד וגו׳ לכן שמח לבי ויגל כבודי וגו׳, ענינו כי הרמב״ם פירש בפסוק (תהלים ל, יג) למען יזמרך כבוד, שאם נותנין כבוד לשמו ית׳ אזי הכבוד מזמר ומשבח על שהגיע להקב״ה, לא כן כשנותנין כבוד לבשר ודם צריך להבין שלא בשביל עצמו הוא זה, כי אם בשביל שיש בו תורה וצדקות, וכל זה מתת אלהים כדכתיב (משלי ב, ו) כי ה׳ יתן חכמה, ואמרו חז״ל (קידושין ל:) אלמלא הקבה עוזרו אינו יכול לו, ולכן צריך שיעלה את הכבוד להקב״ה ויאמר שהכבוד אינו שלו אלא של הקב״ה, ואז יגל הכבוד ויזמר.

והמופת על זה להבין אשר עם לבבו, אם חולקין כבוד לזולתו יותר ממנו בשביל שהוא חכם וצדיק, לא ירע בעיניו ולא יקנא בו, אלא יהא חביב בעיניו כבוד חבירו כשלו, וישמח בלבבו על שכבוד שמים מתרבה מה לו הוא או על ידי אחר, אבל אם לוקח הכבוד לעצמו להנות בו או אם מכבדין את זולתו יותר ממנו ירע בעיניו ויקנא בו, וכבר אמרו (שבת קנב:) כל המתקנא עצמותיו מרקיבין, וזהו שאמר דוד מלך ישראל שחלקו לו כבוד, שויתי ה׳ לנגדי תמיד לדעת שהכל מידו והכל שלו, ולכן שמח לבי ויג״ל כבודו״ מפני שאינו לעצמי אלא של ה׳, ואם כן אף בשרי ישכון לבטח ולא ירקב כי אין בי קנאה על זולתי, כי העיקר מה שכבוד שמים מתרבה בעולם, עכ״ד.

ובפרשת קרח ג״כ מביא הייטב לב ענין זה, וכותב שם בזה״ל: וקיבלתי ממוזלה״ה שהמופת על זה [אם מחזיר הכבוד להקב״ה] אם הוא בבחינה זו, אז לא יקנה בזולתו וכו׳, ובזה שמעתי מפי קדשו של מוזלה״ה בעת שחלקו לו כבוד גדול, עמד ואמר בפני העדה שזה שאמר דוד לכן שמח לבי ויגל כבוד וכו׳.

3 הנה אחר הסתלקותו של רבי אלעזר ניסן בשנת תרט״ו נתהוה מחלוקת בעיר דראהביטש כי חלק מבני העיר רצו למסור את הרבנות להייטב לב בנו של הרב המנוח, אך חלקם רצו להחזיר את הרבנות למשפחת האראשאבסקי שאביהם הגאון רבי אברהם יעקב היה האב״ד של דראהביטש לפני הרה״ק רבי אלעזר ניסן, והיות שהייטב לב נשתהה בעיר גארליין גברו בני הקהילה ומינו את רבי אליהו האראשאווסקי לרב העיר.

וכשהייטב לב הגיע בערב סוכות שנת תרט״ז להספיד את אמו הרבנית רויזא בלומא שנסתלקה בעיר דראהביטש, חששו בני העיר שהוא בא ליטול את הרבנות וערכו מכתב להגאון השואל ומשיב שיברר את חזקת הרבנות עפ״י תורה, ואחר אריכות תשובתו (בשו״ת ח״ב סי׳ י״ט) הוא מצדיק את רבי אליהו במילוי מקום הרבנות, וכפי המסופר בס׳ פאר יצחק הגיע הרה״ק מצאנז לשבות בעיר דראהביטש כדי לדרוש בשב״ק ולדבר על לב בני העיר שיקבלו את מחותנו הייטב לב לאב״ד, אך בני העיר הזידונים העלילו עליו והשוטרים באו לאוסרו רח״ל באמצע השב״ק, אך לבסוף נעשה פשרה שהייטב לב וגם רבי אליהו כיהנו ברבנות העיר, וכפי שמשתמע שררה ביניהם אהבה ואחוה וכפי שהייטב לב כותב לו תשובה בשו״ת אבני צדק (יו״ד סי׳ צ״ג) ומתאר אותו בתוארים של חיבה והערצה.

וכשלש שנים לאחמ״כ דהיינו בשנת תרי״ח כשנסתלק הגאון רבי יוסף שטערן ז״ל אב״ד סיגעט, אז הציעו הרבנות להייטב לב.

מאדע, ומח"ם שו"ת קול ארי"ה, ונפטר בשנת תרמ"ד לפ"ק) האט געגעסן קאסט אין אוהעל,[4] ער איז געווען אן איידעם אין אוהעל, און ער איז אויך געגאנגען באגלייטן דעם ייטב לב צו די באהן, און אז מ'גייט באגלייטן צו די באהן נעמט מען דאך נישט מיט קיין טלית און תפילין, יעדער איינער פארשטייט, ער איז געווען אין ביהמ"ד און איז פון דארט געגאנגען, און דער קול ארי' איז אנגעקומען צו די באהן, דער ייטב לב איז געפארן מיט די באהן, און דער קול ארי' האט געקויפט א טיקעט, א בילעט ווי מ'האט עם געקויפן אינדערהיים, און ער פארט מיט, ער האט נישט געזאגט אינדערהיים אז ער פארט אוועק, ער האט דאך נישט מיטגענומען קיין טלית ותפילין, ווייל ער איז דאך נאר געגאנגען צו די באהן באגלייטן, און דארט האט ער געקויפט.

בקיצור, ער איז אוועק געפארן קיין סיגוט, ער האט נישט געזאגט אינדערהיים אז ער פארט, און ער איז פשוט נעלם געווארן, מ'האט נישט געוואוסט ווי ער איז. ער איז מיטגעפארן קיין סיגוט, נאכדעם איז ער אהיים געקומען, אבער ס'האט געדויערט א טאג צוויי ווילאנג די וועג האט געדויערט געפארן און געקומען, בקיצור ער איז אהיים געקומען, האט מען אים געפרעגט אין שטוב וואו ער איז געווען? האט ער געזאגט ער איז געפארן מיטן ייטב לב קיין סיגוט, האט מען אים געפרעגט, פארוואס האסטו נישט געזאגט אין שטוב פאר וען דו גייסט אוועק אז דו ווילסט פארן, מ'וואלט אים דען נישט געלאזט פארן?, האט ער געזאגט, ער האט נישט געהאט בדעה צו פארן קיין סיגוט, ער האט געהאט בדעה ער גייט ארוים צו די באהן נאר באגלייטן, אבער וען ער איז געפארן דעמאלטס צו די באהן האט ער געזהן ווי דער ישמח משה גייט מיט, האט ער אויפן פלאץ באשלאסן, אז דער ישמח משה פארט מיט קיין סיגוט פארט ער אויך מיט, אזוי איז ער מיטגעפארן קיין סיגוט.

קומט אויס, דער ישמח משה האט אים באגלייט ביז סיגוט ווערן רב, איז דאס געווען די צווייטע מאל וואס ער איז געווען אין סיגוט.

*

דאס דריטע מאל וואס דער ישמח משה איז געווען דא אין סיגוט, ס'איז באקאנט אז דער ייטב לב האט אמאל געזאגט ביי די חקפות, ביי די פערטע חקפה, 'פריידט זיך אידעלעך, דער זיידע איז דא', און ער האט געהייסן זינגען 'ישמח משה' לכבודו, אזא לשון האט ער געזאגט, פריידט זיך אידעלעך דער זיידע איז דא...

דאס איז די דריטע מאל וואס מ'וויסט זיכער אז דער ישמח משה איז געווען אין סיגוט, אין דעם ביהמ"ד דא.

דאס איז מיטן ישמח משה.

מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן ט"ב זי"ע

דער זיידע רבי אלעזר ניסן איז געווען רב אין סיגוט פינעף יאר, און נאכדעם איז ער אוועק געגאנגען פון סיגוט.

---

4 הגאון הקול ארי' ז"ל נשא בגיל י"ז את הרבנית ע"ה בת הגגיד החסיד רבי משה לייב גינצלער ז"ל מק"ק איהעל, ומגדולי תומכי ואוהדי מרן הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל.

ועי' בספר תולדות קול ארי' (דף טו) שהגה"ק מרן הישמח משה ז"ל נתן לרבי משה לייב ז"ל קמיע עבור עכברים שהזיקו בבית מסחרו וכתב עליו 'אני משה בן חנה משביע את שר השרצים שילכו מבית חנותו של ר' משה ליב ואל יזיקו לו' וכן היה שהלכו משם ולא נשאר שם אף אחד עיי"ש הסיפור.

אגב, בהזדמנות אחרת תחת אחד השיחים הוסיף מרן רבינו שליט"א לספר כדלהלן: דער קול ארי' האט געגעסן קאסט דארט און אוהעל ביי זיין שוועי, ער האט געהייסן משה לייב גינצלער, ער איז געווען אן עושר, וען מען האט גערעדט דעם שידוך פונעם קול ארי' פאר דעם איד, איז ער זיך געקומען בארעטן מיטן ישמח משה, אז מ'טראגט אים אן דעם בחור פאר אן איידעם, און דער ישמח משה האט אים זייער צוגערעדט צום שידוך, שפעטער איז טאקע געווארן דער שידוך, און דער ישמח משה האט נאך געלעבט וען ער האט התונה געהאט. שפעטער וען דער ישמח משה איז נפטר געווארן, און מ'האט אויפגענומען דעם ייטב לב פאר רב אין אוהעל, איז ער געקומען צום ייטב לב, און ער האט דעמאלסט געשריבן א תשובה, א באקאנטע תשובה, עס איז געדריקט אין קול ארי', אויף ברכת המצות, ער האט אפגעשריבן א קונטרס האט ער עס אריין געטראגן צום ייטב לב ער זאל זען וואס ער האט געשריבן. איין נאכט האט זיך זיין שוועי גע'חלומ'ט ווי ער זעהט די ישמח משה, און די ישמח משה האט אים געזאגט, זעהסט, איך האב דיך גוט געראטן, דו זאלסט נעמען אברהם לייב מאדער - ער האט אים אזוי גערופן, אינדערהיים האט מען אים גערופן מיט דעם נאמען פון וועלעכע שטעטל ער קומט, ער קומט פון מאדע - האט ער גזאגט, דער ישמח משה איז געווען ביים ייטב לב, און ער האט אים געזאגט אז איך האב גזעזהן דעם קונטרס וואס דיין איידעם האט געשריבן, ער שרייבט א וואויל'ע קונטרס, דעם אנדערן טאג, איז דער שוועי אריין געקומען פרעגן דעם קול ארי', וואס האסטו געשריבן, און ער זעהט אז זיין שוועי וויסט וואס ער האט געשריבן, ער האט זיך קיינמאל נישט געמישט אין זיין עסק, האט ער אים פארציילט, אז ער האט גזעזהן דעם ישמח משה, און ער זאגט אים אזוי, אז ער האט אפגעשריבן א קונטרס, און עס איז געליגען אזוי ביים ייטב לב און שטוב, און די ישמח משה איז געקומען צום ייטב לב און שטוב, און ער האט עס גזעזהן, ביים קול ארי', איז געווען חשוב דעם קונטרס, ער האט געהאלטן אז עס האט א הסכמה פונעם ישמח משה בעולם העליון.

וואם איז געווען די מעשה? די רביצין די באבע איז געווען זייער א גרויסע מלומדת, וועז מ׳האט געהאט א מדרש וואם מ׳האט געוואלט פרעגן אדער א גמרא האט מען געקענט גיין צו איהר, זי האט אלעם געוואוסט, דער זיידע איז אנגעקומען קיין סיגוט און זי האט נישט געקענט דערלייד די סיגוטער התנהגות, ס׳איז געווען נארמאל אז די אידענעם און די מיידלעך זענען געגאנגען אהן שיך, פרויען זענען געקומען אין ביהמ״ד אהן שיך, זי האט ממש נישט געקענט אויסהאלטן, זי האט זייער געוואלט אוועק פארן פון סיגוט און צוריק גיין קיין דראהביטש.

און די זעלבע צייט איז געווען א פרשה, דא נעבן סיגוט איז דא קרעטשניף, ס׳איז אין די גלילות פון סיגוט, האט דער שוחט געדארפט קומען ווייזן דעם חלף, דער שוחט איז געווען א קאסובער חסיד, האט ער נישט געהאלטן ביים ווייזן, ער האט געזאגט איך וויז נישט דעם חלף, מיין רבי זאגט אז איך דארף נישט ווייזן דעם חלף, נו האט זיך אנגעהויבן א גאנצע מחלוקה, מ׳האט געשיקט תשובות אהין און צוריק, אז מ׳וועט אריין קוקן אין מהר״ם א״ש אז נאך תשובות ספרים וועט מען זעהן תשובות פון יענע מחלוקה, פון יענע מעשה וואם האט זיך אפגעטוהן וועגן ווייזן דעם חלף פארן רב.[5]

איז דא האט זיך געמאכט אז די רביצין האט געוואלט אוועק גיין, און דא האט זיך געמאכט אז ער האט נישט געוואלט ווייזן דעם חלף און ס׳איז געווארן א מחלוקה, האט ער געזאגט זייט׳ס מיר אלע געזונט איך גיי מיר אוועק פון דאנעט, און איז אוועק געפארן צוריק קיין דראהביטש.

*

וועז רבי אלעזר ניסן איז אוועק געפארן פון סיגוט, איז געווארן דער רב ר׳ יוסף שטערן, ער איז געווען אן איידעם פון ר׳ מענדל שטערן, ר׳ מענדל איז געווען רב איז סיגוט פאר רבי אלעזר ניסן,[6] און זיין איידעם איז געווארן רב נאך רבי אלעזר ניסן.[7]

רבי יוסף שטערן איז געווען א קאסובער חסיד, קודם די קאסובער חסידים זענען געווען צופרידן און פרייליך אז א קאסובער חסיד איז רב, אבער דא איז סיגוט האט געוואוינט א חשוב׳ע משפחה – משפחת כהנא – א וואוילע משפחה, נכבדים עשירים, רבי קלמן כהנא איז געווען דער ראש

---

5 ידוע שכאשר כיהן הגה״ק רבי אלעזר ניסן ז״ל ברבנות בק״ק סיגוט היה לו רדיפות שונות מצד בני הקהילה אשר הציקו לו ועמדו נגדו במחלוקת ואף העלילו עליו בפני שרי המחוז, שאת כל יגיע כפיהם חייבים הם לשלם לקהילה לצורך קיומו של הרב, שנים אחדות ולאחר מכן נתלהב הסכסוך ביותר, כאשר אסר את שחיטתו של השוחט מהכפר קרעטשינעף, כי לא בדק בסימנים בעת השחיטה.

שמונה רבנים מגדולי ישראל עמדו לצידו של הגה״ק רבי אלעזר ניסן להיות לו לאחיעזר ולאחיסמך אחר שברורו הענין ונודע הדבר שנכון עשה במה שפסל השוחט, והי׳ כותבים מכתבים לחזק אותו, וגם לבני הגליל להשתיק המחלוקת, וכס׳ שו״ת דרך יבחר נדפסו מכתבי קודש שכתב הגה״ק בעל ״מראה יחזקאל״ אודות ענין זה לאנשי הגליל הנזכר באגרת הנ״ל: הטיבה ה׳ לטובים ולישרים בלבותם, צדק ומשפט אורחותם, ויהי כנהר שלומותם ה״ה אמוני שלומי ישראל, יראי ה׳ וחושבי שמו תושבי גליל מאראמאראש כל איש ואיש לפי מהללו יתברך וישתבח באהלו, ויהי שלום בחילו, עד בוא מלך ישראל וגואלו. קול עוות אנוכי שומע הכצעקתה הבאה אלי על שלשה פשעי השוחט ר״מ מישוב קרעטשינוב, אשר שינה ושילש באולתו בתועבה כפולה ומכופלת, נדרשתי לאשר שאלוני כבוד הרב הגאון המפורסם בנש״ק מהרא״נ האבדק״ק סיגוט והגליל עם העתק מהגב״ע והפס״ד אשר נגזר מהבד״צ על השוחט הנ״ל... ועתה ברוכי ה׳ החרדים על דברו, אליכם המצוה הואת אחיי נא אל תרעו הנזרו לכם מהתגאל בזבח תועבה, ומרק פיגולים כליהם, ונפלאת היא בעיני כי המצא ימצא אחד העם אשר לבבו פונה היום להתריס נגד הה״ג אב״ד נ״י בהמרות עיני כבודו, כעת במקום ימריא כמתלהלה יוהז זיקים לאשמת העם אל תאבו ואל תשמעו לו, ולא תהי׳ זאת לכם לפוקה ולמכשול, ושלא לכוות בגחלתו של האב״ד נ״י הזהרו ובכבודו אל תתימרו ויהי כן ה׳ עמכם, ישפות שלות השקט בארמנותיכם, ותחזנה בציון עיניכם, ויהי נועם ה׳ עליכם. הכ״ד אוהביכם הנאמן הדורש שלומכם וטובכם. הק׳ יחזקאל פאנעט החונה פק״ב והמדינה.

כן נדפס תשובה ארוכה בענין זה בשו״ת אמרי אש (יו״ד סי׳ ב) להגאון בעל מהר״ם א״ש, וכמו כן בס׳ אבן המאיר (ח״ב) נמצא תשובה אליו בענין זה מהגאון ר׳ פאליק זצ״ל האבדק״ק סעליש יצ״ו, ועוד.

6 רבי מענדל שטערן נולד בשנת תקי״ט לאביו רבי שמואל אב״ד דראגמירעשט נכד הגה״ק רבי צבי הירש מטשארטקוב, היה תלמידו של המגיד מקאזניץ והרה״ק הרמ״מ מזלאטשוב זצ״ל, ונתקשר להרה״ק האהבת שלו׳ מקאסוב. ועיין בס׳ ימי זכרון (ח״ה) שרבו ה״אהבת שלום״ סירב לקבל קוויטלעך מבני סיגעט, באמרו שיש להם את רבם.

רבי יוסף שימש כראב״ד בבית דינו של ה״חוות דעת״ בקאליש, ומסופר שהחוות דעת קבל שם את הרבנות רק בתנאי שרבי יוסף יתקבל שם לראב״ד, בשנת תקס״ב נתמנה לראב״ד סיגעט בבית דינו של ה״קונטרס הספיקות״, עם הסתלקותו בשנת תקע״ט נבחר רבי יוסף לאב״ד שם, ומצודתו היתה פרושה במארמארש כולו, ועד שהתבטא פע״א ואמר ״מארמאראש הוא גיי ואני נטעתיו״. שימש ברבנות בסיגעט ל׳ שנה עד יום פטירתו ט׳ אדר תקצ״ד ונדפס ממנו ספר דרך אמונה.

7 רבי מענדל הנ״ל לקח כחתן לבתו את ש״ב רבי יוסף שטערן בן רבי יצחק אב״ד סטרימטעראַ בן רבי מרדכי מסעליש. ושימש ברבנות עיר סיגוט משנת ת״ר עד שנת תרי״ח לפ״ק.

המשפחה, און מיט עם איז געווען די גאנצע משפחה, און זיי זענען געווען די ראשי הקהילה, ביי זיי איז געווען א איידעם וואס איז געווען א מענטש פאר זיך, א גרויסער תלמיד חכם, ער איז געזיצן על התורה ועל העבודה, גארנישט געדארפט נאר געווען א מענטש פאר זיך, אבער צרות פאר'ן רב האט ער געקענט מאכן, און דעמאלטס איז געווען אזא ס'איז געווען א פרשה, איינער וואס האט געזאלצן דאס פלייש מיט א אנדערע מין זאך וואס ציהט ארויס דאס בלוט, נישט מיט זאלץ, עפעס א אנדערע מין מאטריאל וואס קען ארויסציהען, און דער רב ר' יוסף שטערן האט ג'פסק'נט אז בדיעבד איז דאס כשר,[8] און ער דער איידעם האט געמאכט אן איבערקערעניש אז דער רב האט ג'פסק'נט נישט גוט, און ער האט געמאכט א מחלוקה, ס'איז אויך דא תשובות אויף דעם פון אלע זייטן, אלע רבנים פון גאנץ אונגארין יעדער האט געשיקט תשובות, מ'זאל קוקן אין די תשובות ספרים פון יענע תקופה וועט מען זעהן מ'האט געשיקט תשובות קיין סיגוט,[9] די כהנא'ישע האבן ארום געשיקט מ'זאל ענטפערן צי ס'איז גוט צי נישט גוט, אזוי איז געווארן א מחלוקה אין שטאט קעגן דעם רב.

אין די זעלבע צייט האט זיך געמאכט אז ס'איז געקומען א איד צו דעם רב ר' יוסף שטערן אום יום כיפור, ער האט אים געזאגט, רבי איך בין דארשטיג, האט ער אים געענטפערט, 'נו איז מען דארשטיג, ס'איז דאך יום כיפור!', דער איד איז אויפן פלאץ צוזאם געפאלן, און ביז מ'האט גערופן הילף און מ'האט געהאלפן, האט ער אויסגעהויבט זיין נשמה און איז געשטארבן, נו דער רב האט נישט געלאזט אויספאסטן, פיקוח נפש אזא זאך, ממש מ'האט אים זייער אראפ געריסן און ס'איז געווארן א גרויסע קעגנערשאפט קעגן אים אין סיגוט.[10]

זיינע שונאים האבן אים געפיינגט אין סיגוט, למעשה איז ער פלוצלינג נפטר געווארן (ביום שושן פורים שנת תרי"ח) זיי האבן אים ממש מקצר ימים געווען.

מרן הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע

דא זענען געקומען משפחת כהנא, און זיי האבן אהער געברענגט דעם ייטב לב – שפעטער וועל מיר זעהן אז זיי האבן גאר געמאכט די מחלוקה, אבער זיי האבן געברענגט דעם ייטב לב, זיי זענען געווען צאנזער חסידים, אין סיגוט איז געווען אסאך קאסובער חסידים, און זיי האבן געזאגט אז זיי גייען ברענגען דעם ייטב לב, דער ייטב לב איז געווען רב אין דראהביטש, ער איז געווען א מחותן מיטן צאנזער רב, און ס'איז א שיינע רבנות, ער איז דאך געווען אן אייניקל פונעם ישמח משה, האבן זיי אים געברענגט קיין סיגוט, ס'איז געווען די לויה פון דעם ר' יוסף שטערן, צי אפשר עפעס א אנדערע לויה איז געווען, און דער ייטב לב איז געקומען זאגן א דרשה, און ער האט זייער באצויבערט דעם עולם וואס ער האט געזאגט ביי די לויה, און אזוי האבן זיי אים אנגענומען, זיי האבן זיך זייער צוגעכאפט צו דעם, און אזוי האבן זיי אים געברענגט אויף סיגוט.

---

8 דבמציאות "האלעווין" הנ"ל מוציא דם וציר כמו מלח ממש, והי' מסתפק הרב הנ"ל אולי הוציא את כל הדם, ועכ"פ הוי ספק, והסתמך על מה שכתוב בספר מעשה טובי' (מהרופא רבי טובי' כ"ץ, בתחילת שנות ת') ש'האלעווין' הוא מין מלח, וליתר שאת ניסה הרב בעצמו בביתו את ה'האלעווין' ומלח בו בשר, ותוך כמה דקות הוציא הבשר זיעה, ואח"כ נטף ממנו ציר ודם, כמו שיוצא אצל מליחה עם מלח כראוי, ועל סמך זאת הוציא הרב את הספק, שאף שהבשר שכבר נתבשל אין להשתמש בו, מ"מ שאר הבשר שלא נתבשל, אפשר למולחו שוב, וכן את הכלים אין צריכים להכשירם.

9 עי' שו"ת כתב סופר יו"ד סי' ל"ז, אמרי אש סי' כ"ח, דברי חיים ח"א יו"ד סי' כ"ה, טוב טעם ודעת סי' קי"א וקי"ב, שו"ת יד אלעזר סי' ע"ד, מהר"י ענויל סי' מ"ד, שואל ומשיב מהדו"ק ח"א סי' קמ"ח, ובס' חסד לאברהם.

10 עיי' בס' זכות אבות (עמ' ק"ז) שכ"ק הגה"צ רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע סיפר ששמע מפי ת"ח א' שפע"א בליל כל נדרי אחר שהרה"ק הייטב לב זי"ע גמר את התפילה נגש יהודי אחד לא' מהבעלי הוראה, והתאונן בפניו שהוא מרגיש חלישות עליו והוא צריך לאכול, והלה לא ידע איך לפסוק לו אז יען לו שיגש אל הייטב לב וישאל אותו כדת מה לעשות, ואכן נעמד בין האנשים לעבור באמירת גוט יו"ט, והאיש המתין עד שיעברו הקהל, ובתוך כך יצאה נשמתו רח"ל, ונגש הבעל הוראה להייטב לב וסיפר לו דברים כהוייתן, אמר לו הייטב לב דו ביזט א הורג נפש (והגה"ק חוסיף שאינו זוכר אם אמר בשוגג או במזיד), שקודם כל היה צריך ליתן לו כף אחת של מים פחות מכשיעור.

ועוד סיפר שהרה"ק מריזשין זי"ע שלח בשנתו האחרונה עלי אדמות לפני יוהכ"פ לשאול את הבי"ד בסאדיגורא ובראשם הרב בעל יד יהודה על הל' טריפות האם הוא צריך להתענות מחמת גודל תשות כוחו, והם פסקו שחייב להתענות, ונסתובבה השמועה שהסתלקותו ביום ג' חשון היה מחמת שהתענה אז ביוהכ"פ, וסיים הרה"ק - כמובן שזו שגגה גדולה כי היו צריכים לדעת שאם הרה"ק מריזשין שואל על עצמו, אז בוודאי שהוא פטור מלהתענות.

צום סוף למעשה זענען זיי ארוים מיט א מחלוקת קענן דעם ייטב לב, די מעשה איז געווען אז די קהילה אין סיגוט איז געווען אנגעשלאסן אין די ארטאדאקסישע קאנצעליי און פארטיי איז פעסט, און די דעלעגאטן פון סיגוט פלענן פארן יעדע שטיק צייט צו די אסיפות וואס פלענן פארקומען איז פעסט, איז געווען אמאל אז דער ראש הקהל פון די פארטיי האט אנגעהויבן צו זעהן אז עם רינט ארוים, פון די סודות פון די פארטיי רינט ארוים, מ'וועט געווואר סודות און זאכן וואס מ'האט נישט געדארפט וויסן אין די גאס, מ'איז נאכגעגאנגען ביז דער ראש פון די קאנצעליי איז געווואר געווארן אז די סודות רינט ארוים פון די דעלעגאטן פון סיגוט, דאס איז געווען פון די משפחת כהנא וואס זיי זענען געווען די דעלעגאטן פון די ארטאדאקסישע קהילה, און פון דארט איז ארוים געריסענע סודות צו די גאס פון די ארטאדאקסישע פארטיי, איז געקומען דער ראש פון די ארטאדאקסישע פארטיי צו דעם פון משפחת כהנא וואס ער איז געווען אין די פארטיי, און האט אים געזאגט אין פנים אריין, אנטשולדיגט פון דיר רינט ארוים די זאכן, און ער האט אים אזוי מיאוס מבזה געווען, און אים האט דאס זייער געבאדערט, איז ער אהיים געגאנגען און האט אויסגעשלאסן סיגוט פון די ארטאדאקסישע פארטיי, קומט אוים אז די שטאט סיגוט וואס איז געווען א הייליגע שטאט מיט א הייליגע קהילה האט זיך גאר אויסגעשלאסן פון די ארטאדאקסישע פארטיי.

וע"י בעה"ח פה ק"ק **מיהאלאוויטין** יע"א יום ג' לשבת וישלח הרכ"ו לפ"ק.

(ועל סדור התחומים נת' ניתן הקפדה)

הק' מנחם בלאאמ"ו מאיר א"ש ז"ל אבד"ק אינוואר יע"א
" שלמה נאצצריר דיין
" שמואל בר"מ מאשקאוויין דיין
הק' חיים יוסף האבר"ק מסראשקאב
" פסח אברהם כהר"מ שנעפעלר חונה פק"ק קירעמי
" נפתלי מעקמאן מלאדאמסר דיין
" שמואל שמעלקי הק' חונה פה ק"ק סוליש והגלילוה יע"א
" יוסף כסה"ו וולמן דיין דק"ק הנ"ל
" זאב וואלף שנעפנגטים אב"ד דק"ק ווערפלים והגליל
" הלל ליש טוטעש אב"ד דק"ק סיקם יע"א עם ב"ד
" אברהם יהודא הכהן שווארץ הק', פה בערנסאס יע"א
" משה לוי היימלך פאסטאק דיין
" שמואל אדי' ליכטענשטיין דיין
" יהודה בלאא"ם מ"ה כאיר א"ש רב דגליל סאבראניץ
" צבי הירש ווייס אב"ד דק"ק מ' לאפאש
" יוסף נרינוואלד חונה פה ק"ק צקעסווירין יע"א, עם בית דין
" יחזיק אהרן צבי ווייסבערגער חונה פה ק"ק מארגרעסטן והגליל
" ליבש יוליש הענה בק"ק שקביש יע"א והגליל
" יהודה ליבש אבד"ק הומנא והגליל
" אביש שפירא חונה בק"ק הנ"ל
" אהרן נריענבערג אב"ד דק"ק סיחאלאוויטין והגליל
" אשר בן להר"ר משה נ"י דיין
" משה דוד בן המנוח מו"ה בצלאל אייכנבויים דיין
" חיים חונה פה ק"ק פס"ם
" יקותיאל יהודה מישלבויים חוב"ק סינים והגלילוה
" משה נראס כ"ץ חונה פק"ק ס' ניידארף והגליל
" אברהם יצחק וו"ב חוב"ק קליץ וואדרזין והגליל
" נבריאל יעקב אב"ד דק"ק מאקאי והגליל
" חיים אברהם ארנשטין אב"ד דק"ק באדשעלר עם ב"ד
" ישראל יונה צבי האוקנבערג אב"ד דק"ק מיסא פירער והגליל
" ברוך אברהם בעדינר חונה פה ק"ק האנשאוויין והגליל
" יצחק אייזיק בריב"ב בכ"ל אב"ד דק"ק נאדיקיע והגליל
" אהרן פרידר אב"ד דק"ק טוטערסין והגלילוה
" כנימין זאב מאנליבוים האב"ד פק"ק מאסאר והגליל יע"א

הק' מנחם מענדל בחיב מו"ה יחזקאל פאנעם זצללה"ה אב"ד דק"ק רעפש יע"א
" ישעי' בסו"ה בן צוין בייעזען אב"ד דק"ק ש' פאסאק והגליל
" פינחס וויינבערגער פשוסבורג אב"ד דק"ק נעטרעפש והגליל
" מיכאל צבי יחזקאל אשפירא אב"ד דק"ק מ' ווראל עם ב"ד
" משה ראב"ד דק"ק סטקאטש
" משולם דוב דיין בק"ק סטקאטש
" שמואל צבי דיין בק"ק סטקאטש
" אברהם כ"ר דוד ז"ל דיין דק"ק סטקאטש
" יואל צבי ראטה חונה פ"ק ב' אויפאלע עם כ"ר
" חיים צבי וויגלער אבדק"ק ראצפערד והגליל

" יצחק אייזיק כהנא חונה ברייסנאוויין והגליל
" מרדכי האראוויין אבד"ק האלסי והגליל
" יחזקאל משולם סעלטר אב"ד דק"ק נירסטארע ה.ליל עם ב"ד
" זכריה שפירא חונה פה ק"ק האראנ יע"א עם ב"ד
" הצעיר ישראל אפרים פיסל בן מו"ה צבי שרייבער חופ"ק נאנאס יע"א עם ב"ד
" פינחס דוד אבד"ק בוקן
" אברהם ישעטר לייכמאנ כלאא"כ המנוח הגאון מה"ו א"ש אבד"ק ב' הוניאד והגליל
" מרדכי יודא בטה"י ישעטר ז"ל חונה פה ק"ק ענשיראראם עם ב"כ
" עזריאל אייזיק קעללער אב"ד דק"ק שאפקוטש והגליל יע"א
" צבי יהודה סג"ל אב"ד ג' כאניע והגלילוה
" תינא ניפא ס"ב אב"ד דק"ק סעפש
" יעקב בן הגאון מורה"ל אב"ד דק"ק בילקע והגליל
" יעקב יחזקאל נרינוואלד אבד"ק סרקרנא
" יעקב סענענטים אב"ק סאלנץ והגליל
" יצחק בכמ"ה יוסף משה זללה"ה פרידמאן ח"פ ק"ק באריס יע"א
" נתן נטע הלוי שווינגר אבד"ק סאראסלא והגליל עם ב"ד
" מנחם בייער הק' הצעיר ח"פ ס' אינר והגליל
" אברהם יעקב רייניץ בהרב טו"ה נתן ז"ל בגליל קאשוש
הק' שבעי' ב"ץ אבד"ק ס' סיחאי והגליל
" יעקב משה חונה פה ק"ק קראסנע והגליל
" מרדכי צבי שלמענער אבד"ק נארפאללע והגליל
" שרגא צבי סענענטים אב"ד דק"ק סענדרע
" פנחס חונה בק"ק קעגנדריש יע"א
" עמרם הק' בלום בק"ק מאדע
" עמרם ישי בלאא"ם מ' יצחק אייזיק סג"ל נ"י הרב דק"ק סטרענש והגליל מיסא ליין
" יעקב צבי קאלשמאן רב דשה וירחיש והגליל
" הצעיר מאיר זאב חיים האדסמאן בה"ם בניסין ז"ל אבד"ק שאפלוי
" נתן נטע צבי הלוי אב"ד דק"ק הודאלמאש והגליל
" פייבל וועזעל אב"ד דק"ק מאדרא והגליל
" שמואל נינו הרב דק"ק אבראהאם
" אברהם יצחק ה"ק גליק חונה פה ק"ק שאלשוונ
" שלמה סג"ל וואהרמאן דיין
" יצחק אייזיק ראשהמאן דיין

ליתן תוקף לנדניון הנ"ל בין מן הלצד הפנימים יל"ו וכן מ"י הלצד החסידים יל"ו בקבוע גם הסכמת הלצד חסידי סענדרש יל"ו הצד תלמידיהם טובים כתריהם לעטרתן. וז"ל:

כל הרבנים הנ"ל אמיתים הסה עפ"י הש"ע והשפסק ואשר לשטה שים סנהג ישרא בבנין בהכנ"ס או באיזה ניסוס וסנהג המקובל באבותינו וסדורות הראשונים והמשנה ידו על התחתונה.

הק' חיים האלבערשטאם מצאנז

העני באתי כיהודה ועזר לקרא, ליתן תוקף להודה הק' דת ישרא שיקוים ואשר לשנות ולהעשה סדרך ההורה הנסמר לנו מפעמד והר סיני וממנהג אבותינו התנאים ואמוראים הק' כמבואר לעיל בהחתימות הרבנים וכל השיסך עגם.

כ"ר הק' יצחק אייזיק מוידיטשוב

הק' עבי הירם בהרא"ם אב"ד דק"ק ליסקא יע"א

---

11 דהיינו כי החסידים במחוז מארמארש התנהגו יותר בחסידות ובפרומקייט מההיהודים שבאנגארין, ועכ"פ יותר מהאונגארישע אידן

אבער דער מהר"ם שיק האט אים געזאגט, ער זאל יא אריין גיין, און ער האט למעשה געצעגערט, האט אים דער מהר"ם שיק געזאגט אז ער וועט מתחרט זיין פארוואס ער גייט נישט אריין, שפעטער האט ער שוין געוואלט ארייגגיין און ער האט נישט געקענט, ווייל די כהנא"ישע האבן נישט געלאזט. ס'האט זיך אנגעהויבן א מלחמה אזא רייבעריי, די משפחת כהנא מיטן דעם רב דער ייטב לב.[12]

ס'איז געווען דער ראש הקהל ר' משה ארי' פריינד ער איז יא מיטגענאנגען מיטן רב, ער האט זיך יא אנגענומען פאר"ן רב – אינטערסאנט איז אז ר' משה ארי' האט לכתחילה נישט געוואלט דעם ייטב לב ווען ער איז געווארן רב, שפעטער די וואס האבן אים געוואלט פאר רב האבן זיך געקריגט מיט אים, און די וואס האבן אים נישט געוואלט פאר רב האבן זיך אנגענומען פאר אים.

דעמאלטס – דאס איז געווען בערך שנת תר"מ – איז פריי געווארן אין מונקאטש דאס רבנות – דאס איז געווען פאר רבי שלמה'לע (הגה"ק בעל שם שלמה ז"ל בנו של הגה"ק רבי אלעזר מלאנצהוט ז"ל מח"ס יודעי בינה שהיה בנו של הגה"ק הרבי ר' צבי אלימלך מדינוב בעל בני יששכר ז"ל) איז געווארן רב אין מונקאטש, ער איז דעמאלטס געווען רב אין סטריזשוב (שימש שם ברבנות כ"ה שנה) – מונקאטש איז דאך געווען א חסידישע קהילה, זענען זיי געקומען מיט א קאנסוס (כתב רבנות) צום ייטב לב. אבער ער האט זיי אפגעזאגט, האבן זיי ווייטער געשיקט 'שלוח שרים רבים ונכבדים' מיט א קאנסוס, און ער האט נישט געצויגן, האבן זיי געזאגט, 'רבי, די גאנצע שטאט ווארט דעם רבי'ן', האט דער ייטב לב געענטפערט, 'אויב אזוי, וויים איך שוין נישט צו גיין'. און ער האט זיי מסביר געווען, 'וועז איך בין געקומען קיין סיגוט, האבן מיך די כהנא"ישע געברענגט, און רבי משה ארי' (פריינד זצ"ל, הראה"ק דק"ק סיגוט) איז מיר געווען א קענגער, און איז אפילו נישט געקומען שלום געבן, שפעטער האט זיך דאס איבערגעדרייט, רבי משה ארי' איז מיר געווארן א גוטער פריינד, און די כהנא"ישע זענען מיר קעגענער"ס, יעצט אז מ'זאגט אז די גאנצע שטאט ווארט מיך אפ, אויב אזוי ווער וועט מיך בלייבן א גוטער פריינד...'.

בקיצור, אזוי האט אויסגעבראכן א מחלוקה און זיי די משפחה האבן זיך געטומלט רודפ"ן דעם ייטב לב, דער ייטב לב האט געוואלט איינפירן זאכן און מ'האט נישט געקענט, דער ייטב לב האט געדופן א ענערגיאל פארזאמלונג, און מ'האט געדופן אזוי – טאקע דא איז ביהמ"ד – א ענערגיאל פארזאמלונג די גאנצע שטאט אז ער וויל צוריק אנשליסן סיגוט אין די ארטאדאקסישע קהילה, אינמיטן די ענערגיאל פארזאמלונג האבן די חברה די שקצים באשטעלט די פייער לעשער זאל אנקומען, זענען אנגעקומען די פייער לעשער און זיי האבן צושטערט די גאנצע אסיפה, אריינגעשטורעמט און איבער געדרייט, – ס'איז שוין דעמאלטס געווען די אלע שקצעריין... וואס האבן געוואוסט די אלע חכמות און די אלע חוצפה'דיגע זאכן... – דער ייטב לב איז ארויס געגאנגען און געווייגט 'כ'האב מיך דאס דערלעבט אויפ דער עלטער אז איך קען נישט איינפירן וואס איך וויל איינפירן לטובת הקהלה'.[13]

און טאקע בחייו האט ער דאס נישט געקענט אדורך פירן, אבער ער האט געלאזט צוואה אז דער קדושת יו"ט זאל זיכער מאכן אז די שטאט סיגוט זאל ווערן צוריק אנגעשלאסן אין די ארטאדאקסישע פארטיי. און מ'האט אויסגערופן ביי די לויה אז מ'גייט פארלייגען די צוואה, און ביי די צוואה האט ער געשריבן אז ער נעמט אויפ דעם

שבכמחוזות אויבערלאנד, וע"כ חשש שאין ההנהגות והתקנות שוות לכל, והיא חומרא דאתי לידי קולא כנ"ל.

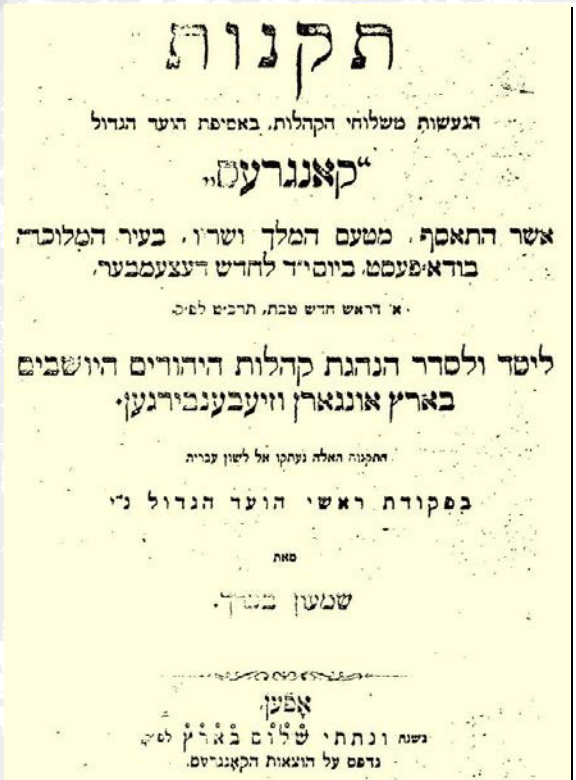
12 ידוע המליצה שאמר הייטב לב על זה, כי בהיותו בסיגעט סבל ממשפחת "כהנים" ובאיהעל סבל ממשפחה אחת שש אביהם היה "אהרן", ואמר בדרך צחות, שברש"י בפר' אמור מבאר בכל הלשונות של הכהנים בני אהרן, שאחד מהם מיותר, ואמר הייט"ל שבאוהעל הי' מיותר לי ה"בני אהרן" ובסיגעט מיותר לי ה"כהנים".

13 מרן הייטב לב עשה פעולות שגם קהילתו עיר ואם בישראל סיגעט יכנס בברית הארטאדאקסן כשאר קהילות קודש, אבל לא עלתה בידו, כי כבר היו אז כמה פושעים ומחללי שבתות שעמדו לשטן לו, וגם כמה אנשים וחסידים שונים תושבי העיר אשר התנגדו לזה מטעמים ונגיעות שונות, בשנתו האחרונה עלי אדמות עשה במסי"פ כמה אסיפות להקהיל את הקהל לקבל את התקנות, אבל הפריצים עזי הפנים התחצפו נגדו, ועשו להם תקנות אחרות אשר הם נגד התוה"ק, והי' להייטב לב עגמות נפש וצער גדול, וקודם פטירתו לקח את השטאטוטן (תקנות) שנעשו ע"פ פקודתו והוסיף עליהם בכתב יד קדשו לבקש שיקבלו כולם את השטאטוטן ויכנסו לברית הארטאדאקסין וז"ל: השטאטוטן אשר יוצע לפניכם המה עשוים ע"י עושי רצוני לפי דעתי ועצתי כי נכונים באמת וישר, וכל איש אשר יראת ד' נוגע ללבו יכתוב ידו ויסתפח להשטאטוטן אלו כי המה חיל וחומה נשגבה לכלל ישראל ועירינו בפרט, ע"כ אחי וידידי נא ונא בל תעשו אגודות אגודות ומחלוקת, רק כולכם בפה אחד כאיש אחד תקבלו באהבה את השטאטוטן אלו שנתקנו כפי רצוני והתמתי שמי עליהם, אוהבכם הנאמן יקותיאל יודא טייטלבוים.

טעטשער רב דעם קדושת יו"ט פאר רב, און אז מ'זאל זיך אנשליסן אין די קאנצעליי.

דאם אנשליסן אין די קאנצעליי איז מ'קוקט עם היינט אן אזוי אינטערסאנט, דאם איז געווען אזוי ווי א רעגירונג'ס קאנטראלירטע זאך, דאם איז נישט געווען סתם אזוי, דאם היימט, קהל האט געדארפט מאכן א געזעראל פארזאמלונג און מ'זאל עם באשטעטיגן, דאם איז געווען רעגירונג'ס קאנטראלירט אזוי מיט שטאטוטן. האט מען אינגעגעבן אז די לויה איז געווען די גרעסטע פארזאמלונג, און דארט האט זיך קיינער נישט געטרויעט צו זאגן עפעס ביי די לויה, במילא האט מען אינגעגעבן אז ס'איז געווען דארט א גרעסטע פארזאמלונג און אזוי האט מען זיך טאקע אנגעשלאסן.[14]

*

תקנות

הנעשות משלוחי הקהלות, באסיפת הציר הגדול

"קאנגרעס"

אשר התאסף, מטעם המלך וישרון, בעיר המלוכה

בודאפעסט, ביום י"ד לחדש העצעמבער,

א' דראש חדש טבת, תרכ"ם לפ"ק.

ליסד ולסדר הנהגת קהלות היהודים היושבים

בארץ אונגארן וזיעבענבירגען.

התקנות האלה נעתקו אל לשון עבריה

בפקודת ראשי הועד הגדול נ"י

פאת

שמשון בענדר.

אפֿען

נשנה ונתתי שלום באָרץ וגו'

נדפס על הוצאות הקאָנגרעס.

דער זיידע ז"ל דער ייטב לב איז געווען פון די ערשטע רבי'ם וואס האט געפירט א ישיבה, מ'זאגט אז דער ייטב לב האט געהאט אן איידעם דער גארליצער רב, ער איז געווען א קינד פונעם הייליגן דברי חיים, ער האט אמאל געזאגט פארן זיידן, פארן שווער זיינעם, 'דער שווער לאזט זיך אראפ צו בחורים', ער האט זיי גערופן די יונגעלעך, ער לאזט זיך אראפ, ער רעדט צו בחורים, 'זעץ דער שווער זאל זיך אפלאזן פון די יונגעלעך, וואלט דאך דער שווער צוגעקומען צו הויכע מדריגות', אזוי האט ער אים געזאגט, דער שווער וואלט געקענט צוקומען צו הויכע מדריגות, ער האט געזעהן לויט זיין קדושה, לויט זיין עבודה, האט אים דער זיידע געזאגט, ער איז מוותר אויף די מדריגות אבער ער איז נישט מוותר אויף הרבצת תורה לרבים.[15]

---

14 אחר פטירת הייטב לב ז"ע ביום ו' אלול תרמ"ג, כאשר עבר הנהגת העיר לידי בנו מרן הקדושת יו"ט, מילא את רצונו של אביו הק' שציוה לפני הסתלקותו, ושלח תיכף את השטאטוטן להממשלה להודיע כי נתקבלו שטאטוטן אלו בעיר סיגעט ונכנסו לחבורת הארטהאדאקסין כשאר ערי וקהילות אונגארן, וביקשו את הממשלה לאשר את התקנות וליתן להם תוקף עפ"י חוקי הממשלה, ראש הלשכה ר' יצחק רייך ז"ל תמך בכל כחו את מרן הקדיו"ט, ואף נסע לשבת שירה להסתופף בצל מרן הקדיו"ט.

ואז בעת עריכת השלחן אמר הקדיו"ט פי' על הפסוק התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, אמר דמלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא, ומדרך המלכות כשעושים איזה חק או חותם המלך את שמו על החוק ואחר כמה שבועות יוצא החוק החדש בפועל ומחייב את כולם לציית לזה, משום שלוקח קצת זמן עד שמגיע לכל הפקידים, אבל מאת המלך יוצא החק הרבה זמן טרם שיוצא החוק לפועל, וכמו"כ בדינא דמלכותא שאנו צריכים רחמי ה' שהשי"ת יעזור לנו שנשא חן וחסד בעיני המלוכה שיסכימו ויחתמו את הבקשה ששלחנו להם, ואף שעדיין לא נדע את דבר המלוכה בענין זה אבל ישועת ה' כהרף עין והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ישלח לנו עזרו מקודש עוד היום, אף על פי שהדבר לא יגיע לנו רק בעוד זמן מרובה, וזהו פי' הפסוק התיצבו וראו את ישועת ה' שיהי' לנו כאשר יגיע לנו כתב הממשלה בעוד זמן מרובה, אשר יעשה לכם היו"ם, אבל את הישועה יעשה לנו עוד היום, רק אנו צריכים לחכות זמן עד שנראה את הישועה שעשה לנו השי"ת.

והנה כאשר גזר כן הי' וביום שביעי של פסח שקורין בו את הפסוק התיצבו וראו את ישועת ה' וגו', הגיע הידיעה מהממשלה שנתקבלה הצעת הקהילה בסיגעט לטובה לצדו של מרן הקדושת יו"ט ז"ע

[ועי' בשו"ת דברי יואל (סי' קפ"ד) במכתבי קודש של מרן הגה"ק הקדושת יו"ט ז"ל בענין זה, ועי' שם עוד בס' נ"ט אות ז' ד"ה אמנם, ועי' באבני שוהם לכ"ו אב (עמ' קי"ט-ק"כ) מה שדיבר בקדשו מרן רביה"ק בעל ברך משה בענין זה].

15 ונעתיק מתוך דברות קודש שהשמיע מרן רבינו הגה"ק שליט"א למרביצי תורה מכל סניפי ישיבה"ק מוצש"ק פ' ויגש תשפ"ג לפ"ק:

"דער זיידע ז"ל דער ייטב לב האט געפירט א ישיבה, ער אלייניס האט געלערנט מיט בחורים, מיט עלטערע בחורים און מיט יונגערע בחורים, עס איז נישט געווען אזוי ווי היינט קיין ישיבות קטנות, מ'איז שוין אריין געקומען ביי די דרייצן יאר, דעמאלטס איז מען שוין אריין געקומען אין די ישיבה, ער האט געהאט יונגערע בחורים און ער האט געהאט עלטערע

*

אין יענע תקופה איז ארום געדרייט אן אינטערגאנגן, א מחלה, – די לעצטע צוויי יאר מוטשעט זיך די וועלט מיט די מחלה וואם גייט ארום, – אין יענע צייטן איז אויך געווען א מחלה וואם איז ארום געגאנגען, האט דער ייטב לב געזאגט הושענא רבא ביי די דרשה, 'הושע נא נפש מבהלה', אז מ'וועט קוקן אויף מיין צורה וועט מען געראטעוועט ווערן פון די קראנקייט וואם גייט ארום די מגיפה, אזוי ווייט אז די צייטונגען האבן געדרוקט די צורה פונעם ייטב לב אויפן דעקל פונעם צייטונג... ווען דער ייטב לב איז אהיים געקומען פון די דרשה האט מען אים איבער געפרעגט, אזא זאך האט דער רב געזאגט? מ'זאל קוקן אויף זיין צורה וועט מען קענען אויסגעהיילט ווערן פון די מחלה... האט ער געזאגט, 'אזוי האב איך געזאגט?' – ער האט אליין נישט געוואוסט אז ער אליינם האט דאם געזאגט – אזוי האב איך געזאגט?, האט ער געזאגט 'נו שוין, נער בלייבט נער אזן מקח בלייבט מקח, אז איך האב געזאגט אזוי וועט אזוי זיין'....

*

אין ייטב פנים (מאמר אבני זכרון אות ל"א) איז דא א תורה וואם ער האט געזאגט ראש השנה נאך אלם רב אין גארליין, אז עם איז געווען א מגיפה אזן ער איז ניצול געווארן.[16]

כ'האב אבער געהערט פון ר' אברהם וועריצבערגער ע"ה וואם ער האט דאם געהערט פון זיין שוועי,[17] אז ווען ער איז געווען אין סיגעט אויף ראש השנה איז געקומען א איד פון גארליין קיין סיגעט, יענער איז שוין געווען אן עלטערער איד, האט יענער דערציילט אז ער איז אמאל אהיימגעקומען שפעט אויפדערנאכט אין שטאט, אזן ער האט געדארפט אריבערגיין דעם בית החיים, האט ער ארויסגעהערט קולות פון בית החיים, האט ער זיך זייער דערשראקן, ער האט אבער געמוזט אריבערגיין, ווען ער איז געקומען נענטער האט ער דערקענט די שטימע פונעם רב, דער ייטב לב וועלכער איז דארט געווען רב, ס'איז אים געווען זייער אויפפאלענד, ווען ער איז געקומען נענטער האט ער באגעגענט דעם ייטב לב, ער האט געזהן ווי ער

בחורים, ער האט זיך זייער אפגעגעבן מיט די ישיבה, ער האט זיך אפגעגעבן בגשמיות וברוחניות.

ער האט אמאל געזאגט, די אלע יארן וואם ער האט געפירט א ישיבה האט נישט פאסירט אז א בחור אין די ישיבה זאל אוועק גיין פון דעם עולם, היינט פארשטייט מען דאס נישט אזוי ווייט, אבער אינדערהיים ס'איז נישט געווען די מעדעצינען, עס איז געווען גאנץ אנדערש, איז געווען שרעקליך, א פארקילונג האט געברענגט א ערגערע - א לונגען אנצינדונג, ס'איז געווען געפערליך, דער ייטב לב האט זיך אויפגעטוהן אז אין אלע יארן איז קיין בחור נישט נעדר געווארן פונעם עולם, עס איז זייער א גרויסע זאך. וואס איז געווען? ער האט געהאט א גרויסן מעדעצינישע שטאב וואס האט אזוי אכטונג געגעבן? ניין, ער האט אכטונג געגעבן, ער האט מתפלל געווען, און אפילו ס'איז געווען אמאל א שווערערע צרה, איז געווען רבים צריכים לו, אזוי ווי ער האט זיך אפגעגעבן מיט די ישיבה, ער האט מרביץ תורה געווען, עד כדי כך, ער האט געזאגט אז ער וועט זיך נישט שעמען מיט די תלמידים נישט אויף דער וועלט און נישט אויף יענער וועלט, און ער האט געהייסן אויפשרייבן אויף די מציבה 'העמיד תלמידים הגונים וישרים', דאס האט ער געהייסן אויפשרייבן אויף די מציבה ווייל דאס איז געווען פרי עמלו, ער האט זיך מיט דעם שטאלצירט, ער האט זיך אויפגעטוהן.

דאס איז געווען אומנות אבותינו הק', דער ייטב לב האט אזוי אראפ געלייגט אזא כח הקדושה, מרביץ תורה צו זיין פאר אידישע קינדער, פאר בחורים, און מתפלל זיין פאר אידישע קינדער, ואחריו נאכ'ן הסתלקות פונעם ייטב לב, דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט איבער געמומען די ישיבה, און ער האט געפירט די ישיבה די אלע יארן, פארגעלערנט שיעורים, פארהערט, אכטונג געגעבן אויף די תלמידים. דער קדושת יו"ט איז געווען אן אנדערער מין מהות ווי דער ייטב לב, דער ייטב לב איז געווען מער א צוגלאזענער, א פריינטליכער, ער האט געקענט שמועסן מיט א בחור, דער קדושת יו"ט איז געווען אינגאנצן אנדערש, ער איז געווען אזוי מער מידת גבורה, מיט א שטערנגקייט, מיט א פחד".

---

16 עיין שם שמאריך בענין שהקב"ה מטיב עם ברואיו בזכות מה שעתידים להטיב מעשיהם והקב"ה מצרף לזכותם גם מה שעתידים לעשות מצוות ומעש"ט, עיי"ש באריכות, ומסיים שם בזה"ל: "דרוש זה אמרתי בארליין בראש השנה אחר שנה שהיתה בו מגיפה ר"ל, ובחמלת ה' נצלנו, נודה לאלקינו שהחיינו וקיימנו הוא עשנו ולו אנחנו", עכ"ל.

17 בתוך אחת השיחים סיפור מרן שליט"א עוד מובא מהרה"ח ר' אברהם ווערצבערגער ז"ל, ומקודם הקדים לסדר את סדר היחוס של משפ' ווערצבערגער שהתחתנו בתוך המשפחה כמה וכמה פעמים, ולחיבת הענין נעתיק לשונו: "ר' אברהם ווערצבערגער האט מיר נאך פארציילט פון איינעם פון זיי אין די משפחה - דאכט'זיך מיר פון זיין שוועי - ווייל ביי זיי איז געווען אזוי אינטערעסאנט, זיי זענען געווען דריי ברודער, קינדער פון ר' שלמה אינטערדאמער, ס'איז געווען ר' בנציון (הרה"ח רבי בנציון ווערצבערגער ע"ה שו"ב מעיר סטרימבא יצ"ו) און ר' דוד יצחק (הרה"ח רבי דוד יצחק ווערצבערגער ע"ה שו"ב מעיר טעפש יצ"ו) ביידע זענען געווען תלמידים פון זיידן דער ייטב לב, און דער אינגערער ברודער ר' אהרן (הרה"ח רבי אהרן ווערצבערגער ע"ה שו"ב מעיר קלויזשבורג יצ"ו) איז דער ר' אברהם איז געווען א זון פון אינגערן ברודער ר' אהרן וואס ער איז געווען א איידעם ביים ברודער ביי ר' דוד יצחק, און ר' אברהם אליין איז געווען אן אייד עם ביים עלטערן פון די ברודער ר' בנציון, אזוי אינטערעסאנט איז אויסגעקומען אז די דריי ברודער איז איינער זיין טאטע, איינער זיין זיידע, און איינער זיין שוועי..., על כל פנים האט ער דערציילט", וכו'.

איז מקיף דעם בית החיים איינער אליין אינמיטן די נאכט, און ער האט איהם דערזעהן האט ער אים געזאגט "כאפ זיך אהן אין מיין גארטל און ס'וועט דיר גארנישט פאסירן".

דער ייטב לב איז ארומגעגאנגען דעם בית החיים מיטן שטעקן און ער האט געשריגן (דער ייטב לב האט גערעדט מיט א שטארקן גאליציאנער ר"ש) 'ארוים פון מיין שטאט! ארוים פון מיין שטאט!', און דער איד איז מיטגעגאנגען ארום דעם בית החיים.

ווען ער האט געענדיגט אפאר מאל אזוי מקיף זיין דעם בית החיים האט ער איהם געזאגט 'דאם וואם דו האסט יעצט געזעהן, השמר והזהר אז דו זאלסט דאם וויטער דערציילן, זאלסט וויסן ס'איז בנפשך'.

האט דער איד דערציילט אז ער האט מורא געהאט צו דערציילן די מעשה, דער רבי האט איהם געווארענט, נאר יעצט אז ער איז שוין אן אלטער איד, און ער זעהט אז ער וועט שוין נישט זיין לאנג אויף דעם עולם, האט ער שוין נישט קיין מורא צו דערציילן יעצט די מעשה וואם ער האט מיטגעלעבט.

אויף דעם איז דא א תורה אין ייטב פנים, דאם איז געווען אין די תקופה פון די מגיפה.

מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע

דער ייטב לב האט געהאט אפאר קינדער, דער קדושת יו"ט איז געווען דער צווייטער זוהן, און דער יונגסטער זוהן איז געווען רבי משה יוסף פון אוהעל, רבי משה יוסף איז געווען א פריינטליכער מענטש, זייער א געשמאקער מענטש, גוט צו יעדן, געשמועסט מיט יעדן, דער קדושת יו"ט וואם איז געווען עלטער ער איז געווען זייער אן ערנסטער מענטש, מער א שטילער און א צוריק געצויגענער פאר זיך, זייער אן ערנסטער, ער האט נישט געמאכט קיין וועזטלעך, אינגאנצן אנדערש ווי דער ייטב לב איז געווען, פאר וועז דער ייטב לב איז נסתלק געווארן האט ער געזאגט אז ער וויל דער קדושת יו"ט זאל איבער נעמען דאם רבנות אין סיגוט.

די כהנא'ישע משפחה האבן געוואלט אז רבי משה יוסף זאל איבער נעמען, פשוט זיי זענען געווען צאנזער חסידים, און רבי משה יוסף איז געווען אן אייידעם ביי רבי דוד'ל קשאנובער, איז ער געווען א צאנזער אייניקל, וועז ער פלעגט צו קומען קיין סיגוט איז ער גוט געווען מיט אלע ראשי הקהילה מיט די גאנצע שטאט, יעדער האט אים געקענט. דער ייטב לב האט אבער נישט אזוי געוואלט, ער האט געזאגט איך וויל דער קדושת יו"ט זאל זיין רב, און רבי משה ארי' דער ראש הקהל האט זיך זייער שטארק איינגע'טענה'ט מיט אים זעקס חדשים פאר דעם ייטב לב'ס פטירה – ער איז געווען געזונט און שטארק ביז זעקס חדשים פאר זיין פטירה, ער איז אוועק אום ו' אלול תרמ"ג, און אין יענעם יאר ווינטער איז נאך דא א כתב יד פון א בחור וואם איז געווען אין ישיבה, וואו ער שרייבט 'והקשה האדמו"ר', 'ותירץ האדמו"ר', 'ואמר האדמו"ר', וויל דעמאלטם איז ער נאך אנגעגאנגען מיט א פרישקייט, ער האט נאך פארגעלערנט אין ישיבה, הערשט פסח האט ער אנגעהויבן פילן א שוואכקייט און ס'איז געקומען א דאקטער וואם האט אים געזאגט אז ער האט נאך זעקס חדשים און אזוי איז טאקע געווען, ו' אלול איז זיין יארצייט. – און ער האט אים נאכאמאל אנגעזאגט אז מ'זאל נעמען דעם קדושת יו"ט פאר ממלא מקום, ער האט געזאגט, 'אז מ'וועט נעמען דעם קדושת יו"ט פאר ממלא מקום, וועט סיגוט זיין סיגוט און אונגארן וועט זיין אונגארן', מ'האט עם נישט דעמאלטם פארשטאנען, דער קדושת יו"ט איז געווען א שטילער מענטש, אן ערנסטער מענטש אבער זייער א צוריק געצויגענער, אז ער וועט זיין רב וועט סיגוט זיין סיגוט? אונגארן וועט זיין אונגארן? שפעטער האט מען עם שוין זייער גוט פארשטאנען.

דער קדושת יו"ט איז געווען רב אין טעטש, א קליין שטעטל, און ס'איז אים גוט געווען דארט. דער קדושת יו"ט פאר זיך האט געהאלטן אז ער איז נישט מסוגל צו פירן אזא גרויסע שטאט. האט אים דער ייטב לב איהם געזאגט 'וען דו וועסט מיך דארפן וועל איך דיר קומען צו הילף'.

דער קדושת יו"ט פאר"ן הסתלקות האט דערציילט די מעשה, און האט געזאגט 'אזוי איז טאקע געווען, וען כ'האב איהם געדארפט איז ער מיר געשטאנען צו הילף', ס'איז אמאך מאל אויסגעקומען אז כ'האב מיך געשפארט מיט רבנים איבער פארשידענע ענינים, און כ'האב מיך איינגעהאלטן איך זאל זיי נישט זאגן 'וואם שפארט איר זיך מיט מיר? דער טאטע שטייט דאך דא און זאגט אז איך בין געערבט', אזוי האט דער קדושת יו"ט געזאגט פארץ הסתלקות.

*

דער קדושת יו"ט האט איבער געזומען דאם רבנות מיט א מורא'דיגע שארפקייט און שטארקייט, גאנץ אונגארן האט

זיך געשאקלט, די ערשטע זאך האט מען צוריק געשטעלט די קהילה פון די שוהל דא אין די ארטאדאקסישע קאנצעלייי, און ער פלעגט צו פארן קיין פעסט אויף די אסיפות פון די קאנצעלייי, צו די מיטונג'ס וואס מ'פלעגט צו מאכן, יעדע האלבע יאר צי יעדע יאר, פלעגט ער צו פארן מיט אלע ארטאדאקסישע קהילות, ס'איז נישט געווען אזא זאך א אסיפה אהן דעם סיגוטער רב, דער סיגוטער רב איז געקומען און אלעם איז געגאנגן מיטן גרעסטן דרך ארץ, דער קדושת יו"ט איז געווארן דער גרעסטער רבי פון אונגארין, פון איבעראל איז מען געקומען צו פארן אים.

און אוודאי אזוי ווי ס'האט נישט געשמעקט פאר אסאך אז ער איז געווארן רב, איז געווארן א מחלוקה, און די משפחת כהנא האבן זיך אפגעטיילט און זיי האבן זיך געעפנט אן אייגענע נייע קהילה מיט א אייגענעם שוחט, נאך א קהילה אין סיגוט, און די קהילה איז געווארן געאסר"ט פון אלע גדולי הדור פון איבעראל, און ס'איז געווארן זייער א שווערע ביטערע מחלוקה.[18]

*

ווען מ'וועט אריין גיין דא אין סיגוט אינעם בית החיים וועט מען זעהן אז ס'איז דא צוויי טיהרן, ס'איז דא די פשוטע טויער פון בית החיים וואס מ'גייט אריין, דארטן קומט מען אריין אין די טהרה שטיבל, און פון די טהרה שטיבל איז דא אפאר אוהלים, דער אוהל פונעם קונטרס הספיקות מיט אסאך גדולים וואס זענען געווען רבנים אין סיגוט, דאס איז ביי איין טיהר, און אין די אנדערע זייט בית החיים איז דא א נייע אויבן אהן, דארט ליגט דער ייטב לב דער קדושת יו"ט מיטן עצי חיים, די מציבות זענען אנדערש אויסגעשטעלט, אזוי ווי א פרישער אויבן אהן, ווייל ווען זיי האבן זיך אפגעטיילט האט מען געעפנט די צווייטע חלק בית החיים, ווי איינער זאגט, אונז האבן מיר נישט קיין שייכות מיט ענק, אונז ליגן מיר עקסטער.

דער טאטע ז"ל האט אמאל געזאגט, כ'האב אים געפרעגט צי ער איז צוגעגאנגען צום קונטרס הספיקות וועז ער איז געווען אין סיגוט, צי ער האט געלייגט א קוויטל ביי אלע צדיקים פון סיגוט, האט ער געזאגט, אין מיין לעבן האב איך נאכנישט אריין געטרעטן אין די אנדערע זייט בית החיים אין סיגוט.

*

דער קדושת יו"ט פלעגט צו פארן קיין פעסט צו די אסיפות הרבנים ביי די קאנצעלייי, איז געווען אמאל וועז ער איז געפארן קיין פעסט, און רבי יהודה גרינוואלד איז אויך דארט געווען, ער איז געקומען פון סאטמאר אוים, און דער גרויסוואַרדיינ'ער רב רבי משה הערש פוקם (מוח"ס שו"ת יד רמ"ה) איז אויך געווען, און ס'איז געווען ראש חודש, און דער זיידע דער קדושת יו"ט האט געמאכט א סעודת ראש חודש ביי זיך אין שטוב, און ס'איז ארויף געקומען צו אים די צוויי רבנים דער סאטמאר רב רבי יהודה גרינוואלד און דער גרויסוואַרדיינער רב, זיי זענען געזיצן ביי אים ביים טיש, דער זיידע האט געגעסן און נאך וואס ער האט געעסן דיגט

---

18 ידוע דכאשר נתמנה מרן הקדושת יו"ט לכהן פאר בתור אב"ד סיגוט, רצה לצרף את העיר סיגעט לקהל הארטאדאקסן שבמדינת אונגארין, ומקצת אנשים התנגדו לזה, והם נפרדו משאר הקהילה, ואליהם נתחברו גם איזה כת של חסידים ובראשם משפחה אחת עשירה שהיו מתקיפי העיר ואימתם היתה מוטלת על הבריות, כי רבים מאנשי העיר התפרנסו ממסחריהם, והם נתקנאו ברבנותו של מרן הקדיו"ט, ופרשו עצמם מן הציבור מקהילת הארטה', וכדי שלא יעלה עליהם חמת גדולי הדור לא רצו להקרות בשם "שטאטוסקווא", ע"כ קראו את עצמם בשם בדו "זעלבסטשטעדיגע ספרדים", ודמו שכך לא יעלה עליהם חמת גדולי הדור, והביאו להם שוחט בפני עצמם, ועי"ז הבערה ללהב יצאה ופרצה מריבה בתוך העיר ובכל המדינה.

מרן הקדיו"ט חגר את מתניו והוציא חרב מתערה ללחום מלחמתה של תורה, ואסר את השוחט שלהם והוציא פס"ד ששחיטתו אסורה ודינו כנבילה וטריפה, דמאחר שהתפרדו מקהל היראים ומתנגדים לתקנות שומרי הדת, דינם כדין כל קהלות השטאטוסקווא שנאסרו מכל גדולי הדור הקודם, וכתב לכל רבני וגדולי אונגארין, ובירר את דבריו ואת טעמו, וכולם עמדו לימינו לחזק את ידיו במערכת ה', אחד מזקני גדולי הדור מתלמידי מרן החת"ס הגאון ר' חיים צבי מאנהיימער זצ"ל אבד"ק אונגוואר, יצא בכתב חריף לאסור את השוחט, ואחריו נצטרפו כל גדולי הדור מאונגארין וגאליציע בראשם גדולי תלמידי חת"ס והדברי חיים זי"ע, וכולם הריצו את מכתביהם לעמוד לימין צדקו של הקדיו"ט לאסור את הקהילה החדשה, בעיקר עשה רושם אדיר מכתבו החריף של הגה"ק רבי יהושע מבעלוא זי"ע שעורר את ראשי הקהל בסיגעט לעמוד לימין הקדיו"ט במלחמתו, ויעשו כל פעולות נגד הספרדים, וכל הענין נגע מאד ללבו הטהור, והרבה מגדולי רבני אונגארין מביאים את דבריו במכתביהם.

ואחרי מחלוקות רבות נתרצו הצדדים ללכת לבית דין זבל"א, והמכריע הי' הגה"ק רבי ברוך ז"ל אבד"ק גארלין, והגאון הערך ש"י היה מהבוררים מצד בני הקהילה, והגאון ר' פייוויל שרייבר מבראדשין היה מהבוררים מהצד שכנגד. ואחר שהגה"ק מגארלין פסק לטובת מרן הקדושת יו"ט שיכול לצרף את בני הקהילה לכלל הארטאדאקסן, הוציא הגאון ר' פייוויל קונטרס 'אוהב משפט' נגד הפסק דין של הגה"ק מגארלין, וכנגדו הוציא הגאון בעל ערך ש"י קונטרס בשם 'עין משפט' שבו סתר את כל דברי הקונטרס 'אוהב משפט', וקונטרס זה עשה אז רושם גדול בעולם התורה.

האט ער האט אוועק געריקט דעם טעלער, און רבי יהודה גרינוואלד האט געזומען א גאפל און געזומען שיריים, זאגט אים דער גראסוואדיינער רב, סאטמאר רב, זענט איר א חסיד דעמאלטם נעמט מען מיט די הענט, זענט איר נישט קיין חסיד פארוואס נעמט איר שיריים, אזוי האט ער אים געזאגט, האט זיך אנגערופן דער זיידע, גראסוואדיינער רב איך וועל אייך זאגן, פארוואס נעמט א חסיד שיריים מיט די הענט, פארוואס האט נישט געפאסט צו נעמען א גאפל און נעמען שיריים און עסן ווי א מענטש, נאר וואס דען, ווילאנג ער וועט נעמען א גאפל וועט דאך קומען א צווייטער חסיד און ער וועט אים אויסכאפן, מ'קען נישט אזוי, אבער דער סאטמאר רב האט נישט מורא געהאט אז דער גראסוואדיינער רב וועט אים אויסכאפן, במילא האט ער געקענט נעמען א גאפל...

*

שפעטער האט זיך אנגעהויבן שפעטער א פרשה, אז מיטן שבט סופר איז געווען א שטארקער ריס, לאמיר עם רופן א מחלוקה, א גרויסער סכסוך איז געווען, פרעשבורג איז דאך נענטער צו דייטשלאנד, דארט איז מען שוין געווען אין יענע צייטן מער מאדערן,[19] די בעלי בתים זיכער, די בחורים אין פרעשבורג – בימים ההם – איז שוין געווען צווישן זיי אהן בערד.

פרעשבורג האט באקומען פון די עסטרייכישע רעגירונג, אז ס'איז אנערקענט געווארן ווי א הויך–שול (קאלעדזש), אז ווער ס'איז געגאנגען אין די ישיבה איז געווען פריי פון צו דינען אין מיליטער, אין קיין שום ישיבה איז עס נישט געווען.[20]

זענען געפארן בחורים לערנען פון אינטערלאנד קיין פרעשבורג און זיי זענען שוואכער געווארן, דאם איז געווען מזרח אונגארן, און דאם איז געווען מערב אונגארן.

הכלל, ס'איז געווען ממש ווי צוויי מדינות, דער קדושת יו"ט האט געווואוינט און געפירט אויף די זייט, און דער שבט סופר האט אנגעפירט אין די צווייטע זייט, און ס'האט געשאדט פאר בחורים וואס זענען געגאנגען פון דא אהין, ממילא האט ער געפירט א מלחמה מ'זאל נישט גיין לערנען קיין פרעשבורג.[21]

---

19 עיין בס' זכרון למשה (מכתב כא) שמביא מכתב מהגה"צ מלאפאשא, שהישמח משה רצה שנכדו הייטב לב ילך ללמוד בישיבת החתם סופר והוא לא רצה מחמת שינוי המלבושים של שני המדינות, ולבסוף התחרט על זה.

20 ויש לציין מה שמובא בדרשות חת"ס (ח"א בהג"ה) שעוד בימי החת"ס בשנת תקצ"ג לערך כאשר נלכדו צעירי ישראל לצבא הופיע החת"ס פתאום בבית המדרש בהיותו מצטער על כך, וקרא בקול: איך האלטס ניכט מעהר אויס... ואמר, מה לו לאב שהגלה את בניו, ומה חסר לו, אשרי למלך שמקלסין אותו בביתו כך, מכל שכן בגלות בעיני ושעבוד, אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, אוזן איז וועי... וגעה בבכיה בדברי מוסר, עיי"ש.

אמנם בזמנו של רבינו ה'כתב סופר' השיגה ישיבת פרעשבורג שתלמידי הישיבה נפטרו משירות צבאי זאת לאחר שהוכרה הישיבה בצורה רשמית בשנת תרי"ט ע"י השלטונות בבית ספר גבוה לרבנות [אפנטליכע ראבינער הויכשולע], והכת"ס השקיע כוחות גדולים עד שהרוזן לאו טהון - מיניסטער ההשכלה, הוציא אישור זה על סמך הוראה מאת המלך, קבלת הפטור הותנתה בכך שלמדו בישיבה שש שנים וקיבלו תעודה.

ולרגל זו דרש הכת"ס דברי הודאה בשבת שקלים ר"ח אדר שבה הביע שבח והודאה להשי"ת ולהבדיל למלך על החסד הזה באומרו: ברוך מלכנו החסיד האדיר הבא בשם ה', כי אנו מאמינים כי אין המלך נבחר ע"י בני אדם אלא מאת ה', ואנו צריכים לכבדו ולשמור פקודתו, כי כבודו הוא כבודו של מלך עליון, וראוי לתאחז בשמותיו של הקב"ה חנון ורחום וטוב, ומלכנו הוא באמת חנון ורחום לגבי כל החוסים תחת כנפיו, כמה טובות עשה לנו ותגדל חסדו עלינו שאנו יכולים לשמור דבר ה' בלי מניעה ועיכוב כלל, וע"י חסדו של עכשיו גלוי לכל רואה כי המלך אינו חפץ בחדשות אלא אוהב שנשמור דתנו כמו ששמרו אבותינו, ואוהב את אלו המחזיקים בתורת אלוקינו רבנן ותלמידיהון ונברך לשרים הגדולים יועצי המלך ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה...

ויש לציין לאחר תקופה השיגו אישור מאת המלוכה שיוכלו לקבל פטור גם מי שלמד רק כג' שנים בישיבה, והכת"ס פעל נמרצות שגם לישיבות אחרות יתנו את האישור הזאת, ואכן הכת"ס פעל של"א ישיבות ברחבי אונגארן קבלו אישור שהם יהיו מכונים בכיתות-מכינה לישיבת פרעשבורג, ובכך נפטרו מעול הצבא.

21 עיין בס' מסעות ירושלים (עמ' ר"א בהגה"ה) שהרה"ק הקדושת יו"ט זי"ע צעק פעם אחת בעת אמירת ההושענות במקהלות "יותר טוב לעבוד בצבא שלש שנים רצופים, מליסע ללמוד באותו ישיבה באויבער-לאנד אשר היו יכולים להיפטר מעבודת הצבא", עיי"ש בארוכות.

וע"ע בהקדמת הס' מעשי למלך (ח"ב) כותב שם הגה"צ רבי אהרן זילברשטיין ז"ל אב"ד בעלעד שאביו הגה"צ המעשי למלך מווייצען סיפר לו שפע"א נפגש עם מרן הקדושת יו"ט באספיפת רבנים, והקדוי"ט אמר לו שהוא הגיע במיוחד כדי לראות ולבחון אותו מקרוב, יען שיש בחורים ששואלים ממנו רשות ללכת ללמוד בישיבת ווייצען, ואחר שראהו היה הקדוי"ט אומר שאין ללמוד באויבערלאנד, זולת בישיבת ווייצען.

ועיי' בס' זכר צדיק לברכה (ח"א אות ר"ב) שרביה"ק בעל הדבר"י זי"ע סיפר להגה"צ רבי חנה הערש רובין ז"ל מסאטמאר שאביו זי"ע היה

די שטאט איז אין יענע תקופה שטארק געפאלן, ביים שבט סופר איז שוין געווען די שטאט שטארק מאדערן. דער שבט סופר האט געהאט מאדערנע תלמידים, נישט אין לערנען, נאר א גרויסע טייל בחורים זענען געווען אהן קיין בערד (מהמת גודל ירידת הדורות שהשפיע בהרבה ר"ל). מ'האט געזאגט אז ווען א בחור וואס פארט אוועק פון א חסידישע שטאט אהין, ביי יעדע סטאנציע וואו די באהן פארט שניידט ער אראפ נאך א שטיקל פאה אדער בארד.

נאכדעם איז געווען, אז ס'איז געווען א פינעפער קאמיטע אין פעסט אין די הויפט קאנצעלייי, פינעף רבנים, איינער איז געווען דער שבט סופר, און איינער איז געווען דער קדושת יו"ט, ר' איציק רייך איז געווען פרעזידענט פון די קאנצעלייי, וועלכע נשיא – 'פרעזעס' האט עס גערופן אויף דייטש אידיש – ר' איציק רייך איז אוועק האט מען געדארפט נעמען א פרישן פרעזעס, ממילא איז געווען א סכסוך וועמען מ'זאל נעמען, דער שבט סופר פארגעשלאגן א קאנדידאט וועמען מ'זאל נעמען, א אויבערלענדער, א אשכנזישער, און דער קדושת יו"ט האט זיך זייער געקריגט איבער דעם, דעמאלטס האט ער גערופן א צוזאמען שטויס מיטן שבט סופר,[22] און ס'זעהט אויס אז צוליב דעם איז דער שבט סופר נישט געקומען צו פארן צו די אסיפה, און אויף דעם איז דא א בריוו פונעם קדושת יו"ט צום שבט סופר, וואו ער בעהט אים אז ער זאל קומען צו די אסיפה.

מ'האט דעמאלטס געמאכט א פשרה, אז מ'זאל נעמען א וויים פרעזידענט א חסידיש'ן איד, 'וויצע פרעזעס' האט עס גערופן, דאס איז געווען די פשרה, און דער מונקאטשער רב האט אויסגעקליבן איינעם, ער איז געווען ארגינעל פון נעבן מונקאטש, און ער האט זיך געצויגן קיין פעסט ווייל ער איז געווארן וויצע פרעזידענט, ער איז געווען א חסידישער איד, אבער די קינדער זענען שוין געווארן דארט אין פעסט אביסל מאדערן.

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז דעמאלטס געפארן קיין פרעשבורג צום שבט סופר, און דאס האט געהייסן א 'פיום'. ס'איז געווען א וועלט'ס נייעס, אזא חידוש (שהקדושת יו"ט הטריח עצמו לבוא עד לפרעשבורג) מ'קען זיך היינט נישט פארשטעלן, ס'האט זיך איבער געדרייט די מדינה...[23] דער

מפחד על בחורים שבאו לישיבתו ללמוד מפולין שלא ילמדו ממלבושי האונגארישע בחורים, כי שם הלכו יותר בחסידות.

ועיין בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שמובא בשם הגה"צ מפאיע הי"ד שכידוע היה ישיבות באויבער-לאנד שהיה מוכר בחוקי המדינה בשם 'ראבינאט - שוהל' וכך היו תלמידי הישיבות נפטרים מלהתגייס להצבא, כי היו נרשמים כסטאדענטען שלומדים השכלה וכדו' ועי"ז נפטרו מזה, והיו גם כמה ישיבות חשובות ומפורסמות כאלו אשר גדולי עולם יצאו מבין כתליה, אבל לבחורים שבאו מאונטער-לאנד היה סכנה גדולה בזה, כי באונטערלאנד לא היו החינוך בדרך מפותח כל כך, ועל כן כשהיו באים למקומות אלו וראו שינויים גדולים ממה שהיה מקובל במדינתם כגון בלבוש וכדו', היו הרבה בחורים שבאו לידי קרירות וקלות ראש בהלכות ומנהגים קדושים עד שנתקלקלו רח"ל, אבל מן המותר לציין שלהבחורים תושבי אויבער-לאנד לא הזיק מאומה ואדרבה נתגדלו על ברכי התורה והרבה גאוני תבל יצאו משם.

וסיפר, שפעם בא א' לשאול בעצת הרה"ק מצאנז אם לשלוח בנו לישיבה חשובה ומפורסמת מאוד שהיתה "ראבינאט שוהל" [ואותה ישיבה התעוסקה לתפארת והרבה מגדולי ומאורי הדור יצאו ממנה] **ובכך ייפטר מהצבא,** השיב לו הרה"ק מצאנז: ענדערש זאל מען גיין אין מיליטער ווי צו גיין לערנען און די ישיבה, כי ידע שלבחורים ממדינת גאליציע היזיקן מרובה.

22 ולהבנת הענין נעתיק כאן מה שמובא בס' יהדות טראנסלוואניא (עמ' 76) ...בשנת 896' סכנה גדולה היתה מרחפת על הארטאדאקסן האונגארית להפרד לחצאין, כמעט שהרבנים והקהלות אשר נוטים לחסידות יעזבו את הלשכה המרכזית הארטאדאקסן שבפעסט ויעשו לעצמם הסתדרות ולשכה מיוחדת.

הגרמא לזה הי' שבעת שנשיא הלשכה הראשון הג"ר יצחק רייך שבק לכל חי הושיב הגאון השבט סופר מפרעסבורג אחרי התיעצותו עם רבנים אחדים את הג"ר ארי' לייב ליפשיין אב"ד סאנטוב לנשיא הלשכה, דבר זה חרה להרבנים החסידים מצד שהרב מסאנטוב הי' מתנגד מוחלט, וגם שבניו למדו בבתי ספר-עליונים, ומלבד זה התנגדו גם לדניאל וויים המזכיר הראשי של הלשכה כאמור לעיל.

ראש החסידים הי' מרן הקדושת יו"ט אב"ד סיגעט הוא נסע ביחוד לפרעשבורג כדי לסבב את הגאון בעל שבט סופר לשנות את החלטתו בדבר התמנות הרב ליפשיין, אבל דבר זה לא עלה בידו, וע"ז קרא מרן הקדושת יו"ט אסיפה בענין זה לעיר מיהאליפאלווא כדי לטכס עצה כדת מה לעשות, 72 צירים התאספו אז במיהאליפאלווא, אולם בעת שהוצע להפרד מהלשכה המרכזית בפעסט רבנים מובהקים וגאונים כבעל ערוגת הבושם מחוסט ובעל זכרון יהודה מסאטמאר זצ"ל, עוד גם אחרים לא אבו לשמוע מזה באמרם כי ע"י רק יתנו יד וכח לפושעים הרעפארמים אשר מחכים בכליון עינים לפירוד כזה בין הדבקים, ויחלישו בנין הארטאדאקסיא אשר רבותינו הקדושים נוחי נפש בנו בזיעת אפם ימסר נפשם עליה, עכ"ז לבסוף עלה להם לתווך לעשות שלום בענין זה, אז הוחלט שלימין הנשיא יספח גם סגן מכת החסידים אשר יגן על עניני החסידים אז נבחר הרב חיים אלעזר הארטשטיין ע"ה הראה"ק דמונקאטש.

23 ויש לציין שבעת ההוא כשהי' הקדושת יו"ט בפרעשבורג, רצה השבט סופר לערוך סעודה לכבודו, אולם תקנה קדומה היתה נהוגה בפרעשבורג עוד מימי החתם סופר, שהשוחטים דמתא אסור להם להראות את החלפים כי אם להמורא דאתרא, והקדושת יו"ט היה נוהג שלא לאכול בשר משוחט שאינו בן עירו אלא א"כ ראה ובדק את החלף

קדושת יו"ט האט דאך געוואוינט אין מזרח אונגארן, אונטערלאנד, אוּן דער שבט סופר האט געווּאוינט אין אויבערלאנד, צוויי אנדערע געגנטער.

דעמאלטס וועּן דער קדושת יו"ט איז געווען אין פרעשבורג זענען געקומען די בחורים ער זאל זיי בענטשן, האט ער זיי געבענטשט, האט זיך איינער אנגערופן אויף הלצה, 'ס'איז א ברכה לבטלה', ווייל זיי האבן נישט געגעבן א קוויטל מיט א פדיון, איז עם א ברכה לבטלה וויל קיינער באצאלט נישט, דער קדושת יו"ט איז געווארן זייער ערנסט, אוּן האט זיי געזאגט 'חם ושלום, דארט ווי מיר לייגן ארויף די הענט, איז עם נישט קיין ברכה לבטלה, אויב נישט אויפן פלאץ, וועט עם זיין שפעטער'.

וועּן דער קדושת יו"ט איז אהיים געקומען, האט מען אים געפרעגט וואס ער זאגט צו די אויבערלענדע אידן, האט ער געזאגט 'די אויבערלענדע אידן זענען גאנץ פיינע אידן, אבער ביי חסידישע אידן וויסט מען אויך אז ס'איז דא אזא זאך 'קדש עצמך במותר לך' (עי' יבמות כ. – וברמב"ן ריש פ' קדושים).

*

דער קדושת יו"ט האט געפירט א ישיבה, איז געווען דער קאשויער רב רבי שאול בראך, ער נאכנישט געווען דעמאלטס קאשויער רב, ער איז נאך געווען א יונגערמאן, דער קאשויער רב האט התונה געהאט קיין אוהעל. מ'דארף צו וויסן קודם זיין היסטאריע, דער קאשויער רב איז געקומען פון אויבערלאנד, ער איז געקומען פון נייטרא, דארט איז נישט געווען קיין חסידים, ער האט געלערנט ביים מהר"ם שיק אין חוסט, חוסט איז נישט וויט פון סיגוט, אוּן דער מהר"ם שיק האט געשיקט בחורים צום ייטב לב הערן די דרשות, איז ער אויך געפארן און האט געהערט עטליכע מאל די דרשות פונעם ייטב לב, אזוי האט ער דעמאלטס געזעהן א נייע וועלט פון א חסידישן רבי'ן, ער האט התונה געהאט קיין אוהעל, אין אוהעל איז געווען א חסידישע קלויז, עם איז געווען א שטאט פון אשכנזים, אבער ס'איז געווען א פעסטע חסידישע קרעמל ווי מ'זאגט, אוּן ער האט זיך צוגעכאפט צום חסידישן קלויז אין אוהעל, אזוי אז אין אוהעל האט ער באקומען א נאנטשאפט אוּן א פרייַנדשאפט מיט חסידים, במילא כאטש ער איז געווען א אויבערלענדער, אבער ער האט גוט געלעבט מיט חסידים, ס'איז אים זייער געפעלן חסידים.

ער האט געהאט דעמאלטס א פראבלעם צו פריי ווערן פון מיליטער, אוּן אין סיגוט איז געווען א דאקטער, וואס דער דאקטער איז געווען אפגעקויפט, אוּן אין סיגוט האט מען אזוי געקענט פריי ווערן פון מיליטער, איז ער געקומען קיין סיגוט זיך שטעלן פטור צו ווערן פון מיליטער, דערווייל איז אנגעקומען א מסירה, מ'האט געמ'מסר'ט דעם דאקטער, במילא אז מ'האט געמסר'ט דעם דאקטער האט דער דאקטער גארנישט געקענט טוהן, איז ער דארט געבליבן שטעקן אזוי, ער האט מורא געהאט זיך צו גיין שטעלן, אוּן אלע וואס זענען געווען אזוי ווי ער, זענען געבליבן שטעקן א צייט אין סיגוט, איז ווען ער געווען אין סיגוט האט ער געהאט א שיעור מיטן זיידן ז"ל דער קדושת יו"ט, ער האט מיט אים געלערנט.

דעמאלטס איז געווען די מעשה מיטן אפיציר..., ער איז געזעצן אמאל אינדערפרי פאר"ן דאוונענען ביים קדושת יו"ט, ער האט דאך נישט געקענט פריי ווערן איז ער געזעצן אזוי דארט, אוּן אין די אנדערע עק גאם איז געווען די מיליטערישע קארסעל, דארט ווי די מיליטער איז געזעצן, אוּן דער אפיציר איז געקומען צו רייטן אויף א פערד, ער איז דאך געווען א אפיציר, דאס האט געהייסן א שיינע קאר, דעמאלטס איז נאכנישט געווען קיין קאר, ס'איז געווען א פערד, איז ער געקומען צו רייטן אויף א פערד, אוּן אזוי איז ער געפארן יעדן טאג, ניין אזייגער פונקטליך איז ער אריבער געפארן דארט, אוּן דער קאשויער רב איז געזעצן ביים קדושת יו"ט אינדערפרי פאר"ן דאוונענען, ווען ס'איז געווארן ניין אזייגער האט ער געזאגט פארן קדושת יו"ט, 'יעצט קומט ער צו פארן', האט דער קדושת יו"ט געזאגט, 'יא? אזוי? כ'וויל אים זעהן!' ער האט זיך אויפגעשטעלט אוּן איז צוגענאנגען צום פענסטער, אוּן ער האט ארוים געקוקט פון פענסטער, אוּן דער אפיציר איז אזוי געפארן אויפן פערד, אוּן דער קדושת יו"ט האט געקוקט אזוי מיט די אויגן, אויף איינמאל האט זיך די פערד געגעבן א שטעל אויף פלוצלינג אויף די הינטערשטע פוס, אוּן דער האט זיך נישט

קודם השחיטה, ע"כ מצא השבט סופר עצה איך לסדר הדבר שהשוחט יוכל להראות את סכינו להקדושת יו"ט, שאחד מבני משפחתו שהי' בקי באומנות השחיטה, וכבר קיבל כתב קבלה מגדולי הדור, והי' אז עדיין בחור לפני הנישואין, ואינו שוחט מטעם הקהילה, יוכל להראות את סכינו להקדושת יו"ט. הקדוי"ט הסכים להצעתו בנעוץ ראשו כאות הסכמה, והב' העמיד את החלף להקדושת יו"ט. והכינו סעודה של בשר לכבודו, ביקש שיביאו את הסעודה לאכסנייתו, ונדמה להם שהוא אכל משחיטתו של הב', אולם באמת לא טעם כלום מכל אותו הסעודה, מפני שלא רצה לאכול משחיטת בחור לפני נישואין, ורק לא רצה להחליש את דעתו של השבט סופר ע"כ עשה את עצמו כמסכים להצעתו.

גערעכטן, און ער האט אים געגעבן אזא ווארף און ער איז אראפ געפאלן פונעם פערד, און ער האט זיך צובראכן די ביינער, און ער איז שוין נישט אנגעקומען אין אפים, ער איז שוין געגאנגען אין שפיטאל אריין, מ'האט אים פון דארט אריין געפירט אין שפיטאל, און אז ער איז שוין נישט אנגעקומען האט שוין דער דאקטער געווואוסט וואס ער האט צוטוהן, און יעדער איינער איז פריי געווארן פון מיליטער, אזוי איז דער קאשויער רב אויך פריי געווארן. דאס איז געווען דארט די מעשה.

על כל פנים, דער קאשויער רב איז דארט געזעצן אין סיגוט, און ער איז דאך געווען א אויבערלענדער, האט ער געזאגט פארן זיידן, ער האט געזעהן אז ער פירט א ישיבה, זאגט ער אים, 'אין די אויבערלענדער ישיבות לערנט מען בעסער', זאגט אים דער זיידע ז"ל, 'מ'לערנט בעסער? כ'וועל דיר זאגן א משל, א בעל-הבית'טע גרייט צו א גוטן זופ, זי מאכט א גוטן תבשיל, זי לייגט אריין פארשידנם, פארשידענע תבלינים, אזוי ווי מ'מאכט דעם תבשיל, אזוי מאכט א גוטע בעל-הבית'טע, עם איז אבער פארהאנען אמאל א שוואכערע בעל-הבית'טע, זי האט נישט אזויפיל וואס אריין צו לייגן, אבער זי מאכט אויך דעם תבשיל, אז מ'טערווירט דאס היים קען מען עם עסן, טאמער טערווירט מען דאס קאלט מעגסטו מאכן א גוטן זופ, טאמער טערווירט מען דאס קאלט האט דאס נישט קיין טעם', האט ער געזאגט אזוי, 'די אויבערלענדער ישיבות דו זאגסט מ'לערנט בעסער, מ'טערווירט אבער קאלט, און אז מ'טערווירט קאלט האט דאס נישט קיין טעם', זאגט ער, 'דא אז מ'טערווירט היים האט דאס א טעם'.

*

דער קדושת יו"ט איז אמאל געזיצן אין ישיבה, און אינמיטן פארלערנען האט ער זיך געגעבן א רוף אהן: 'בחורים, עטץ מיינטם איך וויים נישט וואס עם טוט זיך? איך וויים אלעם וואס טוט זיך, אפילו וואס טוט זיך אונטער די דאכענע...', און האט געגומען די גמרא און עם געגעבן א קלאפ צו, און ער איז ארוים געגאנגען, דער פחד וואס איז געווען דעמאלטם צווישן די בחורים איז נישט מסביר צו זיין...[24]

*

דער קדושת יו"ט האט זיך משדך געווען מיט רבי שלמה'לע סאסובער (כי נכדו כ"ק הגה"צ רבי חנוך העניך מקערעצקי ז"ל בן בנו הגה"צ רבי יוסף דוד ז"ל היה התן מרן הקדושת יו"ט ז"ל), און ער פלעגט היילן משוגעים און דיבוקים, ביי די התונה אין סיגוט איז געווען א גרויסער עולם און מ'האט זיך געשטויסן און געשטופט, האט דער זיידע דער קדושת יו"ט געזאגט פאר רבי שלמה'לע, 'מחותן, איר היילט דאך משוגעים, אפשר היילט איר אוים די משוגעים...?'. האט רבי שלמה'לע געענטפערט, 'די משוגעים קען מען נישט היילן, ווי מער מ'היילט זיי, אלץ מער משוגע ווערן זיי...'.

*

כ'געדענק דער טאטע ז"ל האט אמאל פארציילט ביים זיידן דער קדושת יו"ט איז געווען אמאל ראש השנה אויפדערנאכט, ס'איז געווען א איד ר' נטע פון סוואליווע, אויף אים האט ער דערציילט די מעשה, א שטעטל סוואליווע, ס'איז נישט מארמאראש, אבער ס'איז אונגארין, און דארט אין סוואליווע איז געווען דער מעיאר א גרויסער רשע און ער האט אויסגעטיילט צרות פאר אידישע קינדער דארט אין זיין שטעטל. אין סיגוט איז געווען א 'קליינע שטוב', און ס'איז געווען א 'גרויסע שטוב', אין די 'גרויסע שטוב' דארט האט מען געמאכט דעם אויבער טיש (פירות

---

24 ולחיבת הקודש נעתיק מתוך הדרשה הנ"ל מה שהשמיע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בענין זה למורביצי תורה מכל סניפי ישיבה"ק:

"כ'האב געהערט, ס'איז געווען בימיו פונעם קדושת יו"ט, וועז ער האט געפירט די ישיבה, איז פונקט נישט לאנג צוריק האט מיר געזאגט א וויזניצער חסיד, אין וויזניץ איז נישט געווען קיין ישיבה, איז געווען אסאך וואס זיי האבן געלערנט אין סיגוט, זיי זענען געווען וויזניצער חסידים, אבער זיי האבן געלערנט אין סיגוט אין די ישיבה, איז געווען דער טערנובער רב איז געווען א וויזניצער חסיד, אבער ער איז געווען א תלמיד פונעם קדושת יו"ט, האט איינער מיר פונקט געזאגט, אז דער טערנובער רב האט געזאגט, אז די גאנצע צייט ווען ער האט געלערנט ביים קדושת יו"ט אין די ישיבה, האט געהערט אזא מין קדושה, א אויר פון קדושה, אז ער האט נישט געהאט קיין הרהור עבירה די גאנצע צייט ווען ער האט געלערנט אין די ישיבה ביים קדושת יו"ט, אזא אויר קדושה האט געהערשט דארט.

אזוי איז געווען די אלע יארן ביים קדושת יו"ט, און נאכדעם ווען ער איז נסתלק געווארן, איז דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט אויך אנגעפירט א גרויסע ישיבה אלע זיינע יארן, אויך געווען פחד, אין סיגוט איז געווען אזא פחד, ווען ער האט אויפגעהויבן די אויגן האט מען זיך נישט קיין ריר געטוהן, ס'איז געווען אין ביהמ"ד שטיל אז מ'האט געקענט הערן א פליג, קיינער האט זיך נישט געטרויעט צו רעדן, קיינער האט זיך נישט געטרויעט צו גיין, מ'איז געגאנגען אויפן שפיץ פינגער, אזא פחד איז געווען, און ער האט נישט געשריגן, ער איז געווען זייער א שטיללער מענטש, זייער א סאלידער מענטש, און ווען ער האט אויפגעהויבן די אויגן און געקוקט איז געווען א אימה און א פחד. ער האט מרביץ געווען תורה און טהרה און קדושה פאר אידישע קינדער".

טיש אחר ברהמ"ז בליל שב"ק), די קליינע צוזאמקומען וואס איז געווען נישט אין ביהמ"ד איז געווען אין די 'גרויסע שטוב', און נעבן דעם איז געווען א 'קליינע שטוב'. דער זיידע איז געזעצן אין די 'קליינע שטוב', ראש השנה אויפדערנאכט נאכ'ן דאוונען וועלן מ'איז אהיים געקומען נאך וואס מ'איז אדורך געגאנגען זאגן לשנה טובה, ער איז געזעצן ביי זיך אין צימער אין די קליינע שטוב, און אין די גרויסע שטוב זענען געשטאנען אידן, ס'איז געווען אזוי ווי דער פאדער צימער, און ס'איז אנגעקומען דער גאסט, ראש השנה אויפדערנאכט איז דער זיידע געזעצן אזוי באימה וביראה, איז אריינגעקומען דער איד אין די גרויסע צימער, און ער איז צוגעגאנגען צום קדושת יו"ט, ער איז געווען אזוי פאר'מוח'ט ראש השנה, און דער ר' נטע הייבט אהן צו זאגן 'רבי איך בין א שליח פון גאנץ סוואליווע, דער רשע האט זיך פארלייגט אויף אידישע קינדער, ער טיילט אוים צרות, יעצט האט ער זיך פארלייגט אויף די פרנסות פון אידישע קינדער, ער וויל אוועק נעמען די פרנסות פון אידן, און דער קדושת יו"ט איז געווען אזוי פאר'מוח'ט און קוקט אים אהן אזוי פארקאכט, ס'האט אים אזוי געאהרט אז ער שטערט אים אין דעם זמן, האט ער אים געזאגט אזוי קורץ 'כ'האב דיר שוין געזאגט ער וועט האבן א שווארצן סוף', דער ר' נטע האט געזעהן אז ס'איז א אנגעצויגענער מצב, האט ער זיך אזוי צוריק געצויגן, און ער איז אוועק געגאנגען.

ס'איז אדורך געגאנגען ראש השנה, קיין טעלעפאון איז דאך נאך נישט געווען דעמאלטס צי פרעגן וואס טוט זיך, קיין סעלפאון אודאי נישט..., יום כיפור איז נישט געווען קיין סאך געסט האט מען גארנישט געהערט, די אנדערע טעג סוכות איז אנגעקומען א איד פון סוואליווע וואס איז געקומען אויף יו"ט אויף די צווייטע טעג, ווען ער האט געהערט אז ס'איז אנגעקומען א איד פון סוואליווע האט ער געפרעגט וואס טוט זיך אין סוואליווע מיט דעם מעיאר... יענער האט נישט געוואוסט אז ס'איז געווען דא א הזכרה ראש השנה ביינאכט, האט ער געזאגט, איך וויים אז ראש השנה אינדערפרי האט מען אים געטראפן געשאסן!, מ'וויסט נישט צי ער האט זיך אליינס געשאסן, צי מ'האט אים געשאסן, אבער דאס וויסט ער אז ראש השנה אינדערפרי האט מען אים געטראפן געשאסן.

*

ס'איז געווען א איד פון נעבן סיגוט, וואס איז געווען זייער מסוכן, און מ'האט גערופן א דאקטער דארט אין דארף, נאכדעם איז ער אריינגעקומען אין סיגוט דאס איז שוין געווען מער א שטאט, און דער דאקטער דארט איז סיגוט האט אים באהאנדלט, ער איז געווען זייער מסוכן, ער זעהט נישט קיין רפואה, נו וואס זאל מען טוהן דא דער איד גייט אוים, האט ער אנגעהויבן צו זאגן מ'זאל פארן קיין וויען, וויען האט געהיימן אז דארט איז דא גרויסע דאקטורים, יעדער איז געפארן פאר רפואה קיין וויען, דער זיידע איז איך געווען אין וויען, דער קדושת יו"ט איז אמאל געווען אין וויען, און דער זיידע דער עצי חיים איז איך געווען דארט, פארן'ס הסתלקות איז ער געווען אין וויען, בימים ההם האט מען געזאגט אז דער מלאך רפאל וואונט אין וויען, אזא ווארט האט מען געזאגט,[25] דארט איז געווען די 'מעדיקל קאלידזשעס' ווי מ'רופט דאס, ס'איז געווען די הויפט שטאט, דארט זענען געווען גרויסע דאקטורים,[26] האט ער געזאגט אז ער דארף פארן קיין וויען אפשר אין וויען וועט מען טרעפן א רפואה, דער איד איז אבער געווען זייער שוואך, און דער דאקטער האט אים געזאגט אז ער זאל פארן קיין וויען, קוקט ער אים אזוי אהן, ווי צו פרעגן אז ער וויסט נישט צי ער וועט אנקומען קיין וויען, איז ער געגאנגען צום קדושת יו"ט און פארציילט אזוי די מעשה, דער דאקטער זאגט ער זאל פארן קיין וויען, אבער ער וויסט נישט צי ער וועט אנקומען, האט דער קדוויו"ט געזאגט 'ביז וויען נעם איך אויף מיר', איז ער אהיים געפארן, און געזאגט ער

---

25 עיי' בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' ק"מ) שמביא מכתב שהרה"ק מהרש"א מראצפערט זי"ע שהשיב לא' בזה"ל: אבי ז"ל סבר שהמלאך רפאל יש לו כח יותר בווין במקום אחר, ולכך אני מצוך שתיסע לווין... עיי"ש.

ועיי' בס' מפיהם ומפי כתבם (עמ' קפ"א) שהרה"ק האמרי נועם מדזיקוב זי"ע נסע לקארלסבאד והרגיש שקרב עת הסתלקותו ביקש שיובילוהו לעיר הבירה וויען ואולי שם יבוא רפואתו, אמנם לא איסתייעא מילתא ונסתלק לע"ע. ויש לציין שהרה"ק מצאנז היה נוסע הרבה פעמים להינפש בעיירת באהדען שהוא ליד העיר וויען.

ומענין לענין יש לציין שבס' דרך הנשר (אות מ"ז) כתב שבהיות הגאון רבי נתן אדלער זי"ע בעיר וויען שמע קול קורא אליו "לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך", והקול נשמע מראש המגדל של בנסיית הנוצרים הידוע בעיר, אשר גם הקדוש רבי שמשון מאוסטראפאלי זי"ע אמר שמושב הסטרא אחרא היא בראש המגדל הנ"ל רח"ל.

26 עיין בס' כתבי קודש-פשעווארסק (ח"א מכתב י) שהגה"ק מהר"י יצ"ל כתב בשם הרה"ק ממעזריטש זיע"א שהמלאך רפאל מלווה כל רופא גדול, ע"ש.

פארט נישט קיין וויזן, דער רבי האט דאך געזאגט ביז וויזן נעמט ער אחריות, האט ער טאקע זוכה געווען צו אריכות ימים.

שפעטער ביי די קריג ווען מ'האט אים דעפארטירט, איז ער אדורך געפארן וויזן, מ'האט זיי געפירט דורך וויזן אן דארט איז ער נפטר געווארן.

רבי ישעי' לעפקאוויטש,[27] האט מיר פארציילט אז ער איז געווען משמש אלס בחור ביים קדושת יו"ט, ער האט משמש געווען סוף ימיו ביז צום הסתלקות, דער קדושת יו"ט איז שוין געווען שוואך, זיין פאטער האט געהייסן ר' בערל (מעיר איהעל), ער איז געווען נישט געזונט, איז געווען אזוי, אז דער קדושת יו"ט האט אים געפרעגט א קורצע צייט איידערן הסתלקות 'וואם מאכט דיין פאטער?' און ער האט געענטפערט אז ער איז נישט געזונט, האט אים דער קדושת יו"ט געענטפערט 'איך האב שוין נישט קיין כח, זעהסט דאך וויאזוי איך זעה אוים, ביז יעצט האב איך אים געטראגן, יעצט קען איך מיך קוים מיט מיר אליינם אן עצה געבן', אזוי האט ער געזאגט.

און ער האט מיר דערציילט, א פלא, דער קדושת יו"ט איז נפטר געווארן כ"ט שבט, און עטליכע וואכן דערויף איז זיין פאטער אוועק.

*

ביים קדושת יו"ט איז געווען א מעשה אז אייניר האט א נאמען געגעבן פאר זיין קינד דעם נאמען פון זיין אייגענעם טאטן... ער האט זיך נישט געכאפט, מ'האט אים שפעטער געזאגט 'דיין טאטע הייסט דאך אזוי?! איז ער געווען זייער צורודערט, איז ער אוועק געפארן צום קדושת יום טוב אן געפרעגט 'וואם טוט מען', האט דער קדושת יום טוב אנגעוואונטשן 'עם זאל זיין א סגולה פאר אריכות ימים'. האט ער געפרעגט פאר וועמען? האט דער קדושת יום טוב געזאגט 'פאר אלע דריי' פארן' זיידן, פארן טאטן און פארן קינד, אינטערסאנט, אזוי איז געווען, אלע דריי האבן טאקע לאנג געלעבט.[28]

---

27 הרה"ח ר' ישעי ז"ל היה 'הויז בחור' באחרית ימיו של מרן הקדוויו"ט ז"ל ובארה"ב הי' מחשובי מתפללי ביהמ"ד עצי חיים בוומסב"ג יצ"ו, ושימש כמקור ראשון של כמה סיפורים ועובדות ממרן הקדוי"ט ז"ל, ונפטר בשנת תשל"ו לפ"ק.

28 סיפר הגאון ר' חיים שלום קליין שליט"א ששמע עובדא זו מר' מרדכי האפמאן ז"ל שכאשר נולד לו בן כיבד את אביו ר' חיים לייב בשעת הברית בעמידה לברכות, ובעת קריאת השם, קרא את הרך הנימול חיים ע"ש מרן הד"ח, ונתחוורו פני אביו כסיד, וכמעט שנפל הילד מידיו מרוב פחד, ואמר לבנו מה עשית הלא שמי חיים לייב, החליטו לנסוע למרן הקדוי"ט לסיגעט לישאל את פיו, וכן עשו וסיפרו לו כל הענין, אמר הקדוי"ט שגם אצל רבו בעל דברי חיים בא לו מעשה כזו ואמר רבו שזה יהיה סגולה לאריכות ימים, שאל ר' חיים לייב על מי תחול הברכה אם על מי שנקרא בשמו דהיינו אבי האב או על האב שנתן השם או על הבן שנקרא בשמו, הניח הקדוי"ט ראשו על ידיו זמן מה והגבי' ראשו בחזקה ואמר כך שמעתי סתם, אבל בוודאי אם אמר רבי שמסוגל לאריכות ימים, עולה הברכה על אבי האב ועל האב ועל הבן, וכן הוי שכולם האריכו ימים למעלה מצ"ה שנים, וסיפר ר' מרדכי שאביו בשנתו האחרונה נפל לארץ ונשברה רגלו מאז עזב כוחותיו אבל עד אז שהי' כבר צ"ו שנים, הי' יכול לישא על כתיפו שני שקים קמח כמה פרסאות.

מרן הגה"ק בעל עצי חיים זי"ע

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט אויפגענומען דעם עצי חיים פאר רב איז סיגוט נאך צוויי יאר פאר זיין הסתלקות, ער האט געוואלט פארן עצי חיים איינשפארן די ענמת נפש וואם ער האט געהאט וען ער איז געווארן רב, האט ער צוויי יאר פאר זיין הסתלקות שוין אויפגענומען דעם עצי חיים פאר רב אין סיגוט.

*

ער איז געווען א געוואלדיגער בעל צורה, ווי ער איז געקומען זענען זיך מענטשן צוזאם געלאפן, אזוי ווי יוסף הצדיק. ער איז געווען א יונגערמאן ער האט התונה געהאט קיין טורנא, דער זיידע ז"ל רבי שלום אליעזר"ל האט נאך דעמאלטם געוואוינט אין טורנא, און אין טורנא איז געווען א שינאווער קלויז, דער זיידע רבי שלום אליעזר"ל האט דארט געדאוונט, און דער זיידע דער עצי חיים האט אויך דארט געדאוונט און דארט געלערנט, ווען ער איז אהיים געגאנגען פון דאוונען, האבן אים אפגעוואארט אן א שיעור מענטשן, צו זעהן זיין לעכטיגע צורה, אז ער האט פשוט נישט געקענט אהיים גיין, ס'האט אים געשטערט, אזוי איז געווען מדי יום ביומו, איז ער געגאנגען גאנץ פארטאג'ס אין ביהמ"ד און מ'האט אים געברענגט טועם צו זיין דארט אין ביהמ"ד.

ער איז געווען אין פעסט אמאל אויף א אסיפת הרבנים, דער ווייצטענער רב דער מעשי למלך איז דעמאלטם דאם ערשטע מאל אנגעקומען, האט ער געזאגט דעמאלטם פארן זיידן, 'סיגוט'ער רב, וויסן אינען, די שכינה רוהט אויף אייך', האט דער זיידע זיך אנגערופן, 'איר האט געזעהן די שכינה?!'.

אזוי איז געווען, ווען ער איז געגאנגען אויף די גאס האט זיך יעדער אפגעשטעלט.[29]

*

ביים זיידן ז״ל איז געווען א שטארקע פחד, אלעמאל, ווען דער זיידע ז״ל איז געווען אין ביהמ״ד אין סיגוט ביים טיש וכדומה, איז געווען אזוי שטיל אז מ׳האט געקענט הערן א פליג פליהען, קיינער האט זיך נישט געטרויעט זיך צו אויפהייבן און רעדן א ווארט איינער צום צווייטן, ער האט נישט געשריגן, ער האט נאר אויפגעהויבן די אויגן האט ער געווארפן א פחד אויפן גאנצן עולם.[30]

ווען ער איז ארוים געקומען פון שטוב און ער האט געדארפט גיין אין ביהמ״ד, ס׳איז געווען א שוהל הויף אלעם איז געווען אינאיינעם, דער הויף די שוהל אלעם איז געווען אינאיינעם, אין הויף איז געווען בייטער, און די יונגלעך זענען געקראכן אויף די בייטער כנהוג, פאר ער איז ארוים געגאנגען פון שטוב צו גיין אין ביהמ״ד האט ער געזאגט פארן ׳גיב א קוק צו קיינער איז נישט אויפן בוים׳, ווייל פאר פחד איז מען אראפ געפאלן פון בוים...

ווען ער האט געפירט טיש האט זיך קיינער נישט געשטויסן, קיינער האט נישט גערעדט, יעדער איז געשטאנען מיט אזא פחד.

איך האב גהערט פון ר׳ ליפא לעפקאוויטש פון בארא פארק (מנכבדי קהלתינו בב״פ ואח״כ בעיר סיגעיט) ער האט פארציילט פארן טאטן ז״ל, זיין טאטע האט גהייסן ר׳ לייבוש, און ער איז געווען דעם זיידן׳ס בעל אכסניא ווען דער זיידע ז״ל איז געקומען קיין סאטמאר פלעגט ער קומען צו אים, אזוי האט ער געוואוסט אסאך שיינע מעשיות צו פארציילן. אמאל איז ער געווען ביים טאטן אין שטוב האט ער פארציילט, דער זיידע ז״ל האט געהאט א שוואגער ער האט געהייסן רבי חיים׳ל (בנו של הרה״ק המהרש״א מראצפערט ז״ל שהיה דיין ומורה צדק בעיר סאטמאר), ער האט געוואוינט אין סאטמאר, און רבי חיים׳ל האט חתונה געמאכט א קינד, און דער זיידע ז״ל איז געפארן קיין סאטמאר צו די חתונה, און פון דארט איז ער געפארן קיין אורשיווא, דער פעטער ז״ל איז דעמאלטס געווען רב אין אורשיווא און ער האט דארט חתונה געמאכט א טאג שפעטער, ס׳איז געווען אין תרפ״ד (שאז נישאה בתו הצ׳ חי׳ רויזא ע״ה עם הגה״צ אבדק״ק סעמיהאלי ז״ל), דער זיידע איז געווען אין סאטמאר אויף א טאג, און פון דארט איז ער וויטער געפארן קיין אורשיווא. עכ״פ איז ער געווען ביי די חתונה אין סאטמאר, ווען רבי חיים׳ל האט חתונה געמאכט א קינד, און אזוי ווי דער שטייגער איז ביי א חתונה, מענטשן קומען און גייען, מענטשן שטייען און רעדן, אינמיטן איז דער זיידע ז״ל אריין געקומען צו די חתונה, איז גענוארן שטיל, יעדער איינער ווער ס׳איז דארט געווען איז שטיל געוואקן, אזוי האט אויך פארציילט איינער פון די בארדיוב׳ער קינדער וואס איז דארט געווען, האט ער דערציילט וואס איז דארט געשעהן, פון איין מינוט צו די אנדערע האט זיך אלעם אפגעשטעלט, ווער ס׳איז געשטאנען איז געשטאנען..., ווער ס׳איז געזיצן איז געזיצן..., ס׳איז געוואקן שטיל....

*

דער זיידע איז אמאל געווען אויף א שבת אין קאלוב, ס׳איז געווען זומער, און ס׳איז צוזאמגעקומען א גרויסער עולם אויף שבת, און פארן פריין איז נישט געפעלן אזויפיל איד קומען זיך צוזאם, האט ער אים געלאזט רופן, און דער עולם איז געווארן זייער דערשראקן, אבער ער איז ארויף געגאנגען, דער זיידע האט דאך געהאט א גוואלדיגע הדרת פנים, יעדער וואס האט אים געזעהן איז געווען איבעראשט ווען מ׳האט אים געזעהן זיין צורה, אידן צי גוים, סיי ווער ס׳איז נאר געווען, עכ״פ פרעגט אים דער פריין וואס ער טוט דא? דער זיידע ז״ל איז געקומען פון סיגוט, סיגוט איז ראמעניא און דאס איז געווען אונגארין, ס׳איז נישט געווען אזוי שוה בשוה אונגארין מיט ראמעניא, האט ער געזאגט ׳איך בין געקומען מתפלל זיין מיטן עולם׳, האט ער אים געזאגט ס׳איז יעצט דא א טרוקענישן, איך דארף רעגן, לאמיר זעהן זאלסט דאוועגען ס׳זאל זיין רעגן. שוין, איז ער אהיים גענאנגען. ס׳האט נישט געדויערט קיין דריי טאג און ס׳איז געקומען א רעגן, א גרויסער רעגן אזוי צום געדענקן, יארן שפעטער ווען מ׳האט געדארפט האבן רעגן האט ער געבעטן אז מ׳זאל ווידער רופן דעם רבי׳ן ער זאל ברענגן רעגן.

---

29 עיי׳ בס׳ נפלאים מעשיך (ח״ב) שהגה״צ מפאיע הי״ד היה מדבר מצוותו הקדושה של מרן העצי חיים זי״ע בהתרגשות והתפעלות, ופעם הצביע לי על הלאמפ (שהיה דולק על גשמעלין והיה אור חזק מאד) ואמר: דו זעהסט דעם הונדערטער לעמפל, זיין פנים האט מער געשיינט ווי דאס, וכן היה אומר שהווייסע וועסטל ופניו היה תואמים במראיהן.

30 ויש לציין שבס׳ צדיק כתמר יפרח (עמ׳ י״ו) מתאר שולחנותיו של הרה״ק העצ״ח וז״ל: הרב הנ״ל לא דיבר כלום בליל שב״ק, רק ישב באימה וביראה, אשרי מי שראה אותו איך שישב רבינו אצל השולחן, שהיו יכולים לשאוב יראת שמים במדה גדושה שלא ראו כזאת כדוגמתו״.

סדר ימי הנסיעה

עיר האבות
סיגוט יע"א
בראשות
אבינו רועינו
כ"ק מרן
רבינו הגה"ק
שליט"א

דאנערשטאג אוועגט

ביים ארויסקומען פון עירפארט וועלן די באסעס זיין אויסגעשטעלט לויט'ן סדר פון די האטעלן, און די עסקנים וועלן אנצייגן יעדן איינעם אויף וועלכן באס ארויפצוגיין, אנצוקומען צום באשטימטן האטעל.

די באסעס וועלן צופארן צו א באשטימטער זאל, וואו עס וועט סערווירט ווערן אי"ה נאכטמאל, און פון דארט וועלן די באסעס צופירן יעדן איינעם צו זייער האטעל בעז"ה.

די צימערן אין די האטעלן זענען מסודר געווארן דורך די מנהלי הישיבות, אין יעדן האטעל וועט זיין לכה"פ איינער פון די משגיחים מטעם הישיבה וואס וועט זיין דארט במשך די ימי הנסיעה אינאיינעם מיט די בחורים.

זעלבסטפארשטענדליך אז יעדער בחור קען זיך געפינען נאר אין דעם האטעל וואו ער איז מסודר געווארן, און זיך בשו"א נישט דרייען אין אנדערע האטעלן, און אפילו נישט אין קיין אנדערע שטיבער.

אזוי אויך איז זעלבסטפארשטענדליך אז אין די האטעלן קען מען זיין נאר בין הסדרים און ביינאכט, און נישט בשעת די תפילות און סדרי הלימודים.

במשך די וואכן טעג וועט א שאטעל פירן די בחורים אין גרופע-וויי, פון און צו די האטעלן, במשך דעם שב"ק וועלן ספעציעלע זיכערהייט באאמטע באגלייטן די בחורים פון און צו די האטעלן. בחורים זאלן זיך גרופירן אינאיינעם צו גיין און קומען אינדערפרי און ביינאכט פון האטעל.

תיכף ביים אנקומען אין האטעל זאל מען זיך מסדר זיין און פראבירן צו העלפן איינער דעם צווייטן, כדי מען זאל זיך קענען לייגן צייטליך, אזוי ארום צו קענען אנהייבן די סדר הימים פון די געהויבענע טעג באשמורת הבוקר.

פרייטאג אינדערפרי

פרייטאג אינדערפרי אום 6:00 וועט מען אי"ה וועקן, און די שאטעלס וועלן פירן דעם עולם צום פראכטפולן בנין בית המדרש עצי התמרים.

געדענקט מיטצונעמען די תפלין און דעם גליון הסוגיא צום סדר הלימוד.

די מקוה המפואר "מקוה לייבעלע בערקאוויטש" וועט אי"ה זיין אפן פון די פריע פארטאגס שעות, צוגעשטעלט מיט האנטוכער און אלע צוגעהערן. צוליב דעם ריבוי עם איז וויכטיג צו דערמאנען אז אלעס זאל געטון ווערן בזריזות יתירה, והזריז נשכר.

קאווע איז צוגעשטעלט אויף עטליכע מקומות אינעם בנין, כדי ס'זאל זיין גרינג פאר די באי בית המדרש.

דער זמן סדר הלימוד ב'ישיבה של מעלה' אינעם "היכל ברוך בענדיט" בבנין ביהמ"ד, איז פון 7:00 ביז 9:00 אינדערפרי, ווי אלע תלמידי הישיבות וועלן אינאיינעם עוסק זיין בתורה ב'ישיבה של מעלה', בראשות ראש ישיבתינו כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א.

יעדע ישיבה וועט האבן זיינע באשטימטע פלעצער צום לערנען און דאוונען בבנין הביהמ"ד.

סוף זמן קר"ש בעיר סיגוט: 9:27.

זמן שחרית: 9:25 [הנחת תפלין].

נאכן דאוונען וועט זיין צוגעשטעלט אי"ה א בריטן פת שחרית אינעם זאל אויפ'ן אונטערשטן שטאק בהיכל השלחנות.

תיכף דערנאך וועט זיין א ספעציעל סדר פון שלום נעמען ביי רבינו שליט"א, אויסגעשטעלט לויט די ישיבות, וואו אלע בחורים וועלן דורכגיין רואיג און געלאסן לקבל פני קדשו פון מרן רבינו שליט"א, און דערנאך וועלן די שאטעלס צוריק פירן די בחורים אין די האטעלן כדי זיך צוצוגרייטן און אראפלייגן לכבוד שב"ק.

פרייטאג נאכמיטאג

די מקוה וועט זיין גרייט צום באנוץ אנגעהויבן פון 2:30 נאכמיטאג ביז צום זמן הדלה"נ.

טועמיה וועט זיין צוגעשטעלט אין זאל בהיכל השלחנות פון 3:00 ביז 5:15 נאכמיטאג.

ס'איז וויכטיג צו געדענקן אז אין סיגוט איז נישטא קיין עירוב, און וואס מ'וויל האבן אין ביהמ"ד אויף שבת דארף מען שוין ברענגן ערב שבת.

זמן הדלה"נ בעיר סיגוט: 5:35.

דער לעצטער שאטעל צום ביהמ"ד ערב שב"ק וועט גיין אום 5:20 (15 מינוט פאר"ן זמן), וכמובן דארף מען שוין קומען גרייט מיט די בגדי שב"ק.

ליל שב"ק

ביים זמן הדלה"נ דארפן אלע בחורים זיין אין ביהמ"ד וואס וועט זיין אויסגעשטעלט מיט ספעציעלע פלאטפארמעס אויף די זייטן פון ביהמ"ד אז אלע בחורים זאלן קענען גוט מיטהאלטן פון זייערע באשטימטע פלעצער דעם גאנצן סדר השב"ק מבואו ועד צאתו.

אים 5:45 וועט מען הערן א אינהאלטסרייכע דרשת פתיחת השב"ק בהיכל הביהמ"ד, דורך א חשובן ת"ח הרה"ג פה מפיק מרגליות שליט"א נכד רבותיה"ק זיע"א.

רבינו שליט"א וועט אי"ה אריינקומען צו מנחה ליל שב"ק אום: 6:15.

עס איז געדרוקט געווארן ספעציעל סידורים צום געהויבענעם שבת, געגוג פאר יעדן איינעם, וואס וועט פארטיילט ווערן אין ביהמ"ד.

בשעת'ן דאוונען און אפילו ביים טאנצן בואו בשלום זאל יעדער בלייבן אויפן פלאץ, מ'וועט אי"ה אלעס קענען מיטהאלטן פון גאנצן ביהמ"ד.

נאכן דאוונען וועט כ"ק רבינו שליט"א ארויף גיין אויפ'ן ארון קודש לברך את כל העם יחד מיט א "ברכת גוט שבת", און אלע בחורים און געסט וועלן תיכף אראפגיין אינעם היכל השולחנות וואו ס'וועט געהערט ווערן א רייכע דרשה דורך א חשובן ת"ח הרה"ג פה מפיק מרגליות שליט"א נכד רבותיה"ק זיע"א. און צו די זעלבע צייט וועלן די עסקנים וממונים צוגרייטן דעם היכל הביהמ"ד צום שלחן הטהור.

די פלעצער פאר די בחורים ביים שלחן הטהור איז מסודר לויט די אנווייזונגן פון די מנהלי הישיבות, וואו יעדער וועט באקומען זיין באשטימטן פלאץ, און ס'איז נאכאמאל וויכטיג מדגיש צו זיין אז פונעם גאנצן היכל ביהמ"ד וועט מען אי"ה קענען מיטהאלטן און הערן דעם גאנצן סדר השבת.

א ספעציעלע, הערליכע זמירות וואס איז געדרוקט געווארן לכבוד דעם געהויבענעם שבת, וועט זיין אויסגעלייגט אויף יעדנ'ס פלאץ.

רבינו שליט"א וועט מוציא זיין דעם גאנצן עולם מיט קידוש כנהוג, און די גבאים הממונים וועלן פארטיילן קידוש וויין תיכף דערנאך אויף אלע טישן.

במשך דעם גאנצן שולחן הטהור וועט יעדער געבעטן זיך צו האלטן און שטיל, כדי אלע חשוב'ע בחורים זאלן קענען מיטהאלטן רואיגערהייט דעם טיש און זיך אנשעפן מיט חיות דקדושה והתרוממות הנפש, שיריים במשך די טישן וועט פארטיילט ווערן מיט א סדר פאר אלע ישיבות, און יעדער וועט באקומען אויף זיין פלאץ, קיינער דארף זיך נישט אויפשטעלן.

די וואס זענען געשטעלט צו סערווירן זאלן זיין גרייט צו קענען סערווירן בזריזות כדי ס'זאל נישט אויפהאלטן דעם סדר ערכית שולחן הטהור.

נאכ'ן טיש זאל מען פארלאזן דעם ביהמ"ד תיכף ומיד, כדי מען זאל דאס קענען צוריקשטעלן צום דאוונען. ס'וועט זיין צוגעגרייט פירות וטעימה קלה אונטן אינעם היכל השולחנות.

די ספעציעלע זיכערהייט באאמטע וועלן באגלייטן די בחורים צום האטעל. ווי דערמאנט פריער איז וויכטיג אז בחורים זאלן זיך גרופירן אינאיינעם צו גיין און קומען אינדערפרי און ביינאכט פון און צום האטעל.

יום שב"ק

שב"ק אינדערפרי וועט די מקוה זיין גרייט אי"ה פון די פארטאגס שעות. ס'וועט זיין א מנין תהלים בשעה 7:15 בהיכל משה ארי', דער היכל הביהמ"ד איז מיוחד פאר לימוד התורה.

זמן שחרית בשעה 9:15 בדיוק.

אין די סידורים איז אויך אריינגעדריקט די יוצרות און סדר הקריאות, און בשעת קריאת התורה וועט זיין שטיל אין ביהמ"ד אפילו בין גברא לגברא.

רבינו שליט"א וועט יורד זיין לפני התיבה לתפילת שחרית, ר"ח בענטשן, און תפילת המוספים כנהוג.

נאכן דאוונען וועלן אלע בחורים אראפ גיין קידוש מאכן אין היכל השולחנות. די עסקנים וממונים וועלן אין איילענ‍יש צושטעלן דעם ביהמ"ד צום ערכית שולחן הטהור.

נאכ'ן טיש זאל מען פארלאזן דעם ביהמ"ד תיכף ומיד כדי מ'זאל דאס קענען צוריקשטעלן צו מנחה ושל"ס. ס'וועט זיין צוגעגרייט פירות וטעימה קלה אונטן אינעם היכל השולחנות.

נאכמיטאג וועט זיין אי"ה צוגעגרייט געגוג לחם משנה זיך צו וואשן צו של"ס אונטן אינעם היכל השולחנות, און דערנאך ארויף גיין צו מנחה וערכית שולחן הטהור.

זמן מנחה שב"ק אחצ"ה: 6:10

זמן מוצש"ק בעיר סיגוט: 7:04

נאך של"ס וועלן די בחורים בלייבן דאוונען מעריב אויף די פלעצער און פון דארט מיטהאלטן און הערן הבדלה פון רבינו שליט"א, און בלייבן זאגן אינאיינעם ויתן לך ברוב עם.

ס'איז צוגעגרייט גענוג הבדלות און בשמים וואס וועט פארטיילט ווערן אין אלע זייטן פון ביהמ"ד.

נאך הבדלה וועט רבינו שליט"א וואונטשן "א גוטע וואך", און דערנאך וועלן די שאטעלס צוריק פירן די בחורים צו די האטעלן.

שפעטער וועלן די שאטעלס נאכאמאל ברענגען דעם ציבור צום ביהמ"ד צום סעודת מלוה מלכה.

מוצאי שב"ק

נאכן זאגן ויתן לך וועט שוין זיין צוגעגרייט א בריטע סעודת מלוה מלכה פאר אלע בחורים אינעם היכל השולחנות, דערנאך וועלן די בחורים ארויף גיין אויבן אין ביהמ"ד וואו עס וועט זיין צוגעגרייט דער שולחן הטהור סעודת מלוה מלכה לקראת ההילולא קדישא און לכבוד דעם געהויבענעם מעמד סיום כתיבת ס"ת.

הופעת רבינו שליט"א צום מעמד בשעה 10:30 בדיוק.

נאכ'ן מעמד וועלן די שאטעלס צוריק פירן די בחורים צו די האטעלן. מ'בעט די בחורים שיהיו זיך צו לייגן צייטליך, כדי צו קענען מיטהאלטן דעם סדר היום דעם קומענדיגן אינדערפרי, און מיטהאלטן דעם רייכן טאג.

זונטאג תרומה

זונטאג אינדערפרי אום 7:00 אזייגער וועט מען וועקן אי"ה. תיכף אינדערפרי זאלן אלע בחורים צוזאם פאקן די רענצלעך און דאס ארויף לייגן אויף די באסעס נאך בעפאר'ן גיין אין ביהמ"ד. די באסעס וועלן פירן דעם עולם צום בנין בית המדרש.

דער זמן סדר הלימוד ב'ישיבה של מעלה' ביום א', איז פון 8:00 ביז 10:00 אינדערפרי, וועט אלע תלמידי הישיבות וועלן אינאיינעם עוסק זיין בתורה ב'ישיבה של מעלה', בראשות דעם ראש הישיבה כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א.

זמן שחרית בשעה: 10:25 [הנחת תפילין].

נאך שחרית וועט מען געבן טעימה קלה אין ביהמ"ד, און די בחורים וועלן זיך מסדר צום שיעור וואס דער רבי וועט אי"ה שפעטער משמיע זיין אין דעם הייליגן מקום ווי אבותיו הק' האבן מרביץ תורה געווען.

ביים שיעור וועלן אלע בחורים בלייבן יעדער אויף זיין פלאץ פון דאוועגען. מ'וועט קענען אי"ה הערן און מיטהאלטן אינעם גאנצן ביהמ"ד. די אלע וואס ווילן אפשרייבן דעם שיעור זאלן זיכער מאכן נישט צו שטערן אנדערע פון קענען הערן יעדעס ווארט פונעם שיעור.

נאכן שיעור וועלן אלע בחורים ארויסגיין צום בית החיים פוקד זיין דעם ציון הק' מקום מנוחת קדשם פון רבותינו הק' הארט פאר'ן כניסת היום פון די הילולא קדישא פון הגה"ק מרן הקדושת יו"ט זיע"א להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

דערנאך וועט זיין צוגעשטעלט א בריטן פת שחרית פאר אלע בחורים אינעם היכל השולחנות.

בשעה 2:15 בדיוק וועלן די באסעס אי"ה פארלאזן דעם עיר האבות סיגוט אויפן וועג צום עירפארט אין באניע און אין סאטמאר.

אום 6:00 אזייגער וועט זיך די טשארטער קיין ארה"ק הייבן לחיים ולשלום, און אום 7:00 אזייגער וועט זיך די טשארטער קיין ענגלאנד הייבן לחיים ולשלום. דער סדר פאר אנטווערפן וועט דער מנהל מעלדן פאר די בחורים.

צידה לדרך וועט ווערן אויסגעטיילט אינטערוועגנס פאר יעדן איינעם בעז"ה.

בס"ד און מיט די קאאפעראציע פון יעדן יחיד וועלן די געהויבענע טעג אדורך גיין מיט א הצלחה און סוקסעס, ווי די תלמידי ה'ישיבה של מעלה' וועלן קונה זיין מקדושת המקום וקדושת הזמן וגודל המשפיע עמערס מיט תורה ויראה, חסידות והתעלות, און השפעות קדושות בכל הענינים וואס וועט זיי באגלייטן אויף א גאנץ לעבן.

בקשה מיוחדת מעומק הלב:

לטובתכם ולהנאתכם, לייגט צו קאפ און מוח, הארץ און געפיל מיט וואס מ'קען צוהעלפן צו די הצלחה ביתר שאת, און בעיקר אויסצופאלגן אלע הוראת בכל עת וזמן בלי שום יוצא מן הכלל.

שבת שלום ומבורך!!!

על כל צרה שלא תבוא

פאלגענד זענען די נומערן פון די הצלה וואלונטירן וועלכע וועלן זיך געפינען אין סיגוט במשך די ימי הנסיעה

מו"ה אשר שלאמאוויטש הי"ו מארה"ק // 011-972-524-620-640

מו"ה אברהם משה היימאן הי"ו מעיה"ב לאנדאן // 011-44-7402-411015

ה' ישמור צאתנו ובאנו לחיים ולשלום!

מאפע

סיגוט, רומעניע יע"א

שוהל הויף - בית החיים - האטעלן - א.א.ו.ו

אדרעס שוהל-הויף:
Strada Gheorghe Doja 71, Sighetu Marmației 435500, Romania

אדרעס בית החיים:
Strada Izei 29 Sighetu Marmației 435500, Romania

